CE-AI DE SPUS ÎNAINTE SĂ TE UCIDEM ŞI SĂ TE MÂNCĂM

CE A! DE SPUS ÎNAINTE SĂ TE UCIDEM ŞI SĂ TE MÂNCĂM

H.B. Garlock

împreună cu RUTHANNE GARLOCK

Oradea, 2007

© **Copyright 2003, 2006 by RUTHANNE GARLOCK**

Originaliy publishcd **in** USA **by** Regal Books **A division of Gospel I-ight Publication,** Inc. **Ventura, CA** 93006 U. S. A. Aii lights **reserved**

Drepturile de amor **pentru** ediţia în limba română: EDITURA COLEGIUL. **BIBLIC** EST EUROPEAN **str. Ţepcţ** Vodă, nr. 26, 410 513, Oradea, România **Tel.** 0259 477 099, 0359 **410** 508, Fax 0359 410 509 **E-mail:** cebc@rdsl.ink.ro, **Website:** www.cbee.ro

Toate drepturile rezervate.

Nici **o** parte a acestei publicaţii nu poate fi reprodusă, copiată sau transmisă prin **orice fel** de mijloace - electronice, mecanice, fotocopiere, **înregistrare,** sau oricare altul - cu excepţia **unor** citate scurte inclise **în** articole de critică sau recenzii tipărite, tară permisiunea prealabilă **a** editurii.

Dacă nu există alte precizări, citatele biblice sunt luate din Sfânta Scriptură, traducerea Dumitru **Cornilescu.**

Traducerea: ***Loredana*** *Pal* **Corectarea:** *Estera Diirne* Editarea: ***Lidia*** *Ban* **Tehnoredactarea** şi coperta: *Florin* ***losif***

| Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

GARLOCK, H. B.

Ce ai de spus înainte să te ucidem şi să te mâncăm /

H. B. Garlock împreună cu **Ruthanne** Garlock. - Oradea: Editura Colegiului Biblic **Est** European, 2007 ISBN 978-973-85068-8-6

[. Garlock, **Ruthanne |821.111 (73)-97= 135-1**

Ediţie **în** limba română.

I **ipărit** în România, de I **ipografia** Leş, s.r.l. 440097, **Satu** Mare, str. Arenei 16 Tel 0261 768 352, fax 0261 730 454

DEDICAŢIE

Nepoţilor şi strănepoţilor lui Henry B. şi Ruth E. Garlock care urmează exemplul credinţei bunicilor lor, ca reprezentanţi ai lui Cristos pe pământ.

CUPRINS

Harta Liberiei.....8
Index al numelor africane.....9
Cuvânt înainte.....11
Introducere.....13
1. Răspunzând chemării.....16
2. Mormântul omului alb.....31
3. Un cămin tropical pentru tinerii căsătoriţi.....45
4. Minunea de la râul Sorrika.....59
5. Confruntarea cu păgânisniul.....67
6. Arderea Marelui Fetiş.....76
7. Locuind printre canibali.....85
8. Geta - muntele sacru.....95
9. Operaţiunea de salvare.....101
10. Salvarea vieţii unui rege.....113
11. Ce ai de spus înainte să te ucidem şi să te mâncăm?.....119
12. Aveţi credinţă în Dumnezeu!.....1 25
13. Extinderea lucrării noastre.....139
14. întoarcerea lui Kwi Kali.....148
Epilog......155

ztm

Pickaninny Cess: rejedința lui Ruth Suehn
ălătari
iat de coastă dintre primele centre

INDEX AL NUMELOR AFRICANE

Oraşe şi sate:

BarciayvHle — localitate **situata** Ia 16 km distanţă de **în** 1946, **când** a ***fost*** **vizitata de** cei doi **Blcbo — centru** de **misiune** - probabil **cel mai** a.pᶠty| C apiji Palmas - portul în care s-au oprit vapoarele cu *„initi* venite clin **Ai|H**_____

Garraway— oraş pe **ţărmul Atlanticului** siruar la 48 km N-Vde **Capul** Palifus

Gropaka ■- centru de misiune redeschis de HBG. locul in care fi-a dus.mirea.sa când aceasta **a sosit**

Mobilly— orăşel in apropierea **Muntelui Geta**

Nana **Km - misiune** metodist! U care HBG a **lăsat-o** pe **Ruthîe** când a plecat spre **Insulele Canare**

Newaka— centru **de** mi.siu.ne **important, înaintat** in **Liberia** de misionarii care **l-au** precedat pe HBG

Nynabo — centru **teritorial de** misiune; sediu al Union Trsding Company Rhodiliy — satul **izolat** al populaţiei **Pahn, condus** de regele îho

Sinoe — oraş situat **pe coasta** Atlanticului la **aproximativ** 100 km N-E de Capul **Palmas,**

pe

pe

râul Sinoe

[uppJutown - ultimul loc **în** care HBG a **lucrat** în 1923, situat la 24 km de ia ţărm, ia sus, **râul** Sinoe;

Munţi şi râuri

Muntele Geta — munte in teritoriul Pahn pe care HBG î-a **văzut într-o vedenie înainte de a** pleca din S.U.A..

Râul **Sinoe** — urs râu **la** aproximativ 160 km de Capul Palmas Râul Sorrika — râu ce curgea între Newaka. şi Gropaka.

Grupuri tribale **A**

Barroba — tribul din zona **Gropaka**

Kru — trib de coastă **Pahn — trib canibal** din **zona** Rhodiliy

CUVÂNT ÎNAINTE

Puţini americani, indiferent de perioada în care **au** trăit, au cunoscut Africa, aşa cum a cunoscut-o Henry B. Garlock. El a fost unul din ultimii misionari care au pătruns în acest continent şi au supravieţuit doar prin puterea Duhului. Ceea ce a experimentat el în Africa, ar putea constitui un nou capitol al Faptelor Apostolilor. Experienţele Iui par de domeniul legendei.

FI. B. şi soţia sa, Ruth, şi-au investit vieţile în Africa. Ei s-au avântat în junglă înainte ca acolo să fie drumuri, aerodromuri, comunicaţii radio sau telefonice sau protecţie militară. Au **trăit în** case aborigene, s-au luptat cu malaria şi i-au văzut pe alţii răpuşi de boală mult prea devreme. S-au confruntat cu puterea brutală a nelegiuirii, cu războiul intertribal şi canibalismul, cu incantaţiile iadului şi cu negura şi disperarea de secole, lăsate de vălul superstiţiei.

Dar, victoriile repetate pe care Dumnezeu le-a pus la dispoziţia lor, au înclinat balanţa. Tor efortul depus nu a fost de prisos. Ceea ce familia Garlock a învăţat pe o cale mai grea, a fost transmis mai departe celor ce **i-au** urmat, în Africa, într-un număr tot mai mare. Foarte mulţi misionari au putut spune: „Mama şi tata Garlock mi-au marcat viaţa. Sfaturile lui Garlock şi atenţia pe care mi-a acordat-o **m-au** scutit de multe probleme. El m-a introdus cu adevărat în Africa."

Un om ca şi Garlock nu se va mulţumi niciodată să facă doar munca zilnică, obişnuită, în mod mecanic. Ceea ce îl determina să acţioneze nu era nici simţul datoriei, nici doriiiţa de a face opere de caritate. In sufletul lui era îndrăzneală — lucru care face ca un misionar să fie măreţ cu adevărat. Răspunsul lui la chemarea lui Dumnezeu 1-a scos din zona confortabilă, obişnuită »şi 1-a dus pe cărările de unde nu mai exista cale

Ce <ti de spus înainte sd te ucidem fi sâ ie mârnâm

de retragere. S-a aflat deseori în situaţia în care Dumnezeu trebuia sa Se descopere cu autoritate, altfel el n-ar mai fi ieşit viu din circumstanţa respectivă.

Din fericire, deosebitul meu prieten avea un simţ al umorului înnăscut, pe care Dumnezeu 1-a folosit în viaţa şi în lucrarea sa. Vă veţi amuza pe măsură ce veţi întâlni personaje cât se poate de reale şi, pe de altă parte, vă veţi înfricoşa când veţi experimenta, prin ochii unui om plin de pacea lui Dumnezeu şi de iubirea constantă pentru Africa, situaţii înspăimântătoare.

Veţi fi mândri de faptul că Dumnezeu a avut oameni precum acest autor. Este o simplă naraţiune, pentru că H. B. Garlock a fost un om simplu. Ceea ce a făcut pentru Dumnezeu şi pentru Evanghelie, a făcut considerând că era dator **să** facă toate acele lucruri.

Sunt convins că această carte va fi **o** chemare pentru unii, pe măsură ce o vor citi, iar investiţia lui H.B. Garlock în sufletele oamenilor va fi înmulţită. Eu ştiu că mie mi-a influenţat viaţa.

C. M. Ward

Gazda programului radio ***Revivaltime*** pentru AssembliesofGod, 1953-1978

NTRODUCERE

Prima mea întâlnire cu H.B. şi Ruth Garlock a avut loc în aprilie 1964, în Springfield, iMissouri, la scurt timp după ce mă logodisem cu fiul lor, John. Veniseră să participe la o conferinţă internaţională pentru lucrătorii creştini, iar John era nerăbdător **să-i** întâlnesc. Ştiam că părinţii lui au slujit ca misionari pe termen lung în diferite părţi ale Africii, dar, la acea data, nu aveam nici cea mai vagă idee despre cât de remarcabile erau experienţele lor.

Imediat m-au făcut să mă simt în largul meu şi **bine-venită** în familie. Pentru mine, căsătoria cu John reprezenta o adevărată provocare, deoarece acest lucru însemna să-mi asum responsabilitatea celor două fiice ale lui, pe atunci de opt şi respectiv treisprezece ani. Mama lor murise subit, cu un an înainte, după o boală scurtă, **iar John,** Linda şi Melody se mutaseră în Springfield, unde eu lucram la Central Bible College. La scurt timp după nunta noastră, care a avut loc vara următoare, soţii Garlock ne-au primit, pe toţi patru, cu căldura în căminul lor din Bakersfield, California, atunci când le-am făcut o vizită cu scopul de a ne cunoaşte mai bine.

De-a lungul anilor, relaţia mea cu marna Garlock **a** devenit una deosebit de apropiată. De multe ori, oamenii comentau despre ironia asemănării numelor noastre. Numele ei era Ruth; îşi numise atât fiica africană, cât şi pe fiica ei naturală, Ruth, iar acum, mireasa fiului ei era Ruthanne! In nenumărate situaţii, dar mai ales în ce priveşte misiunea Şi lucrarea full-time, ea mi-a fost ca un mentor. Dragostea ei pentru Cuvântul lui Dumnezeu şi credinţa sa puternică n-au încetat vreodată să mă încurajeze şi să mă inspire, iar acum preţuiesc multele carneţele pe care le-am umplut cu predicile şi lecţiile ei biblice.

Atât mama, cât şi tata Garlock erau depozite vii ale înţelepciunii africane şi ale întâmplărilor uimitoare, ale experienţelor avute în Africa şi în alte locuri îndepărtate unde au lucrat pentru Domnul. Dar, întotdeauna, accentul era pus pe mulţumirea adusa lui Dumnezeu pentru credincioşia Sa, chiar în situaţiile aparent imposibile.

In 1973, John şi cu mine ne-am mutat în Dallas, Texas, unde el a fost numit director al Institutului Cristos Pentru Naţiuni (Christ For **The** Nations institute), iar părinţii săi au venit acolo să ne viziteze. Când co-fondatorul Institutului CPN, Freda Lindsay, a auzit că experienţele lor nu au fost publicate într-o carte, a insistat ca Institutul Cristos Pentru Naţiuni să facă acest lucru. Pentru că eu făceam parte din colectivul editorial în acea perioadă, am primit sarcina să realizez un manuscris din materialul neprelucrat, extras din jurnalele familiei Garlock, articole **din** diferite revisre şi mesajele înregistrate. Prima ediţie a cărţii *Ce ai de spus înainte să te ucidem şi să te mâncăm* a fost publicată de CPN în noiembrie 1974.

Acum, după douăzeci şi opt de ani, am oportunitatea de a reedita acest material neafectat de timp şi de a-1 îmbogăţi prin adăugarea câtorva citate şi povestiri — în special frânturi din experienţele unice ale lui Ruth. Mă simt din nou umilă şi uimită să văd modul în care Dumnezeu i-a protejat şi le-a purtat de grijă celor doi tineri zeloşi care au urmat chemarea lui Dumnezeu, mergând în Africa. Mama Garlock obişnuia să spună: „Noi nu simţeam că făceam ceva remarcabil - noi făceam doar ceea ce simţeam că dorea Dumnezeu să facem, iar El a binecuvântat lucrarea noastră."

Cu toate că era înaintată în vârstă şi se confrunta cu probleme de sănătate, mama Garlock nu şi-a pierdut niciodată spiritul misionar. Avea optzeci şi nouă de ani şi era văduvă, când a auzit că urma să conduc o echipă de voluntari într-o călătorie misionară la un orfelinat din Haiti. **„Ia-mă,** te rog, cu tine", a zis ea. „Vreau să fiu misionară încă o data." In acea călătorie, ne-am simţit foarte bine ca şi colege de cameră, iar ea a fost o sursă de motivaţie pentru toţi cei din grup. Sarcina ei era să stea pur şi simplu, în fiecare zi, într-un balansoar mare, în camera de joacă

a orfelinatului şi să dezmierde zeci de bebeluşi şi preşcolari şi să se roage pentru fiecare dintre ei.

Tata Garlock a fost un vorbitor favorit pentru felul în care le inspira oamenilor dorinţa de a-şi cultiva viziunea pentru misiuni mondiale şi de a-şi dedica vieţile ducerii Evangheliei creştine până la marginile pământului. Nenumăraţi misionari au plecat pe câmpul de misiune datorită influenţei pe care el a avut-o asupra lor. Exemplul său i-a încurajat pe mulţi să rămână credincioşi chemării lor. Ii plăcea foarte mult să încheie mesajul misionar cu un citat din George P. Howard — cuvinte ce însumează esenţa motivaţiei lor: "Noi avem o omenire care e prea preţioasă în ochii lui Dumnezeu pentru a o neglija; cunoaştem un remediu pentru problemele lumii care e prea minunat pentru a-1 păstra pentru noi; avem un Cristos care este prea glorios pentru a-L ascunde; avem o aventură care este prea palpitanta pentru a o rata."
Foţi cei ce au ajuns să-i cunoască pe Henry şi Ruth Garlock au înţeles curând că aceştia au îmbrăţişat aventura lucrării de misionar în Africa. Nu s-au dat înapoi de la nimic, ci, mai degrabă, au fost mulţumitori pentru faptul că Dumnezeu le-a dat privilegiul de a-L sluji aşa cum au făcut-o ei. Când vei citi aceste pagini, fie ca povestea credinţei lor să te încurajeze să te încrezi pe deplin în Dumnezeu, să te laşi călăuzit de El în ascultare deplină.
Ruthanne Garlock Noiembrie 2002

UNU

RĂSPUNZÂND CHEMĂRII

După ce şi-a scos toate oile, merge înaintea lor; si oile merg
după el, pentru că îi cunosc glasul.
IOAN 10:4

In mod normal, aş fi fost încântat să primesc o scrisoare de acasă, în acea după-amiază, când au fost strigaţi cei ce primeau vreo scrisoare. Dar inima îmi îngheţa în timp ce citeam mesajul mamei. In sfârşit, după ani de rugăciuni şi speranţe, visul meu de a mă înscrie la şcoala biblică Beulah Heights, pentru a mă pregăti pentru lucrare, se împlinise. Şi acum, după doar două săptămâni de studii în North Bergen, New Jersey, venea rugămintea disperată: „Henry, te rog, vino acasă!".
Din cauză că eu eram cel mai mare băiat din cei doisprezece copii născuţi într-o fermă din apropiere de New Haven, Connecticut, tata mă lua de la şcoală din când în când, pentru a-1 ajuta la munca necesară hrănirii unei familii atât de mari. Pe la vârsta de cincisprezece ani a trebuit să renunţ la şcoală definitiv. L-am ajutat pe tata la ferma noastră, dar am lucrat şi pe la alţi vecini pentru a aduce în casă un venit suplimentar. In sfârşit, la vârsta de douăzeci şi unu de ani, am plecat de acasă pentru a studia la şcoala biblică.
încet, am recitit scrisoarea. Tata şi câţiva dintre copii erau bolnavi de gripă; nici unul din cei rămaşi acasă nu putea munci. Să merg acasă să-i ajut doar până ce tata se va putea întoarce la muncă? Slujba pe care o avusesem înainte era încă disponibilă. „Oricum, roagă-te pentru asta", scria mama în încheiere.

C.e di de sptts iruiinte sâ te ucidem ţi să te mârwâîtt

Cu inima grea, m-am rugat în timpul nopţii, luptându-mă să iau decizia corectă. în timp ce căutam raţa lui Dumnezeu, oră după oră, **mi-au** venit în minte evenimentele recente din viaţa mea.
De-a lungul anilor, mama, fraţii, surorile mele şi cu mine am ştiut cum era să flămânzeşti, pentru că tata cheltuia uneori fiecare cent câştigat pe lichior. Dependenţa lui şi caracterul său violent ne-au provocat tuturora, multă durere. Pe de altă parte, mama experimentase o întâlnire autentică cu Domnul, iar evlavia sa a influenţat în mare măsură vieţile tuturor copiilor ei. Ne-a dus la o biserică metodistă, unde, la vârsta de unsprezece ani, am mers la altar şi L-am acceptat pe Cristos ca Mântuitor.
Când aveam şaisprezece ani, am auzit că Măria **Woodworth-Etter,** o bine-cunoscută evanghelistă la acea vreme, conducea întâlnirile de trezire spirituală dintr-o anumită zonă. Mama a cumpărat un bilet spre Long Hill, Connecticut şi i 1-a dat tatălui meu. „Vreau să mergi la acea întâlnire şi să rămâi acolo până face Dumnezeu ceva pentru tine", i-a spus ea. „Să nu vii acasă până nu eşti schimbat." El a făcut după cum i-a cerut.
Câteva zile mai târziu, în timp ce lucram afară, l-am auzit cântând în timp ce urca poteca ce ducea spre casă. Primul meu gând a fost: se pare că tata s-a îmbătat din nou. Dar el nu era beat deloc — cânta un imn al **Evangheliei** şi îl lăuda pe Dumnezeu. Ne-a adunat, pe mama şi pe toţi copiii în jurul lui, în sufragerie şi

ne-a spus că fusese mântuit, vindecat, eliberat de dependenţele lui şi umplut cu Duhul Sfânt. Edrnund Garlock nu a mai fost niciodată la fel după acea zi. Schimbarea obiceiurilor şi a comportamentului său în lunile ce au urmat, au dovedit o convertire reală.

MÂNA LUI DUMNEZEU ÎN VIAŢA MEA

Transformarea miraculoasă din viaţa tatălui meu m-a motivat să-mi rededic Domnului propria-mi viaţă şi am început să. postesc şi să mă rog, cerând să fiu umplut cu Duhul **Sfânt.** în ziua de Crăciun a anului 1913, am experimentat cu putere botezul cu Duhul Sfânt, botez similar cu cel

descris în Fapte 2:4 din ziua Cincizecimii. Din acel moment, întreaga mea viaţă s-a schimbat.

Cu toate că eram conştient de lipsa mea de educaţie, am sperat ca Domnul să mă folosească, cumva, în slujba Sa. Marea mea dorinţă era aceea de a intra la Şcoala Biblică, dar ea părea să fie un vis imposibil de realizat. In 1917 am vizitat Beulah Bible **School,** iar mai târziu, în acelaşi an, sora mea Blanche s-a înscris acolo. Dar se părea că părinţii mei nu se puteau descurca fără ajutorul meu şi de vreme ce eu eram cel mai mare dintre băieţi, am simţit că era responsabilitatea mea să-mi ajut familia.

în toamna lui 1918, Statele Unite erau implicate în Primul Război Mondial. Aveam douăzeci şi unu de ani şi eram apt pentru înrolare în categoria A-l. în timp ce aşteptam în fiecare zi să fiu chemat la armată, m-am îmbolnăvit toarte grav de gripă, în valul de epidemie ce mătura ţara. Cei mai mulţi din tinerii care nu se înrolaseră în serviciul militar, au fost loviţi de boală; în decurs de câteva săptămâni mulţi dintre ei au murit. Starea mea se înrăutăţea în continuu şi familia mea se temea că voi fi o altă victimă a epidemiei - numărul celor ucişi de gripă 1-a întrecut pe cel al victimelor din timpul războiului. în timp ce zăceam inconştient în pat, singurul refugiu al părinţilor mei era rugăciunea. Iată în continuare ceea ce a notat tata în legătură cu boala mea:

"Ne-am rugat, dar starea lui Henry se înrăutăţea în fiecare zi, până ce, într-o dimineaţă, a avut hemoragie internă. Am înţeles că daca Dumnezeu nu intervenea, el va muri. Nu ştiam ce să fac şi mă întrebam dacă ar trebui să chem un doctor. Am luat Biblia şi am întrebat-o pe soţia mea de unde să citesc. «De unde s-a deschis», a replicat ea. Am citit despre regele Asa, în 2 Cronici I6:12b-13a: «Chiar în timpul boalei lui, n-a căutat pe Domnul, ci a întrebat pe doftori. Asa a adormit cu părinţii săi... ».

«Dacă apelăm acum la doctor, Henry va adormi cu părinţii săi», a spus Jessie. Aşa că nu am chemat doctorul - ne-am hotărât să ne încredem doar în Dumnezeu.

Ce ai de spus înainte să te ucidem şi sa ie. mâncăm

Când s-a lăsat seara, am mers în dormitorul în care zăcea Henry **şi** am văzut că nu mai respira. M-am înfricoşat, dar Dumnezeu mi-a dat putere să mustru moartea în Numele lui Isus. La început n-au fost rezultate vizibile; el tot nu respira. Am încercat din nou, dar fără rezultat. A treia oară, când am mustrat moartea, el **şi-a** deschis ochii şi ne-a văzut stând la piciorul patului".

„DA, DOAMNE, VOI MERGE..."

în timp ce mă luptam în rugăciune, în camera mea de internat şi plângeam din cauza scrisorii de la mama, am retrăit acea experienţă nemaipomenită. Mi-am amintit cum am simţit că-mi părăseam trupul întins pe patul din dormitor. în timp ce părăseam casa şi traversam spaţiul diagonal, în sus, am văzut o scară de aur şi pe Isus stând în vârful ei. Toată durerea şi suferinţa a dispărut - mă simţeam uşor ca o pană. în acel moment eram sigur că voi fi cu Domnul. Cât timp a fost duhul meu în afara trupului, sau cât de departe am călătorit în spaţiu, nu ştiu.

Dar, dintr-o dată, parcă o mână s-a aşezat peste mine şi am auzit vocea Domnului strigându-mă pe nume: „Henry, du-te înapoi!", a spus vocea. „Am să-ţi dau ceva de făcut. Dacă vii acum, vei veni cu mâna goală. Vreau să mergi la Şcoala. Biblică **Beulah Heights** ca **să** te pregăteşti pentru lucrarea misionară."

La început am ezitat, deşi eram plin de pace, fericit şi eliberat de orice suferinţă. Dar am auzit din nou vocea Domnului spunând clar: „Du-te înapoi! Dacă vii acum, nu vei avea snopi pe care să-i aşezi la picioarele Mele. Trebuie să laşi totul şi să Mă urmezi. Vreau să predici Evanghelia."

îndată ce am spus: "Da, Doamne, voi merge", am coborât imediat pe drumul pe care venisem, până jos, în casă şi în dormitorul în care mi-am văzut trupul zăcând în pat. Când mi-am deschis ochii, i-am văzut pe tata şi pe mama stând la piciorul patului, mustrând moartea şi pe diavol. Mare a fost bucuria în casa

noastră când au înţeles că rugăciunile lor fuseseră ascultate.

Cu toate că eram slăbit şi foarte fragil, vindecarea mea a fost atât de evidentă, încât trei zile mai târziu am putut pleca spre şcoala biblică. Mi-a **fost** frică să mai amân. Cuvintele apostolului Pavel: „Vai de mine, dacă nu vestesc Evanghelia!" (1 Cor. 9:16), deveniseră parte vitală a vieţii mele.
Doar la câteva zile după ce m-am înscris la Beulah Heights a fost semnat armistiţiul din data de 11 noiembrie 1918, punând astfel capăt războiului. Posibilitatea înrolării dispăruse.

FĂRĂ DRUM DE ÎNTOARCERE

Părinţii mei dragi **m-au** îngrijit şi s-au rugat pentru mine în timpul bolii mele. De fapt, tata, despre a cărui boală îmi scria acum mama, luase rară îndoială, gripa de la mine. Cum puteam fi atât de nerecunoscător încât să refuz cererea ei? în timp lacrimile-mi curgeau pe obraz, am deschis Biblia şi L-am rugat pe Dumnezeu să-mi vorbească din Cuvântul Său. Imediat, ochii mi-au căzut pe versetul din Luca 9:62: „Oricine pune mâna pe plug şi se uită înapoi, nu este destoinic pentru împărăţia lui Dumnezeu."
Am zis: **„Cu** siguranţă, Doamne, acest verset nu mi se aplică. Este mai degrabă o coincidenţă faptul ca am deschis la acest verset din Biblie. Te rog, dă-mi un alt verset care să mă călăuzească în decizia pe care ar trebui s-o iau."
Am deschis Biblia pentru a doua oară, iar Matei 10:37 părea scris cu litere negre, îngroşate: „Cine iubeşte pe tata, ori pe mamă, mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; şi cine iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine."
Ştiam că Dumnezeu mă ridicase din patul morţii şi că m-a chemat să las totul şi **să-L** urmez. Dar părinţii mei, pe care îi iubeam mult, aveau o nevoie urgentă. Un eventual refuz părea de neiertat. Pe de altă parte, dacă aş fi murit, ei ar fi trebuit să se descurce fără ajutorul meu. De fapt, timp de doi ani de zile îmi amânasem plecarea la Şcoala Biblică din cauză că ai mei nu se puteau descurca fără mine. Acum eram pus faţă în faţă. cu această problemă cum nu se mai întâmplase înainte.
22
Ce ai di spus înainte sa te ucidem)i să te mâtitdw
Am continuat să caut răspunsul **lui** Dumnezeu dimineaţa devreme. Când **a fost** timpul de capelă, am coborât şi L-am rugat pe Domnul **să-mi** mai dea încă **un** semn înainte de a lua decizia finală. După primul cântec, vorbitorul din acea dimineaţă a **anunţat** textul şi a citit din Luca 9:62: „Oricine pune mâna pe plug şi se uită înapoi, nu este destoinic pentru împărăţia lui Dumnezeu."
Fără să mai aştept să-i ascult mesajul, **m-am** întors imediat în camera mea şi i-am scris o scrisoare mamei. A fost cea mai dificilă scrisoare pe care am scris-o **vreodată.**
I-am spus că îmi iubeam **familia** mai mult decât viaţa însăşi, dar ştiam că Dumnezeu mă chemase şi nu îndrăzneam **să** dau înapoi. I-am spus versetele pe care Dumnezeu mi le dăduse în timpul nopţii şi i-am spus cum au **fost** confirmate la timpul de capela din dimineaţa aceea. Am asigurat-o că mă rugam ca Dumnezeu să-L vindece pe tata ca **să** se poată întoarce la muncă sau ca să primească ajutor **din** altă parte. Am pus la poştă scrisoarea simţind o mare uşurare şi rugându-mă ca Dumnezeu **să** răspundă nevoii lor.
In scurt timp, am primit de acasă, o altă scrisoare. Marna începea prin a-şi cere scuze pentru scrisoarea pe care mi-a trimis-o anterior. A continuat spunând că era mândră de fiul ei care a decis să-L urmeze pe Dumnezeu şi ca nu ar dori, pentru nimic în lume, să mă întorc acasă. Dumnezeu îl vindecase complet pe tata şi el avea o slujbă mai bună decât cea anterioară. Fratele meu mai mic lucra şi el. Am simţit că era ajutorul lui Dumnezeu şi binecuvântarea dată ca răspuns la ascultarea mea.
Cu **un** an în urmă, lucrând la ferma unui vecin, am reuşit să contribui la acoperirea cheltuielilor surorii mele, Blanche, atunci când ea s-a înscris, înaintea mea, la Beulah **Heights.** Acum, amândoi trăiam doar prin credinţă. De multe ori problemele noastre erau rezolvate în mod supranatural; altă dată mi-am luat slujbe temporare sau cu jumătate de normă pentru a câştiga banii de care aveam nevoie. O vreme lucram câteva ore pe zi la o moară. într-o altă perioadă am lucrat într-o fabrică, pe **un** utilaj. Cu toate că din când în când a trebuit să ne descurcăm fără anumite lucruri, Domnul ne-a purtat de grijă cu credincioşie. Când am absolvit, în 1920, toate obligaţiile financiare erau achitate.

CHEMAREA PENTRU AFRICA

Blanche a primit chemarea pentru lucrarea misionară înaintea mea. într-o zi, la o întâlnire de rugăciune

pentru misionari, în timp ce a simţit o chemare specială pentru păgâni, a văzut cuvântul „AFRICA" scris cu litere de foc. Şi eu simţeam, de asemenea, o dragoste specială pentru oamenii din Africa, dar **mă** gândeam, că dacă Blanche era chemată acolo, Dumnezeu mă va chema în **alt** câmp de misiune. Totuşi, Africa **a** ajuns **să** fie şi chemarea şi pasiunea mea.

In 26 martie **1919,** în timp ce mă rugam la Şcoala Biblică, am avut o vedenie care este descrisă în detaliu în capitolul opt al acestei cărţi. Efectul ei **a** fost acela de a mă convinge, dincolo de orice îndoială, de faptul că Dumnezeu dorea să merg ca misionar, undeva, pe continentul african, doar că nu ştiam unde.

La scurt timp după ce am avut acea vedenie, l-am ascultat pe William Johnson, unul din primii misionari penticostali care au mers în Liberia în 1908. El a vorbit studenţilor de la Beulah Heights despre multele triburi neevanghelizate, din interiorul continentului şi a făcut apel la bărbaţii tineri, puternici, care ar putea să suporte greutăţile unei ţări afectate de malarie - cunoscută pe atunci ca „mormântul omului alb". După ce Domnul mă vindecase în mod miraculos de gripă, eu L-am rugat să mă lase să plec pe un câmp misionar greu - un câmp unde nimeni altcineva nu ar dori să meargă - aşa că inima mea a răspuns acestei provocări. Şi Blanche a simţit că Liberia era locul în care o trimitea Dumnezeu.

în al doilea an la Beulah Heights, Alfred Trotter s-a înscris ca student şi a devenit prietenul meu apropiat. îmi era ca un frate mai mic. Sora lui .Alfred, Ruth — profesoară în Newark, New Jersey — venea deseori **să-1** viziteze. îmi plăceau la nebunie bucatele delicioase pe care le aducea fratelui ei.

Alfred nu se ptitea opri să nu vorbească despre minunata lui soră şi nu după mult timp am ajuns să fiu pe deplin de acord cu evaluarea sa. Ea era atrăgătoare, inteligentă, plină de viaţă, organizată şi - mai important decât orice - pe deplin dedicată Domnului. Era lidera grupului de tineret din

biserica ei din Newark, biserică al cărei pastor era E. S. Williams (care a devenit ulterior **superintendentul** general al lui Assemblies of God).

Am **fost** uimit să descopăr că această tânără nemaipomenită simţea şi ea **o** chemare pentru Liberia, dar nici unul din noi, la acel moment, nu am dat prioritate romantismului. Mă dusesem la Şcoala Biblică cu **un** scop — acela de a mă pregăti pentru a împlini chemarea făcută de Dumnezeu. Acum trebuia să urmez acea chemare. Dar am invitat-o pe Ruth acasă pentru a-mi întâlni familia şi am păstrat legătura.

PĂŞIND PRIN CREDINŢĂ

După ce am absolvit cursurile de la. Beulah **Heights,** Blanche şi cu mine am mers acasă, în Connecticut, pentru o scurtă vizită. Fata s-a gândit că poate doresc să lucrez la fermă măcar pe timpul verii pentru a strânge împreună ceva bani. Dar am luat în serios versetul din Romani 11:29: „Căci lui Dumnezeu **nu-I** pare rău de darurile şi de chemarea făcută." Credeam ca aceasta însemna că trebuie să-mi împlinesc chemarea şi să plec în Africa cât de curând posibil, în timp ce mă voi încrede că Dumnezeu va satisface nevoile mele. Am fost de acord să rămân şi să lucrez la fermă o săptămână, muncă pentru care am fost plătit cu cincisprezece dolari. Din câte ştiu eu, aceştia au fost ultimii bani pe care i-am mai primit vreodată dintr-o muncă seculară. >

Blanche şi cu mine am fost invitaţi de un fost student de la Beulah Heights să conducem câteva întâlniri în Dolington, New Jersey. Oamenii nu aveau deloc bani pentru a plăti chiria pentru sală, dar noi ne-am simţit călăuziţi să acceptam oricum provocarea. Toată ziua mergeam prin oraş invitând oamenii să vină la întâlniri. Noaptea, eu predicam în felul meu stângaci, iar Blanche cânta. Noapte după noapte, atunci când făceam chemarea la pocăinţă, oamenii veneau în faţă pentru a fi mântuiţi, inclusiv membrii din consiliul orăşenesc care ne-au închiriat clădirea. La final, ei ne-au dat înapoi banii pe care Blanche şi cu mine îi dădusem pentru chirie

şi în plus, ne-au făcut şi o colectă. A fost modul în care Dumnezeu ne-a arătat că El putea să se îngrijească de nevoile noastre.

Apoi, nişte prieteni din Philadelphia ne-au invitat să predicăm la un centru creştin din oraş, ceea ce am şi făcut. Apoi am participat la tabere din Media şi Export, Pennsylvania. Am împărtăşit viziunea şi chemarea pe care o aveam pentru Liberia şi am primit multe încurajări, dar aproape nici un sprijin financiar. Apoi, Blanche a acceptat invitaţia de a vizita un prieten în **Ohio,** în timp ce eu am mers să conduc întâlnirile din statul New York la invitaţia prietenului meu, Frank Finkenbinder. (Mai târziu el a devenit misionar de

carieră în America Latină şi bine-cunoscutul părinte al lui „Hermano Pablo" Finkenbinder, al radioului şi televiziunii.)
L-am lăsat pe Frank în Elmira, New York şi am urcat în trenul spre oraşul New York, unde trebuia să mă reîntâlnesc cu Blanche. Dar Dumnezeu avea alte planuri. La scurt timp după ce mi-am început călătoria, atunci când trenul a oprit în staţie, m-am uitat în sus şi am văzut scris Owego, New York. Dintr-o data, am devenit conştient de o voce interioară care spunea: „Dă-te jos din tren!".
Mă gândeam că e o idee nesăbuită... că plătisem biletul până în New York... că nu cunoşteam pe nimeni în Owego... că, de fapt, nu mai aveam nici un ban. Nu a contat ce gândeam. Vocea interioară a Duhului Sfânt era puternică şi clara. Deci, chiar în momentul în care impiegatul a strigat „In vagoane" şi a ridicat scăriţa de pe peron, mi-am înşfăcat geamantanul de carton în care îmi ţineam gulerul şi şosetele de rezervă şi am coborât din tren.
Ce să fac acum? M-am dus pe peron şi am văzut un afiş ce făcea reclamă îa o întâlnire penticostală ce se ţinea într-un cort. Un bărbat îşi punea bagajele pe care tocmai le descarcase din tren, în căruţa sa trasă de doi cai. Când l-am întrebat dacă ştia unde se ţinea întâlnirea, el a răspuns afirmativ şi mi-a spus că în curând va pleca în direcţia aceea şi că m-ar putea duce şi pe mine. Am acceptat oferta sa amabila şi am ajuns repede acolo.
Era un adevărat oraş de corturi. Când m-am apropiat de cortul cel mare unde se ţineau întâlnirile, un bărbat mai în vârstă, cu părul alb, s-a apropiat de mine. „Eşti predicator?", m-a întrebat el.

„Păi, eu... da... asta sunt, eu sunt misionar în Africa!" am izbucnit eu. I-am spus cum Domnul **m-a** îndemnat să cobor din tren în staţia Owego, iar când **am** văzut afişul despre întâlnirea din cort, am fost sigur că acesta era locul în care trebuia să vin.
„Slavă Domnului, El a răspuns rugăciunilor noastre!", a răspuns omul. **„Evanghelistul** nostru a răguşit toarte tare şi noi ne-am rugat ca Dumnezeu să ne trimită **un** predicator. Vrei să ne predici deseară?"
Era o sarcina formidabilă pentru un proaspăt absolvent de şcoală biblică şi în situaţia aceea mi-a fost frică să refuz. S-a dovedit că invitaţia **mi-a fost** făcută de fratele F.S. **Perkins,** preşedintele Asociaţiei Penticostale Holiness din New York şi Pennsylvania.
Mi-am petrecut restul zilei în rugăciune, iar seara m-am ridicat să predic. Cortul cel mare era plin şi se părea că erau tot atâţia oameni afară câţi erau şi înăuntru. După un mesaj foarte scurt (în care mi **s-a** părut că **am** acoperit cea mai mare parte a Bibliei), am făcut **o** invitaţie la mântuire, iar culoarele s-au umplut de oameni care veneau să îngenuncheze la altar. Nu ştiu câţi au primit mântuirea în acea seară şi nici câţi au fost vindecaţi sau umpluţi cu Duhul Sfânt. **Tot** ceea ce ştiu e că eu eram speriat de moarte.
După serviciul divin, liderii taberei m-au rugat să predic din nou seara următoare şi eu am consimţit. Am stat acolo câteva zile — rugându-mă ziua şi predicând seara. Şi în fiecare seară în faţa altarului era plin de oameni care îşi sfârşeau căutările. Dar, curând am înţeles de ce evanghelistul programat nu mai putea vorbi. Tabăra era chiar lângă calea ferată principală (o locaţie penticostală tipică acelor zile) şi la fiecare câteva minute, trecea o locomotivă uriaşă, cu aburi ce trăgea câte un mărfar spre Buffalo. Fără un sistem de amplificare şi cu toată concurenţa aceasta zgomotoasă, am **fost** şi eu, după câteva zile, redus la tăcere. De aceea, m-am pregătit să pornesc la drum.
După timpul petrecut aici, acestor oameni dragi li se părea că mă cunosc bine şi au început să arate un mare interes faţă de planurile mele de a pleca în Africa. Nu numai că **mi-au** făcut o colectă generoasă, dar mi-au spus şi că aveau în bancă un fond de cinci sute de dolari pentru misiune şi că aşteptau ca Dumnezeu să **trimită** persoana potrivită pentru a-i primi. Ca rezultat al întâlnirii din Owego, Asociaţia Penticostală Holiness a decis

să ne spijine financiar pe Blanche şi pe mine în primul semestru de slujire misionară în Africa. Mai târziu, după ce fiecare dintre noi ne-am căsătorit, au mărit suma oferită. Cât de mulţumit eram că ascultasem sfatul acelei voci interioare de a coborî din tren!
Pe lângă ajutorul oferit de penticostalii Holiness, am primit şi girul Consiliului Districtului din **Est** al **lui** Assemblies of God. Douăzeci şi cinci de ani mai târziu **am** avut ocazia, să citesc următoarele remarci

făcute de E.S. Williams când. m-a recomandat Departamentului de Misiune Externă: „Fratele este tânăr, dar plin de zel şi cred că va deveni un bun misionar." Assemblies of God au răspuns cererii noastre de a merge în misiune în toamna lui 1920.
Cam asta s-a întâmplat după ce am absolvit şcoala biblică în acea primăvară! Am întâlnit mulţi misionari şi „candidaţi" la misiune. Am stabilit legături cu câţiva oameni care au promis că se vor ruga pentru **noi** şi ne vor oferi un ajutor financiar. L-am văzut pe Dumnezeu dându-ne banii pentru biletele de călătorie şi pentru acoperirea nevoilor de bază, pentru a putea merge pe câmpul de misiune.

LĂSÂND TOTUL ÎN URMĂ

Cel mai important lucru pentru mine **s-a** întâmplat: mă logodisem cu Ruth **Trotter.** Când **a** sosit timpul ca Blanche şi cu mine să ne îmbarcăm, ea a rămas pe debarcaderul din New York. Evident, ne era greu, lui Ruth şi mie, să ne despărţim. Dar doream să se facă voia lui Dumnezeu în vieţile noastre mai mult decât orice altceva în lumea aceasta şi amândoi credeam că pe primul loc ar trebui să fie chemarea lui Dumnezeu. Eu voi merge în Liberia şi voi pregăti **un** loc unde să locuim. Ea mi se va alătura imediat ce-i va expira contractul pentru anul şcolar în curs.
Parcă o văd cum, printre lacrimi, îmi făcea cu mâna, în timp ce vasul se îndepărta încet de debarcader, plutind pe râul Hudson. Date fiind **pericolele** Şi condiţiile incerte ale muncii de misionar din acele zile, ne întrebam dacă

ne vom mai întâlni vreodată. Nu **mă** gândisem deloc la strângerea sumei necesare biletului de întoarcere. Eram pe deplin concentrat asupra sosirii în Liberia şi asupra slujirii mele de acolo.
Mama şi tata veniseră şi ei la New York pentru a ne vedea la plecare. Renunţau, într-o singură zi, la doi copii pentru câmpul de misiune, dar erau bucuroşi s-o facă. De multe ori, în timpul testelor severe din Africa, am simţit cum rugăciunile lor ne susţineau. Şi aşa s-a întâmplat că prin harul lui Dumnezeu şi cu ajutorul multor prieteni amabili, am ieşit din portul New York în data de 23 octombrie 1920 la bordul vasului Carmania deţinut de compania Cunrad Steamship, cu destinaţia Liverpool, Anglia, de unde trebuia sa luam un vapor pentru Africa.
Călătoria a durat zece zile. Una din bucuriile lui **Blanche** şi **ale** mele era să ne întâlnim zilnic la rugăciune şi părtăşie în cabina unui alt pasager, Paul Rader, preşedintele Alianţei Misionare Creştine, un bine-cunoscut evanghelist în acea vreme. Am corespondat cu familia Rader o bucată de vreme deoarece ei vizitaseră centre de misiune în multe părţi ale lumii.
Părinţii şi prietenii ne-au dat câteva plicuri datate pentru a fi deschise în timpul croazierei în anumite zile. După cinci zile am sărbătorit aniversarea celor douăzeci şi trei de ani, iar un plic de la mama conţinea o poezie pe care o scrisese pentru aceasta ocazie. în ziua aceea mi s-a părut că era cea mai frumoasă poezie pe care o citisem vreodată:

FELICITĂRI CU OCAZIA ZILEI DE NAŞTERE A LUI HENRY

Dumnezeu să-mi binecuvânteze băiatul în această dimineaţă!
O, fericită, strălucitoare zi de naştere
în timp ce pe ocean el navighează
Plecând de acasă atât de departe.
Cu toate că eşti departe de casă şi de cei dragi Rugăciunile noastre sunt totuşi cu tine;
Ne încredem în cerescul nostru Tată De orice rău să ie păzească.
Această zi ne-aduce aminte De cea atât **de-ndepărtată**
Când ru, un bebeluş micuţ Ai pornit pe marea vieţii de tristeţi.
Frigul şi zăpada iernilor
Şi veri la număr douăzeci şi trei
Au trecut de când în dimineaţa strălucită
Tu mi-ai fost dăruit.
în toate zilele copilăriei
Şi în fericiţii ani ai adolescenţei,
Ai fose o mângâiere pentru mama ta
In multele încercări şi **lacrimi.**
Iar acum, pe ocean, Fe apropii, de malul Angliei

Şi în curând vei naviga Spre uşa deschisă a Africii.
Spre tărâmul Liberiei
In „mormântul omului alb"
Spre ţara unde Isus te cheamă,
Suflete preţioase spre a salva.
Dar E^l înaintea ta va merge,
Cu tine e Duhul Său cel Sfânt.
„Iată, că sunt cu tine totdeauna" —
El îşi va ţine promisiunea Sa.
Jessie Garlock (1876-1970)

DOI

MORMÂNTUL OMULUI ALB

Eu - zice Domnul - te voi învăţa, si-ţi voi arăta calea pe care trebuie s-o urmezi, te voi sfătui, şi voi avea privirea îndreptată asupra ta.
PSALMUL 32:8

Carmania a ancorat în **Liverpool,** pe râul **Mersey,** la ora 15, în data de 1 noiembrie 1920. Am fost întâmpinaţi de un reprezentant al agenţiei fraţilor Edwards care ne-a condus la o casă de oaspeţi. **Blanche şi** cu mine stăteam acolo, copleşiţi de emoţie, tremurând în camerele slab încălzite. Ne găseam deja la mii de mile depărtare de casa, mai departe decât fusesem vreodată. Aici, în Anglia, ţara strămoşilor noştri, vom aştepta o rută sau un alt vapor care să ne ducă la alte **mii** de mile depărtare spre vestul Africii. Părăsisem New York-ul înainte de a primi confirmarea rezervărilor pe ruta dintre Liverpool şi Capul Pal mas, Liberia. O mare mulţime de vase fuseseră scufundate de germani în timpul Primului Război Mondial. De aceea era dificil să faci o rezervare spre vestul Africii. Unii ne sfatuiseră, înainte de a părăsi S.U.A., să aşteptăm până erau confirmate rezervările. Dar noi am crezut, când am păşit prin credinţă, că Dumnezeu, care ne-a chemat în Africa, va merge înaintea noastră şi. ne va pregăti calea.

Eram pe o listă de aşteptare a unei companii ce folosea vapoare de transport marfa şi unul de pasageri, care mergea spre vestul Africii. Ne-au spus că va dura cel puţin o lună până vor avea locuri pe această rută şi asta va depinde în întregime de eventualele anulări. Aşa că am găsit o misiune penticostală unde am putut rămâne în timpul aşteptării.

Ce ii't de spus indlntesă te ucidem ***ţi*** *ui ie.* ***mâncăm***

După mai mult de trei săptămâni, am primit vestea unei singure anulări pe **Ekari,** vas ce îşi ridica ancora a doua zi dimineaţa. Am acceptat locul liber şi am plecat din Liverpool în data de 24 noiembrie. Un alt vapor, Borna, care urma să plece în larg peste o săptămână, a avut loc pentru Blanche şi pentru familia Alexander Howards, un cuplu misionar ce aştepta pentru ruta Liberia.

în cea de-a doua zi pe mare, de Ziua Mulţumirii, **m-am** bucurat să pot scrie următoarele în jurnal: "Am scris iubitei mele. Inima îmi este plină de laude şi mulţumiri la adresa scumpului nostru Domn, pentru că mi-a deschis calea în mod atât de minunat pentru a putea naviga spre întunecata Africă în această Zi a Mulţumirii a anului 1920".

Ar fi trebuit să cobor la ţărm în Monrovia, Liberia şi să aştept acolo să mă transfer pe Borna (care până atunci va avea un loc liber) pentru a ajunge la Capul Palmas. Dar, după ce am aflat că oraşul Monrovia era în carantină din cauza unei epidemii de variolă, am debarcat ceva mai repede, la Freetown, Sierra Leone. Am petrecut o săptămână cu misionarii aflaţi acolo şi am avut prima oportunitate de a predica la un grup de. africani. Câteva, zile mai târziu, Borna a acostat în portul din Freetown, iar eu m-am alăturat lui Blanche şi familiei Howards. Ultima destinaţie a călătoriei a fost Capul Palmas, Liberia.

O SCURTĂ ISTORIE A LIBERIEI

în 1817 a fost organizată în S.U.A. Societatea Americană pentru Colonizare **(the** American Colonization Society), iar în 1822, prima sa expediţie a „sclavilor eliberaţi" a ajuns în Insula Providence, lângă coasta Liberiei. De la acea dată, sclavii eliberaţi sau descendenţii lor, au străbătut

Atlanticul în număr mic şi s-au stabilit pe coasta liberiană. Un slujitor alb, american, care, la cererea

societăţii, s-a dus să ajute noua aşezare, pe care a **numit-o** „Liberia" care însemna „liber".
După ce au primit pământ de la locuitorii regiunii, noii colonişti au fondat oraşul Monrovia, numindu-1 astfel după preşedintele S.U.A., James Monroe (a cărui legislatură a fost între 1817-1825). Urmând exemplul Angliei care îşi autorizase oamenii să îmbarce vase cu sclavi pe care aveau apoi să-i elibereze în Freetown, Sierra Leone, marina americană a fost mandatată să sechestreze vapoarele cu sclavi întâlnite pe mări şi să elibereze captivii în Liberia.
Noua comunitate suferea de foame şi de boli, iar mulţi dintre primii colonişti au murit. Cu toate acestea, numărul localnicilor a crescut treptat. Dar în 1965, s-a estimat că încă nu erau mai mult de cincisprezece mii de americano-liberieni care trăiau răspândiţi de-a lungul coastei. Populaţia tribală din interiorul continentului numără, probabil, un milion de locuitori, cu toate că nu s-a făcut niciodată un recensământ clar. Independenţa liberienilor a fost recunoscută în 1862, dar guvernul a avut multe probleme atât în ce priveşte managementul economic, cât şi cu triburile ostile din interior.

MISIUNI ÎN LIBERIA

I imp de mulţi ani, Liberia a **fost** cunoscută ca fiind „mormântul omului alb" datorită climei extrem de capricioasă. Rata mortalităţii printre misionari era atât de ridicată, încât unele societăţi misionare au decis să se retragă din ţară, crezând că va fi imposibil de evanghelizat. Din cei şaptezeci şi nouă de misionari trimişi în Liberia de Societatea Misionară din Londra înainte de 1830, patruzeci şi patru au murit în timpul primului an de slujire. Din cei Şaptezeci şi cinci trimişi de Bordul American Prezbiterian, treizeci şi unu au murit la scurt **timp** după sosire, iar mulţi alţii s-au întors acasă bolnavi.
Dintr-un grup mare de misionari metodişti condus de episcopul Taylor "i 1895, doar domnişoara Jessie Arms a supravieţuit unui atac de febră. în

1900, a sosit în Liberia un grup de zece misionari ce-i includea pe familia John Perkins, dar şi pe domnişoara Arms, care se întorcea pentru al doilea semestru. Domnul Perkins a raportat că după trei luni, nu mai rămăseseră decât doi - el şi domnişoara Arms. După ce prima soţie a murit, el şi jessie s-au căsătorit în Liberia şi prin harul lui Dumnezeu au fost cruţaţi pentru a continua lucrarea mai mult de patruzeci de ani, în ciuda multor greutăţi.
în anul 1907, în timp ce se afla în concediu, familia Perkins a auzit de trezirea spirituală penticostală pe care o experimenta America. Au participat la o întâlnire şi au primit botezul cu Duhul Sfânt. Având acest nou „echipament", au simţit că erau mai pregătiţi pentru a face faţă problemelor muncii misionare de pionierat din Liberia. Dar când au făcut cerere la Bordul Metodist de Misiune pentru a fi retrimişi, au fost refuzaţi din cauza experienţei lor penticostale.
în acele zile nu exista nici un grup penticostal de misiune, aşa că ei s-au întors pe teren ca misionari independenţi. Nu numai că Dumnezeu le-a dat fondurile necesare pentru bilete şi celelalte nevoi, dar au şi găsit încă alţi şase misionari penticostali ca să-i însoţească. în acest grup se afla şi William Johnson.
Domnul Perkins nu dorea să creeze disensiuni, ducându-se în apropierea centrului de misiune metodist, unde el şi Jessie au lucrat cândva, mai ales că mai era atât de mult teritoriu neevanghelizat în interiorul continentului, în timp ce se ruga pentru călăuzire, vaporul se apropia de Liberia şi el a simţit cum Dumnezeu îi dă o vedenie, arătându-i că Garraway, o mică aşezare la treizeci mile nord-vest de capul Palmas, era locul unde trebuia să coboare grupul.
Când i-a spus căpitanului vasului că ei doreau să fie lăsaţi să coboare la Garraway, căpitanul a răspuns că acest lucru era imposibil. Niciodată un vapor nu ancorase la Garraway din cauza marelui pericol reprezentat de stâncile ascunse. Mai mult, el risca să-şi piardă slujba de căpitan dacă se aventura să facă un astfel de lucru. Dar domnul Perkins a insistat spunând că Dumnezeu îi vorbise într-o vedenie şi i-a spus să coboare din vapor la Garraway.
în final, căpitanul a cedat: „Dacă Dumnezeu ţi-â spus să cobori la Garraway, atunci aşa să fie", a zis el. „Dar trebuie să-ţi asumi toată

responsabilitatea pentru ceea ce ţi se va întâmpla ţie şi grupului tău când veţi ajunge ia ţărm."

Perkins şi ceilalţi au fost de acord. Aşa că, în dimineaţa de Crăciun a anului 1908, vasul a ancorat la două mile distanţă de mal. Grupul celor opt misionari a fost coborât peste puntea vaporului într-un scaun suspendat - un fel de cutie pătrată cu nişte scânduri pe care stăteai faţă în faţă - într-o barcă de salvare. O parte a echipajului au dus grupul şi bagajele la ţărm, la Garraway.
Când micuţa barcă a ajuns pe plajă, un african a fugit spre ei. „Ştiu cine sunteţi — voi sunteţi misionari!", a zis el încântat. „Dumnezeu mi-a apărut într-un vis, în timp ce mă aflam acasă, în interiorul continentului, spunându-mi să vin la Garraway să mă întâlnesc cu un grup de misionari care va veni la tribul meu sâ predice Evanghelia. Urmaţi-mă doar şi vă voi arăta drumul spre tribul Barroba."
Întâmplarea se aseamănă cu cea consemnată în Fapte 10, unde Simon Petru a vizitat casa lui Corneliu. El a găsit toată casa omului gata să primească mesajul Evangheliei, deoarece Corneliu avusese vedenia unui înger.
Grupul 1-a urmat pe acest om, Jasper, în interiorul continentului, până la tribul Barroba şi a fondat primul centru penticostal de misiune în oraşul Newaka. Au auzit că Jasper se convertise în timp ce mergea la o şcoala metodista de misiune de pe coastă şi curând după aceea a căutat şi a primit botezul cu Duhul Sfânt. A fost de mare ajutor primilor misionari şi a devenit pastorul senior printre oamenii din Barroba.
în mai puţin de un an de la sosirea lor, aproape toţi membrii acestui grup de misionari penticostali, împreună cu lucrătorii care li s-au alăturat, ori au murit, ori au fost trimişi acasă cu sănătatea şubrezită. Mulţi palmieri şi arbori tropicali poartă mărturia tăcută a faptului că, sub umbra ramurilor lor zac îngropate rămăşiţele vreunui misionar pionier. Se estimează că în primii douăzeci şi cinci de ani de misiune penticostală în Liberia, cel puţin un misionar a murit în fiecare an, de malarie sau de alte boli tropicale. Şi mulţi alţii s-au întors acasă din cauza unor boli grave - printre aceştia fiind şi William Johnson care, mai târziu, s-a reîntors pe câmpul de misiune.

Ce iii rA spus înainte sil te uddcm ji ***sâ*** *ir* ***mâncăm***
Boala şi-a cerut tributul şi din mijlocul populaţiei tribale băştinaşe. In urma călătoriilor prelungite prin păduri, din cauza expunerii excesive, a traversării râurilor inundate şi a mlaştinilor când mergea să predice, Jasper a contractat tuberculoza. (Cam la un an după ce am ajuns în Liberia, mi-a revenit trista misiune de a-i îngropa, la Newaka, pe acest **om** dedicat al lui Dumnezeu, alături de misionarii ce îşi găsiseră deja odihna acolo.)
SOSIREA NOASTRĂ
în dimineaţa zilei de 19 decembrie 1920, Borna a ancorat în largul Capului Palmas. O barcă ce flutura steagul liberian, condusă de câţiva vâslaşi localnici au tras alături, iar doi ofiţeri vamali **liberieni** au urcat pe scara de frânghii până pe punte. Ceva mai târziu, o barcă a adus agentul marinei Capului Palmas, misionarul William Johnson, pentru a ne întâlni. Noi primisem chemarea de a veni în Liberia tocmai prin lucrarea lui Johnson.
După controlul oficial riguros, vasul a primit aprobarea de a lăsa la **ţărm** pasagerii. Noi, cu puţinele bagaje pe care le aveam, am **fost** puşi în scaunul suspendat şi legănaţi de-a lungul peretelui vasului până. în barca cu vâsle ce ne aştepta săltând în sus şi în jos în marea agitată de dedesubt. **Scaunul** nostru a lovit cu zgomot puternic barca ce se mişca. Cu ajutorul mai multor mâini negre ce s-au întins pentru a ne prinde, am urcat din scaun în barca aruncată de colo până colo.
Experienţa, debarcării unui nou misionar în vestul Africii, este viu descrisă de Jean MacKenzie în cartea sa Drumul spre Africa scrisă la începutul anilor 1900.
"Gândeşte-te la el în timp ce păşeşte dincolo de puntea vaporului. în general este tânăr; cascheta sa e noua şi îl protejează de soare. Bagajul său e de zinc sau de cositor sau de oţel, lăcuit împotriva ploilor, a cărăbuşilor şi a furnicilor

albe. Stă în barcă între trupurile maronii ale vâslaşilor ce stau lângă parâme. Ei intonează cântecul vâslaşilor; ridică şi coboară vâslele în ritmul impecabil al rasei lor. Omul cel nou remarcă incredibilul alb al dinţilor şi albul ochilor lor strălucitori.
Atenţia lui vie este un spectacol pentru ei. Strigă şi se leagănă, ca un singur om, într-o frenezie accelerată, dar măsurată. Ei sunt tendoanele mâinii pe care Africa şi-a întins-o să-1 ia pe omul alb de pe puntea unde stătuse printre fraţii săi - cei care îi vorbesc limba şi îi împărtăşesc obiceiurile. Cu acea mână, el va fi

condus pe cărările singuratice ale experienţei pe care o va avea în această ţară străină. Acea mână îi poate deveni urâtă sau dragă. îl poate strivi sau după anotimpuri ploioase şi secetoase, îl poate pune înapoi pe puntea unui vapor cu aburi ce se îndreaptă spre nord. Dar, cu siguranţă, amprentele acelor degete rămân impregnate - pe sufletul şi trupul său - până la sfârşitul zilelor sale. Acel semn rămâne peste el ca cicatricea, lăsată de gheara leului pe braţul lui Livingstone."

SPRE GARRAWAY

După ce am trecut de vamă, am închiriat o barcă să ne ducă ziua următoare, la Garraway, la aproximativ patruzeci şi opt de kilometri de coastă, de unde trebuia să înceapă călătoria spre interiorul continentului. In Capul Palmas nu exista nici un hotel, dar am reuşit să obţinem camere de dormit într-o misiune metodista, iar Blanche a stat la reşedinţa agentului ᶜompaniei maritime.

A doua zi dimineaţa, în 20 decembrie, la ora cinci, ne-am îndreptat ˢpre Garraway. Luntraşii localnici au ridicat pânzele şi astfel am fost duşi 'ntr-un ritm alert de-a lungul coastei. Uneori ni se părea că ne vom zdrobi

de stânci. Apoi urma câte o perioadă de tăcere, timp în care vâslaşii ar fi trebuit să vâslească, dar **ei,** în unanimitate, au decis să tragă un pui de somn în timp ce vor aştepta ca vântul să le fie mai favorabil. Domnul Johnson şi **Blanche** aveau rău de mare, iar eu cântam: „Nu **a** venit încă sfârşitul", pentru a mai adăuga ceva la disconfortul lor. (S-a întâmplat că nu am avut niciodată rău de mare, dar, de obicei, mă feresc să admit acest lucru după ce am auzit că doar „idioţii" sunt imuni la râul de mare!)

Călătoria cu barca a fost o adevărată încercare. Soarele era dogoritor, iar strălucirea oglindirii sale în mare era orbitoare. Am încercat să ţinem umbrelele deschise deasupra capului pentru protecţie. A fost o adevărată uşurare când a apus soarele, dar noi nu am ajuns la **Garraway** până a doua zi la ora 1:30 - arşi de soare, bătuţi de vânt şi foarte obosiţi. O zi şi o noapte într-o barcă deschisa, pe o mare tropicală nu seamănă deloc cu un picnic. Iar să mergi patruzeci şi opt de kilometri timp de douăzeci de ore, nu e o călătorie prea rapidă.

Garraway, care trebuia să fie „punctul de plecare" spre alte părţi şi mai primitive, fusese deja locul multor sacrificii misionare. Cu mult înainte de debarcarea lui Perkins şi a lui Harrow, aici fusese deschis un centru metodist, în 1887, de către preotul Gortner şi soţia lui, însoţiţi de cei doi fii ai lor şi de o doamna Meeker. Imediat ce au ajuns la Garraway, i-a răpus pe toţi febra. Agnes McAUister, ea însăşi misionară în Garraway, a scris la puţin timp, despre acest grup misionar:

"Domnul Gortner, soţia sa şi băiatul cel mare, împreună cu domnişoara Meeker au fost ţintuiţi la pat în acelaşi timp. Doar fiul cel mic şi o bătrână liberiană au putut face ceva pentru bolnavi. Doamna Meeker, care de-a lungul anilor fusese sănătoasă, cu toate că nu era puternică, a fost prima care a murit de febră. S-a întâmplat după-amiaza. Şi în seara aceleiaşi zile, dl. Gortner a mers să fie cu Isus, lăsându-şi soţia şi fiul prea bolnavi pentru a se descurca singuri sau pentru a participa la înmormântarea sa. Cele două trupuri moarte au stat acolo până a treia zi când s-au terminat
pregătirile de înmormântare.

Câţiva marinari, auzind de morţii de la misiune, au urcat şi au făcut două sicrie de lemn din zidurile despărţitoare ale casei şi au îngropat trupurile. Doamna Gortner, care era prea bolnavă pentru a sta în picioare, s-a târât în mâini şi în genunchi pentru a-şi privi soţul pentru ultima oară. Când episcopul Taylor, aflat la Capul Pal mas, a primit vestea, a mers la Garraway să aibă grijă de văduva Gortner şi de cei doi băieţi. Ei şi-au revenit şi **s-au** întors în America."

CĂLĂTORIA DE CINCISPREZECE ORE SPRE NEWAKA

Acum, Garraway vedea încă o dată sosirea unor noi misionari, dar Blanche şi cu mine nu am dorit să rămânem acolo. Un grup de cărăuşi şi de hamali ne aşteptau, fiind angajaţi de domnul Johnson pentru a ne căra bagajele şi pentru a ne ajuta să ajungem la Newaka la timp pentru Convenţia de Crăciun, ce trebuia să înceapă în Ajunul Crăciunului. La Garraway am împărţit bagajele, iar la ora 3, în data de 24 decembrie, ne-am îndreptat spre Newaka. Era un drum de cincizeci şi şase de kilometri, traseu ce putea fi parcurs, pe jos, prin jungla deasă, în două zile.

Mare parte a drumului, Blanche a fost cărata într-un hamac făcut dintr-o pânză de cort tivită la fiecare capăt, cu o bucată de frânghie trecută prin tiv şi apoi legată la un băţ de bambus. La fiecare capăt al băţului era câte un băştinaş puternic ce echilibra băţul pe cap, folosind un cerc turtit de frunze sau iarbă ca pernă. Din cauză că poteca din junglă era foarte mgustă, întregul grup trebuia să meargă în şir indian.
In timpul călătoriei, cărăuşii cântau şi strigau într-un glas. Cărăruia era Şerpuită pentru că **africanii,** în general, ocoleau copacii şi ramurile căzute, în '°c să le taie din drum. Uneori, cărăuşii şi hamalii se grăbeau foarte tare, iar alteori încetineau pentru a traversa râuri sau dune de pământ. Caravana se odihnea pentru puţin timp la anumite intervale, de obicei pe malul unui râu.

40

Ce ai du spus ***înainte să te ucidem şl sa ce mâncăm***

Dimineaţa şi, din nou, spre după-amiază, toţi se opreau pentru a mânca lângă potecă sau în vreun sătuc. Unii băieţi cărau orez şi **o** oală cu trei picioare pentru gătit. De-a lungul cărăruii, fratele Johnson a împuşcat câteva maimuţe pentru a face rost de carne. Ni s-a părut că, în cea mai mare parte a călătoriei, toate cetele de maimuţe treceau deasupra capului nostru. Uneori, mirosul era înţepător şi greu de suportat. in cele din urmă, extenuaţi, cu picioarele rănite, am ajuns la centrul de misiune din Newaka, în aceeaşi zi, pe la 18:30 după o călătorie lungă, de aproximativ cincisprezece ore. Am fost primiţi cu căldură de către misionarii şi creştinii băştinaşi care se adunaseră pentru Convenţia ce începea seara. Am scris în jurnalul meu: „Este minunat să ne aflăm în ţara noastră de adopţie. La primul nostru Crăciun în Africa, 25 decembrie 1920, am fost rugat să-i botez pe cei douăzeci şi patru de candidaţi care erau pregătiţi pentru botezul în apă. A fost o experienţă extraordinară pentru un misionar începător."
După Crăciun, Blanche şi cu mine am mers la centrul de misiune Blebo pentru a-i ajuta pe dl. şi dna. Edgar Personeus care trebuiau să sosească în ajunul Anului Nou, 1920.

CĂLĂTORIA ÎN TERITORIUL PAHN

Lăsând-o pe Blanche la Blebo, în 13 ianuarie, m-am întors la Newaka pentru a-1 însoţi pe William Johnson într-o călătorie în interiorul continentului. El era interesat de populaţia Pahn, un trib despre care se spunea că erau canibali şi care nu auziseră niciodată Evanghelia. După aproximativ nouă zile de mers prin pădurea incredibil de deasă, prin jungla aproape de nepătruns, fără a mai menţiona umblarea prin mlaştini şi râuri umflate, am ajuns în final la Rhodily. Era primul sat mai mare, locuit de aceşti războinici. Ajunsese vestea la Pahn că doi albi împreună cu cărăuşii lor se îndreptau spre teritoriul lor. Pentru că au fost avertizaţi dinainte, au avut timp să se înarmeze. Am fost întâmpinaţi la marginea satului de un grup de războinici
ce aveau săbii scurte, suliţe, arcuri, săgeţi şi ciomege. Caravana noastră s-a oprit în timp ce cărăuşii strigau că nu am venit cu gând de război sau să le facem probleme, ci am venit în pace şi că nu le vom face nici un rău. Când au văzut că eram neînarmaţi, iar comportamentul nostru părea prietenos, şi-au lăsat jos armele şi ne-au permis să intrăm în satul Rhodily.
Acest trib nu fusese niciodată ocupat de către guvernul liberian, astfel că oamenii şi-au continuat obiceiurile şi practicile în tradiţia strămoşilor lor. După ce au auzit că soldaţii guvernului au invadat şi au supus alte triburi de lângă coastă, erau hotărâţi să lupte pentru a-şi păstra independenţa. In consecinţă, erau foarte **suspicioşi** în privinţa străinilor ce se aventurau în apropierea domeniului lor privat.
Noi nu eram doar primii albi pe care îi văzuseră vreodată, eram şi primii oameni pe care îi văzuseră vreodată complet îmbrăcaţi. Unii din oamenii Pahn erau îmbrăcaţi doar cu ceva, făcut din iarbă sau frunze, sau din coajă de copaci şi purtat în jurul şoldurilor, dar cei mai mulţi dintre ei erau complet goi. Mulţi dintre ei îşi purtau părul împletit în numeroase codiţe de grosimea unui creion şi toţi aveau dinţii din faţă ascuţiţi.
Ne-am dus până în centrul satului în locul unde se ţinea, în mod tradiţional, judecata şefului de trib. Majoritatea femeilor şi copiilor s-au ascuns, în timp ce bărbaţii s-au apropiat de noi cu precauţie. Deşi nici unul din bărbaţii caravanei noastre nu cunoştea limba Pahn, câţiva ştiau unele cuvinte vorbite de tribul din apropiere. Deci, prin replicile noastre la traducerea defectuoasă şi prin gesticulaţii, am reuşit sa-1 facem pe şeful Tribului să înţeleagă că doream un loc în care să rămânem peste noapte.
La început, fără să ezite, **ne-a** refuzat cererea, iar câţiva bărbaţi, cinici, ne-au spus să mergem să dormim cu maimuţele în tufişuri. I-au spus Şefului de trib că aveau suspiciuni în privinţa noastră şi că nu ar trebui

să aibă încredere în noi. Totuşi, după multă muncă de convingere, care a inclus şi oferirea unei pături şefului de trib, am reuşit să-1 convingem că nu eram reprezentanţii guvernului şi că nu ne aflam acolo pentru a le face vreun rău. Regele Tho ne-a dat colibe în care să stăm, iar după ce am servit masa, ce consta în principal din orez, ne-am întins pe paturile noastre de campanie.

Eram extenuat după călătoria de nouă zile prin junglă, dar eram mulţumitor că grupul nostru avea, peste noapte, un acoperiş deasupra capului. Totuşi, după câteva ore de somn, în toiul nopţii, am fost trezit de voci. Am încercat să mă uit în colibă, **să** văd dacă intrase cineva, dar peste **tot** se aşezase o perdea groasă de întuneric. Era imposibil să văd ceva, **iar** eu nu am îndrăznit să aprind o torţă.

Am rămas întins, treaz, uitându-mă în întuneric — întrebându-mă ce spuneau acei oameni şi ce ar trebui să fac. Faptul că ştiam că erau canibali, a făcut ca experienţa să fie cu atât mai înfricoşătoare. Tot ce puteam face era să las problema în mâna Domnului şi să **mă** rog să îmi dea pacea şi puterea Sa. Curând, am adormit la loc, iar noaptea a trecut fără nici un incident.

Am petrecut câteva zile în **Rhodily,** la picioarele Muntelui Geta şi treptat, regele Tho a devenit tot mai prietenos. A ascultat cu atenţie povestea mântuirii pe care am încercat să i-o spunem. In final, a consimţit să îi lase pe John Yeddah şi Timothy, cei doi lucrători băştinaşi din Barroba, să locuiască printre oamenii **săi** şi **să** le spună mai multe despre vestea bună a Evangheliei. Aceasta a fost principala reuşită a întregii călătorii.

Cu ajutorul câtorva săteni, am reuşit, înainte de a pleca acasă, să ridicăm o căsuţă dreptunghiulară cu două camere. John şi Timothy s-au întors la Barroba cu noi, pentru a-şi lua familiile. Oamenii Pahn **ne-au** dat, domnului Johnson şi mie, alte nume — Kwi Yonsini şi Kwi Kali. „Kali" era modul **în** care puteau pronunţa numele Garlock, aşa că am ajuns **să** fiu cunoscut ca fiind Kwi Kali, ce însemna „pasăre albă".

TRAGEDIA DE LA NEWAKA

Ne-am reîntors la Newaka în data de 18 februarie, după o absenţă de treizeci şi două de zile. Domnul Johnson s-a gândit că dacă toate au mers bine în aşezarea celor doi băştinaşi şi a familiilor lor într-un sat Pahn, timp de câteva luni, acest lucru va deschide în final calea misionarilor **să** meargă **să** locuiască printre ei. A fost nevoie de mare curaj şi dedicare din partea lui

John şi a lui Timothy pentru a se oferi să meargă **să** trăiască printre aceşti oameni primitivi.

Din Newaka, **m-am** întors la Blebo pentru a mă alătura lui Blanche şi familiei **Personeus.** La scurt timp după sosirea mea, Blanche a fost. supusă primului ei atac de malarie, cu febră care a crescut foarte mult, timp de **o** săptămână. Mulţi misionari muriseră la primul atac de malarie. De aceea, devenise un obicei al misiunii ca nimeni să nu fie lăsat singur în centru până după ce are prima confruntare cu malaria.

în 14 martie, după ce Blanche se refacuse aproape în întregime, am mers la centrul din Newaka **să** pun uşi şi obloane de bambus la **o** casă de misiune. Zece zile mai târziu, toţi misionarii şi lucrătorii băştinaşi urmau să se adune acolo pentru Convenţia de Paşti. Când ne-am apropiat de Newaka, **s-a** abătut deasupra noastră o teribilă furtună tropicală însoţită de tunete şi fulgere. Ploaia a căzut într-o rupere de nori, iar noi am fost udaţi până la piele, în timp ce ne grăbeam pe cărăruia îngustă, şerpuită.

Când am ajuns la Newaka, am descoperit că fulgerul lovise un arbore mare sub care şapte băieţi de vârstă şcolară se adăpostiseră în timp ce încercau să alunge păsările de la orezul copt din ferma misiunii. Toţi băieţii cu excepţia unuia, au fost aruncaţi la pământ; el a fugit la misiune după ajutor. Trei misionari rezidenţi **s-au** grăbit la locul tragediei şi au reuşit **să** resusciteze trei dintre băieţi facându-le respiraţie artificială. Pentru că nu i-au putut ajuta şi pe ceilalţi, în acelaşi timp, trei băieţi au murit. Evident, Convenţia a început pe un ton trist. Prima întâlnire a fost un serviciu funerar, deoarece eram nevoiţi **să îngropăm** morţii imediat într-o clima atât de caldă.

După întâlnirea de seară, pe când toţi lucrătorii misionari s-au retras, am **fost** dintr-o dată treziţi de o serie de sunete ciudate ce-ţi îngheţau sângele în vene, sunete ce-1 avertizau pe misionarul experimentat şi pe lucrătorul băştinaş că se apropia „răzbunătorul sângelui". în mintea acestor oameni primitivi, nimeni, niciodată, nu a murit accidental sau din cauze naturale. Cineva era totdeauna responsabil pentru fiecare moarte din trib.

In sunetul unei serii de incantaţii, vraciul local venise ca urmare a morţii celor trei băieţi de la ferma de

orez. în mintea lui, o persoană sau anumite persoane din satul apropiat numit Simiika, trebuiau vânate pentru

44

Ce iii dt spus înainte, sâ te ***ucidem*** *fi să te mâtiiăw*

a li se administra „testul arborelui otrăvitor". Dacă, după ce este forţată să bea amestecul otrăvitor, victima vomita, atunci era nevinovată. Dar dacă murea, după cum se întâmpla în cele mai multe cazuri, era declarată vinovată de vrăji făcute asupra decedatului. Vraciul din Newaka şi oamenii săi se îndreptau acum spre Simlika pentru a cere să fie administrat testul arborelui otrăvitor oamenilor de acolo.

Cărarea din pădure ce ducea la Simlika trecea prin centrul de misiune, iar dl. Johnson a recunoscut semnificaţia sunetelor ciudate, ce brăzdau noaptea, scoase de vânătorii vraci. I-a chemat pe misionari şi pe lucrătorii băştinaşi **să-1** ajute să blocheze cărarea spre Simlika. Cu toţii ne-am îmbrăcat în grabă şi l-am urmat. Când vraciul şi oamenii **lui** s-au apropiat, (ohnson i-a mustrat şi cu ajutorul băştinaşilor creştini, i-a reţinut fizic pe liderii lor, până când a putut să vorbească cu ei.

Le-a spus acestor bărbaţi că oamenii din Simlika nu erau responsabili pentru fulgerul ce i-a omorât pe băieţi, pentru că a fost un fenomen al naturii. Fără îndoiala că Dumnezeu 1-a îngăduit pentru a le atrage atenţia şi a-i determina să se convertească şi să se întoarcă la El înainte să se întâmple ceva mai râu.

*Palavrele** s-au dovedit a fi o întâlnire ce a ţinut toată noaptea. Cu ajutorul lui Dumnezeu, acest misionar înţelept a reuşit să-i fiică pe luptători să se întoarcă, prevenind astfel o mare vărsare de sânge. Oamenii din Simlika s-ar fi împotrivit, cu siguranţă, până la moarte, cererilor vânătorilor vraci din Newaka.

Eram, până în acest moment, în Liberia de mai puţin de trei luni. Cu toate acestea, experienţele complexe - atât de străine de tot ce cunoscusem vreodată acasă, în Connecticut — făceau să mi se pară ca trecuse, parca, cel puţin un an. Cu adevărat, parcă mă aflam pe o altă planetă, nu doar pe alt continent. Dar eram mulţumit de faptul că eram sigur că mă găseam aici, prin voia lui Dumnezeu, pentru a-mi da toate silinţele să-L fac cunoscut acestor oameni ce trăiau în întuneric.

Din cuvântul portughez palavra, care înseamnă conferinţă sau discuţie exagerat de lungă. Folosit de comercianţii portughezi pe coasta Africii, a devenit o expresie familială ce înseamnă conferinţă sau discuţie ţinută, de obicei, între liderii tribali, cu scopul de a termina o dispută.

TREI

UN CĂMIN TROPICAL PENTRU TINERII CĂSĂTORIŢI

Am auzit glasul Domnului, întrebând: "Pe cine să trimet, şi cine va merge pentru Noi?" Eu am răspuns: "Iatâ-mâ, trimete-mă!"

ISAIA 6:8

w

In timpul călătoriei noastre spre teritoriul Pahn, William Johnson şi cu mine am trecut prin Gropaka şi pe la centrul de misiune ce domina satul. Centrul fusese închis după moartea celor două femei misionare care au început lucrarea de acolo. Pentru noi a fost o experienţă solemnă să găsim două morminte marcate cu semne rudimentare, într-o pădurice de lângă centru.

Gropaka fusese cel mai îndepărtat centru de misiune din interiorul continentului, situat în mijlocul tribului Barroba, într-o populaţie densă. Un centru de misiune abandonat este întotdeauna ceva tragic, iar inima mea s-a îndreptat spre populaţia din Gropaka şi din teritoriul învecinat. Se pare că misionarele care construiseră centrul şi-au pierdut vieţile înainte de a se stabili acolo o biserică puternică.

Când ne-am întors Ia Newaka, l-am rugat pe domnul Johnson să ne permită să redeschidem centrul de misiune de la Gropaka. Ştiind că Ruth ni se va alătura peste câteva luni, eram nerăbdător să-i pregătesc un '°c pentru momentul când va sosi. Şeful satului, regele Jufuli, împreună ᶜu bătrânii satului, au venit la Convenţia de Paşti de la Newaka şi au

46

Ce ai dt: spus înainte sd te ucidem ***ţi*** *să te* ***mâneam***

implorat să fie trimişi misionari la Gropaka pentru a-i înlocui pe cei care muriseră. Cât de fericiţi au fost când au auzit că misionarii nou-veniţi vor redeschide centrul.

După Convenţie, Blanche s-a întors la Blebo cu soţii Personeus, ştiind că voi trimite după ea imediat după ce voi pregăti o cameră pe care s-o ocupe în vechea casă, de la Gropaka, ce stătea sa se prăbuşească.

în 13 aprilie 1921, am ajuns la centrul misionar abandonat, pentru a începe reparaţiile la clădire. Casa,

construită din scânduri tăiate manual, era situată lângă doi arbori de bumbac uriaşi, pe cel mai înalt loc din grădină.
Pentru a construi o casă în aceste condiţii primitive, misionarul trebuie în primul rând sa angajeze localnici pentru a tăia copaci din pădurea din apropiere, copaci ce vor fi tăiaţi în bucăţi de 2,5 sau 3 metri. Apoi, muncitorii săpau o groapă suficient de adâncă pentru ca un om sa poată sta în picioare în ea şi să lucreze la unul din capetele unui fierăstrău cu două mânere. în vârf era un alt muncitor. împreună, cei doi tăiau încet butucii în atâtea scânduri câte erau necesare pentru pereţii şi podeaua casei. Acest proces îndelungat şi obositor lua, în mod normal, o întreagă zi pentru tăierea unei singure scânduri. Casa era ridicata pe stâlpi, la aproximativ nouăzeci de centimetri deasupra pământului, ca protecţie împotriva termitelor, umezelii şi a mucegaiului din clima neobişnuit **de** umedă.
Din păcate, materialul ce fusese folosit la construirea casei de la Gropaka nu era rezistent împotriva termitelor, aşa că furnicile albe mâncaserâ cea mai mare parte a stâlpilor şi a treptelor de lemn din faţa şi din spatele clădirii. De fapt, când am intrat, treptele din faţa s-au prăbuşit, iar multe din scândurile podelei din casă s-au sfărâmat sub greutatea mea. Spaţiul părea locul de întâlnire al şobolanilor, şerpilor, scorpionilor şi al uriaşelor şopârle tropicale. Bineînţeles că nu erau ferestre de sticlă, iar furnicile albe mâncaseră cu mult timp în urmă rogojinele de bambus ce fuseseră cândva folosite ca jaluzele.

CONFRUNTAREA CU REALITATEA
Mi-am pus patul de campanie într-o cameră în care podeaua părea sigură şi am atârnat deasupra lui plasa de protecţie împotriva ţânţarilor. Mi se spusese că plasa va alunga animalele sălbatice, aşa că nu era nimic de temut. Dar zgomotul şobolanilor uriaşi ce fugeau pe podea în timpul nopţii m-a tulburat. Oamenii din satul apropiat, au cântat şi au dansat cea mai mare parte a nopţii în bătaia monotonă a tobelor. Sunetele stridente ale păsărilor din timpul nopţii semănau, uneori, cu strigătele unor monştri uriaşi. Iar maimuţele au trăncănit, în tufişuri, fără încetare. Zgomotul m-a împiedicat să dorm prea mult în primele nopţi. în toţi cei douăzeci şi trei de ani nu mă simţisem niciodată atât de singur cum m-am simţit atunci. Dar un lucru mult mai deranjant mi s-a întâmplat în timpul primei săptămâni de şedere în noua noastră casă.
Am **fost** trezit în timpul nopţii de ţipetele îngrozite ale copilaşului familiei găzduite într-o colibă provizorie din vecinătate. Băiatul abia ieşise din colibă, când un leopard care se învârtea pe acolo pentru a-şi ataca potenţiala prada, s-a aruncat asupra lui şi 1-a târât în întuneric. Familia sa, înspăimântată, dar neajutorată în întuneric, nu a putut face nimic pentru a-1 salva. Cu toţii am ascultat cu groază cum ţipetele bietului micuţ **deveneau** tot mai îndepărtate, ca apoi să înceteze de tot. A doua zi dimineaţa, am găsit în apropiere fragmente din craniul, mâinile şi picioarele sale.
Această experienţă înspăimântătoare ce urma şocului pe care îl simţisem în ziua în care ajunsesem pe deal, când m-am uitat la mormintele părăsite ale ultimelor două misionare, mi-a spulberat orice iluzii pe care le-aş fi putut avea vreodată despre gloria muncii misionare de pionierat. Acum eram faţă în faţă cu realitatea rece, dură şi grea.
Am început să mă întreb dacă făceam bine să-mi aduc sora şi viitoarea mireasă să trăiască într-un loc atât de înfricoşător. Dar după ce m-am rugat şi am reflectat asupra problemei, mi-am dat curând seama că atât Blanche cât şi Ruth îşi primiseră chemarea la lucrarea misionară din partea **lui** Dumnezeu, •a fel ca şi mine. Ele erau la fel de dornice ca şi mine să treacă prin orice

suferinţă ar fi fost necesară pentru a aduce Evanghelia la aceşti oameni. Cu roate acestea, mă simţeam izolat, singur şi departe de civilizaţie.
Nu erau drumuri, maşini, **căi** ferate, poduri peste râuri, cai, telefoane, serviciu poştal local, electricitate şi nici radio. Singura caie de comunicare cu lumea exterioară era aceea de a trimite curieri. Nu puteai folosi nici bicicleta din cauza mlaştinilor şi a terenului îmbibat cu apă, iar prin pădure, cărările bătătorite cu piciorul erau doar urme înguste cât lăţimea unui picior gol. Animalele nu puteau trăi acolo din cauza muştei ţeţe ce provoca boala somnului. Unii misionari au importat cai şi măgari, dar îi vedeau murind în decursul a câtorva săptămâni.
In timp ce aceste dezavantaje păreau suficient de mari, cel mai de temut lucru pentru misionari era siguranţa prezenţei frigurilor malariei. Cu toţii ştiam despre cei care decedaseră din această cauză, iar

viaţa, pentru noi, era **foarte** nesigură. In cel mai adevărat sens al cuvântului, fiecare putea doar **să** spere că va supravieţui zilei.
în cartea sa, Africa tropicală, exploratorul englez Henry Drummond reiata cum a vizitat **faimoasa** misiune a lui **Livingstone** din Nvasaland, găsind casele, şcoala şi alte clădiri curate ca şi cristalul şi puse în ordine, dar fără nici un misionar prezent acolo. El scria:
"Atunci **s-a** apropiat un băştinaş şi m-a condus câţiva metri în pădure. Şi acolo, printre mimoze, sub un uriaş munte de granit, erau patru sau cinci morminte. Acolo erau misionarii.
Am petrecut o zi sau două la umbra solemnă a acelei case dezolante. Este unul din cele mai frumoase locuri din lume. Era greu de crezut, stând la umbra tamarinilor, lângă malul tăcut al lacului, că mirosul pestilenţial ce s-a risipit la miezul nopţii făcuse din acest loc minunat, căminul său.
...Febra malariei este o realitate tristă cu care trebuie să se confrunte fiecare călător prin Africa. Poate scăpa câteva luni, dar degetul ei se află deasupra Iui. Şi bine e de el dacă are prin preajmă un prieten când, în sfârşit, îl ajunge"[2].
Henry Drummond, *Tropical Africa,* Charles **Scribners** Sons, New York, p. 41-42

INSTALAREA ÎN NOUL CĂMIN
Misionarii anteriori din Gropaka pe lângă faptul că au lucrat din greu pentru a construi o aşezare cât mai stabilă, au şi adus cu ei suficiente sârme de gard împletite pentru a cuprinde complexul misiunii. Când am ajuns aici, cea mai mare parte a gardului de sârmă dispăruse. Oricum, mai târziu, **l-am** recunoscut în brăţările de ia mâini şi de la glezne şi în obiectele purtate la gât de către băştinaşii locali. Iubitori de bijuterii, sătenii dăduseră peste o mină de aur! Până la urmă, am reuşit să înlocuim gardul cu stâlpii făcuţi dintr-un arbore pe care l-am descoperit crescând într-un pâlc de copaci, stâlpi numai buni dacă sunt fixaţi chiar înainte sau în timpul anotimpului ploios, înainte ca furnicile albe să aibă timp **să** îi mănânce. Localnicii numeau aceşti stâlpi „beţe crescute".
După ce am terminat o cameră pentru Blanche, a venit de la Blebo şi mi s-a alăturat în Gropaka. Amândoi eram foarte nerăbdători **să** terminăm renovarea casei în cea mai mare parte, înainte ca Ruth să sosească. Pe lângă cei care munceau la casă, o altă echipă curăţa curtea, care, din cauza **nefolosirii** ei, se transformase în junglă. Pentru un timp, am ţinut şcoala duminicală şi serviciile divine sub uriaşii plopi negri.
Clădirea veche de pământ, din curte, acoperită cu paie, ce servise ca şcoală şi capelă, se prăbuşise în întregime, aşa că am început să construim altă care s-o înlocuiască. Cu un băţ ascuţit, am desenat un plan dreptunghiular pe pământ, de aproape nouă pe cincisprezece metri, şi i-am pus pe muncitori să sape un şanţ mic pentru a începe construcţia. Folosind săbii scurte, bărbaţii au tăiat copăceii din pădure de mărimea unor araci pentru fasole şi i-au înfipt in pământ la o distanţă de aproximativ cincisprezece centimetri. Printre aceşti stâlpi, am legat fâşii de bambus, pentru a servi ca reţea de susţinere pentru tencuiala de pământ.
Bărbaţii au scos tone de pământ dintr-un capăt al curţii, apoi au cărat apă, în vasele purtate pe cap, de la un izvor aflat la poalele dealului pe care se afla misiunea. Cu picioarele goale, au călcat pământul amestecat cu apă, pentru a-1 transforma într-o pastă groasă pe care au întins-o cu mâna pe

ambele părţi ale fâşiilor de bambus. Pereţii erau mai groşi în unele locuri decât în altele şi erau departe de a fi perpendiculari, dar atât eu cât şi muncitorii, credeam că arătau bine.
Copacii mai mari au fost tăiaţi şi aduşi în curte pentru căpriori, iar grupuri de bărbaţi şi băieţi au tăiat iarba înaltă, frunze şi ramuri de palmieri pentru acoperiş. Era încântător să priveşti cărăuşii cum apăreau în şir indian, „bărbaţi ca nişte copaci umblători", purtând pe capul lor materia primă pentru acoperiş.
Când capela a fost gata, am ţinut un serviciu de dedicare la care l-am invitat pe regele Jufulî, pe bătrâni şi pe oamenii din sat. Micuţa clădire era plină ochi, în stilul specific african, cu oameni stând jos pe podeaua de pământ, iar afară erau mai mulţi oameni decât erau înăuntru. Câţiva şi-au exprimat dorinţa de a se pocăi şi de a-L sluji pe Domnul, aşa că am fost foarte încurajaţi. în sfârşit, Gropaka avea o capelă unde oamenii puteau auzi mesajul Evangheliei.
In timpul lunilor în care eram ocupat cu pregătirea centrului de misiune Gropaka pentru sosirea lui Ruth, ea se confruntase cu propriile provocări. în continuare, avem propria ei povestire despre chemarea sa în

Africa şi despre modul în care Dumnezeu i-a deschis calea împlinirii ei.

RELATAREA LUI RUTH DESPRE PREGĂTIRILE PENTRU AFRICA

Participam la un serviciu divin de după-amiaza în Newark, New **Jersey,** biserica a cărei membră eram, când pastorul ne-a chemat pe toţi la rugăciune. După obiceiul nostru, fiecare persoană îngenunchea la locul ei şi se ruga în stilul său propriu. în timp ce mă rugam, am văzut într-o vedenie, un fel de diagramă a unui triunghi echilateral. Dumnezeu era vârful de sus, eu însămi eram în colţul din stânga de jos, iar continentul Africa era în colţul din dreapta de jos. Am văzut foarte clar o linie fermă, ca o legătură între Dumnezeu şi mine şi, de asemenea, o linie fermă de la Dumnezeu spre Africa. Am luat acest lucru ca pe un indicator al faptului că El îi iubea

pe acei oameni la fel de mult cât mă iubea şi pe mine. Ceea ce lipsea, era o linie care să mă lege pe mine de Africa. Se părea că Dumnezeu spunea inimii mele: „îi iubesc, dar ei nu ştiu asta. Vei dori tu să fii elementul de legătură, **să** mergi la ei şi astfel să completezi triunghiul?"

Când i-am spus maniei că m-am simţit chemată în mod divin să merg ca misionară în Africa, s-a împotrivit cu putere. Ştia că experienţa primirii Duhului Sfânt adâncise în mod radical dedicarea mea faţa de Cristos şi marea Sa trimitere. Dar, la urma urmei, eu eram singura ei fiică, iar Africa era un loc mult prea periculos. De asemenea, din cauză că părinţii mei divorţaseră, slujba mea de profesoară reprezenta o parte importantă a resurselor familiei. De aceea, deşi ştiam că Dumnezeu mă chemase, am simţit că nu puteam pleca până nu era şi mama de acord. Tot ce puteam face, era să mă rog.

Şi mama a fost botezată în Duhul Sfânt şi era o persoană a rugăciunii. De multe ori, când ma întorceam de la serviciu, o auzeam rugându-se în camera din spatele casei. Am fost surprinsă să o aud într-o zi rugându-se: „O, Doamne, ai grijă de Ruthie când va merge în Africa şi împlineşte-i toate nevoile...". Eram încântată, dar mă întrebam ce o făcuse să se răzgândească.

„Ei bine", mi-a explicat mama când am întrebat-o despre acest lucru, „seara trecută am participat la o întâlnire la care, o doamnă misionară aflată în concediu, vorbea despre India. Ea a spus cum stătea pe marginea drumului dând broşuri cu versete din Evanghelie, când o femeie indiană a trecut pe acolo cu doi copii mici. Unul, care abia învăţase să meargă, arăta sănătos, iar celălalt, mai mare stând în braţele ei, avea un grad ridicat de infirmitate. Câteva ore mai târziu, când femeia s-a întors pe acel drum, misionara a observat că nu-1 mai avea cu ea pe cel mic.

Curioasă, ea a întrebat-o: «Ce s-a întâmplat cu băieţelul pe care-1 aveai în această dimineaţă?»

Spre groaza ei, femeia i-a replicat: «L-am sacrificat zeului râului Gange». Şocată, misionara nu s-a putut abţine să nu întrebe: «Dar dacă trebuia să renunţi la unul dintre copii, de ce nu ţi-ai sacrificat copilul olog şi **să-1** fi ţinut pe cel sănătos?»

«O, nu, nu înţelegi», a spus femeia. «Zeul meu îmi cere ce am eu mai bun».'

„Aşa că", a zis mama printre lacrimi, „Nu te pot împiedica să faci ceea

ce te-a chemat Dumnezeu să faci. Ştii, tu eşti ce am eu mai bun."

II acceptasem pe **CristOS** când aveam unsprezece ani. După ce am primit Duhul Sfânt, pe când eram adolescentă, **m-am** decis că nu mă voi mărita cu nici un bărbat decât dacă este un creştin dedicat, care să fi primit şi el botezul în Duhul Sfânt. Apoi, când am ştiut că eram chemată în Africa, m-am hotărât că orice soţ aş avea, trebuie să. aibă şi el o astfel de chemare. Ştiind ce gândeam, unii prieteni mi-au prezis că o să mor fată bătrână, dar pentru mine nu era loc de retragere. Dumnezeu trebuia să rezolve problema.

L-am întâlnit pe Henry Garlock pe când era colegul de cameră al fratelui meu, Alfred, Ia Şcoala Biblică. Când ne-am îndrăgostit şi el mi-a cerut **să-i** fiu soţie, am descoperit, iată, că toate cerinţele mele se împlineau. Convinsă de faptul că era cel mai dedicat tânăr pe care-1 cunoscusem vreodată, am promis că mă voi alătura lui în Liberia, imediat ce expira contractul meu de profesoară.

Doar pentru a mă asigura de două ori, i-am vizitat familia într-un week-end, la ferma lor din Connecticut. Ştiind că eram logodiţi şi întrebându-se dacă vreo femeie din lumea asta era suficient de bună pentru Henry al lor, familia Garlock s-a decis să mă testeze. După ce **noi** doisprezece ara luat cina, ei **m-âu** lăsat singură în bucătărie ca să vadă ce voi fiice. Am trecut testul în momentul în care m-am apucat repede de spălat şi şters toate vasele.

La rândul meu, eu am reuşit să-i fac pe copiii mai mici să vorbească în particular despre fratele cel mare, „Henny", cum îl numeau cei mici. Când, în unanimitate, m-au bombardat cu întâmplări impresionante şi cu isprăvile sale încântătoare, multe la număr de altfel, nu am mai avut nici o îndoială în mintea mea despre caracterul acestui om. A trecut cu brio.

Purtarea de grijă **a** lui Dumnezeu pentru nevoile mele ca misionară, a fost la fel de miraculoasă ca şi chemarea mea, dar la început nu am apreciat metodele Sale, Eu eram obişnuită să fiu independentă, să-mi port singură de grijă. într-o zi, când am îngenuncheat în biserica noastră, o femeie a venit în spatele meu şi mi-a pus în mână **o** hârtie de cinci dolari. Sincer, m-am simţit ofensată. Am spus în rugăciune: „Doamne, arăt chiar atât de săracă, încât oamenii cred că am nevoie să-mi ofere bani în modul acesta?"

„Nu te-am chemat Eu să mergi ca misionară?", a răspuns El.

„Da, Doamne."

„Cum crezi că vei primi ajutor financiar?"

„Păi, Doamne, bineînţeles că voi depinde de Tine — la urma urmei, Tu eşti Cel ce m-a chemat."

„Atunci nu critica modul în care vreau s-o fac", a venit răspunsul.

După aceea, am acceptat, **fără** cârtire, orice ajutor pe care mi-1 ofereau oamenii.

în luna mai a anului 1921, am călătorit spre Anglia pe nava Coronia, iar de acolo, pe Patani, am trecut de Spania şi Portugalia, până pe coasta africană, la Capul **Pal mas.**

SOSIREA LUI RUTH

în data de 25 iunie 1921, un alergător a sosit la centru cu o telegramă de la Ruth prin care se spunea că părăsise Liverpool la bordul unei nave comerciale, în ziua de 4 iunie. Am adunat câţiva hamali şi cărăuşi şi am părăsit Gropaka pentru a o întâlni. Când am ajuns pe coastă la Garraway, i-am lăsat acolo pe hamali şi pe câţiva cărăuşi să ne aştepte pe Ruth şi pe mine. M-am îndreptat cu o barcă spre Capul Palmas, iar când am sosit acolo, am aflat că Patani era aşteptat să sosească în port în data de 26 iunie, duminică, dimineaţa devreme. M-am trezit în zorii zilei şi am văzut de la distanţă cum se apropia vaporul. Amândoi am aşteptat cu nerăbdare această zi. Au trecut opt luni lungi de când Ruth şi cu mine ne-am luat **rimas-bun** în New York. Imediat ce vasul şi-a aruncat ancora la o anumită distanţă în mare — mi se părea că era în mijlocul Oceanului Atlantic — m-am urcat într-o barcă împreună cu agentul liniei maritime şi ne-am îndreptat spre vapor. înainte de a părăsi ţărmul, mă uitasem printr-un telescop din biroul agentului şi văzusem vaporul Patani. Acolo, pe punte, uitându-se cu o privire melancolică spre ţărm, Ruth era cea mai frumoasă fată din întreaga lume — şi ea era a mea!

Cf ăi de spus inuinte sâ te ucidem $i sâ tt ***măncâtti***

Muream de nerăbdare să ajung lângă vas.

E greu de descris bucuria acelei reîntâlniri. A trebuit să aşteptăm până ce funcţionarii portuari **liberieni** au trecut prin formalităţile verificării vaporului înainte de a mi se permite să-mi croiesc drum în sus, pe o scară de frânghie, până pe punte. în sfârşit, eram unul în braţele celuilalt. Ruth călătorise acele **mii** de mile singură, dar acum, ziua pe care **o** aşteptam, pentru care ne-am rugat şi la care visasem, sosise în sfârşit. .Eram împreună în Africa — cât de bun era Dumnezeu cu noi!

După ce Ruth şi-a identificat bagajele, am fost trecuţi de cealaltă parte a corăbiei într-un scaun suspendat şi coborâţi spre barca de dedesubt. Era aceeaşi experienţă ca cea pe care Rlanche şi cu mine am avut-o cu un an în urmă, în decembrie. Vapoarele cu aburi veneau atât de neregulat la Capul Palmas în acele zile, iar albii care coborau pe ţărm erau atât de puţini, încât întotdeauna, aducerea la mal a unui nou misionar era **un** adevărat eveniment pentru vâslaşii băştinaşi. Când ne-au dus spre debarcader păreau nerăbdători sa demonstreze în faţa lui Ruth îndemânarea lor de vâslaşi.

Funcţionarii vamali **liberieni** au cerut ca totul să fie despachetat şi arătat pentru verificare, aşa că **a** durat destul de mult până ce **i-au** verificat puţinele ei bagaje. Dar, în final, după ce formalităţile au fost îndeplinite, ne-am bucurat că Ruth se afla pe pământ african. Soţia agentului companiei a aranjat ca Ruth să stea la ea peste noapte, iar eu am putut sta cu un comerciant european. Un frate penticostal tânăr, din Minnesota, se îmbarcase în Liverpool pe Patani şi fusese pasager împreună cu Ruth **tot** drumul până la Capul Palmas. Şi el se îndrepta spre o misiune din interiorul continentului, aşa că a decis să ne însoţească până la Garraway.

A doua zi, în 27 iunie, am angajat o barca pentru Garraway. Experienţa noastră a fost similară celei descrise anterior, doar că am avut un vânt mai puternic pentru navigare, deci am ajuns la Garraway mai repede. Dar călătoria din Capul Palmas, într-o barcă deschisă, a fost foarte obositoare. Unii reuşiseră să scape de răul de mare tot drumul de la New York până la Capul Palmas, iar apoi s-au îmbolnăvit foarte rău în barca micuţă. Atât Ruth cât şi noul misionar s-au îmbolnăvit grav de rău de mare. Am ajuns la Garraway seara, destul de târziu.

Ruth a scris următoarele despre sosirea ei acolo:

„Când. am ajuns la Garraway, era un întuneric de smoală, şi nu puteam vedea absolut nimic. Vâslaşii vorbeau toţi deodată şi strigau la cineva de pe ţărm. Partea din faţă a bărcii a intrat în nisipul plajei şi s-a oprit. Apoi a fost o agitaţie nebună, iar eu eram, în mai multe sensuri, în întuneric **total.**

«Iubita mea, stai liniştită unde eşti până vine cineva după tine», a strigat **Henry.** Aşa că am stat. La scurt timp după aceea, am auzit un negru spunând: «Mami, acum eşti gata?» Am zis: «Da, sunt gata» şi m-am ridicat.

Mi-a luat braţul şi m-a condus cu mare grijă spre capătul bărcii şi mi-a spus: «Acum stai nemişcată». Nu-l puteam vedea nici pe el, nici altceva, dar îl auzeam mişcându-se. Păşise din barcă în apa care îi venea până la genunchi. Apoi a spus: «Mami, vino!». Mi-am întins braţul pipăind după ceva de care să mă ţin pentru a-mi menţine echilibrul şi am dat de braţul său întins. Atunci am întrebat: «Cum voi ajunge vreodată la ţărm prin apă?»

«Mami, eu car la tine», a răspuns el. După cum a zis, m-a ridicat cum ar ridica cineva un copilaş, cu un braţ sub umeri, iar cu un altul sub genunchi. M-a dus prin valuri, m-a aşezat pe o stâncă şi mi-a zis: «Nu te mişca». Henry fusese cărat în spate până la mal şi îl trimisese pe acest vâslaş înapoi ca să mă aducă şi pe mine.

Peste câteva secunde, Henry a spus: «Nu te teme, scumpa mea. E îngrozitor de întuneric, dar acum eşti în siguranţă». Apoi, m-a condus pe plaja nisipoasă până la casa misionară ale cărei ferestre iluminate ofereau o priveliştе primitoare."

NUNTA NOASTRĂ

în timp ce îl aşteptam pe Edgar Personeus să sosească la **Garraway** pentru a oficia ceremonia căsătoriei, Ruth şi cu mine i-am împachetat zestrea, pentru cărăuşi, în boccele. Am încercat să le facem impermeabile, dar asta nu era totdeauna posibil. în general, am legat frunze de bananieri în jurul celor mai multe boccele.

Ne-am căsătorit în data de 28 iunie **1921,** la ora trei după-amiaza. Familia Howard (care veniseră în Liberia cu Bianche şi cu mine) ne-a fost alături, iar audienţa a fost formată din hamalii şi cărăuşii noştri. Făcusem rost, cu câteva zile în urmă, de un certificat de căsătorie de la un funcţionar colonist britanic din Capul Palmas. Ruth îmi dăduse inelul ei de la Colegiul pedagogic, înainte de a ne despărţi în New York. Folosindu-1 ca model pentru mărime, am tocmit un fierar băştinaş din Capul Palmas pentru a tace o verighetă pe care sa i-o dau, şi am folosit pentru aceasta aurul unei monede de aur englezeşti. L-am plătit, pentru inel, cu o altă monedă de aur. Ruth a fost totdeauna foarte mândră de verigheta sa făcută în Africa.

A doua zi după nuntă, ne-am sculat la ora două dimineaţa şi am pornit spre Newaka. In prima parte a călătoriei, Ruth şi cu mine am călătorit într--o pirogă mică, pe un râu plin de crocodili. Erau câţiva kilometri până Ia debarcare, loc în care trebuiau să ne întâmpine hamalii pentru a înainta prin junglă. Era un întuneric aproape ca de smoală, nu se vedea luna, dar vâslaşii africani păreau în stare să găsească drumul printre şerpuirile râului şi pe sub ramurile aplecate specifice terenului mlăştinos. Am avertizat-o pe Ruth să-şi ţină mâinile înăuntrul canoei, din cauza crocodililor.

După ce am coborât din canoe, Ruth a fost cărată de hamali. Dar, din cauză că a fost dificil sa găsesc hamali, eu am mers pe jos tot drumul până la Newaka. A fost o călătorie lungă, grea, pentru că nu ne făcusem suficient timp pentru a ne odihni la Garraway după călătoria deosebit de grea de la Capul Palmas, în barca deschisă. Dar din cauză că începuse anotimpul ploios, m-am simţit presat să ne grăbim înainte ca râurile şi mlaştinile să devină imposibil de trecut.

Bătuţi de ploaie, a fost foarte dificil pentru cărăuşi să păşească pe cărarea alunecoasă, şerpuită. Uneori a

trebuit să mergem prin apa ce ne ajungea până la mijloc. Kilometru după kilometru, ne-am stropit cu apă şi noroi. După cum spunea odată David Livingstone despre o călătorie făcută cu **familia** prin ploaie, „Ne udam până la piele dacă continuam să mergem şi ne muram dacă rămâneam pe loc."
în sfârşit, am ajuns la centrul de misiune din Newaka înainte de a se întuneca, mai mult morţi decât vii. Reuşisem să rac rost doar de patru hamali pentru Ruth în timpul călătoriei, ceea ce, în condiţiile date nu erau suficienţi. Cei patru au cărat hamacul cu schimbul, dar alunecarea şi inotarea prin noroi şi înaintarea prin apa mlaştinilor şi a râurilor, i-a făcut; pe aceşti africani puternici să ajungă la capătul puterilor. De fapt, unul dintre bărbaţi, pe nume Banker (nume dat anterior de un căpitan de navă), în timpul călătoriei s-a udat din nou şi din nou; **s-a** îmbolnăvit de malarie la scurt timp după aceea şi a murit la două sau trei zile după ce a ajuns acasă la el în Gropaka. A fost unul din cei mai politicoşi şi mai amabili bărbaţi, foarte preocupat de starea lui Ruth, pentru că era o misionară nouă. Întreba mereu în engleza sa **stâlcită:** „Cum noi facem pentru.-Mami?"
Misionarii din Newaka doreau să rămânem câteva zile la ei. Dar, din cauza ameninţării ploii, şi ştiind că Bianche ne aştepta la Gropaka, am vrut să terminăm călătoria cât mai curând posibil. De aceea, am continuat să înaintăm şi am ajuns la Gropaka la ora 15, în 30 iunie 1921. Bianche, copiii de la şcoală şi mulţi dintre oamenii din sat erau adunaţi pentru a ne saluta. Ce primire caldă ne-au făcut - era un vis ce devenise realitate şi anume acela de a fi împreună în propriul nostru cămin din Africa. După câteva zile ne-am revenit după călătoria lungă şi grea pe care am făcut-o de la Capul Palmas.
Regele Jufuli din Gropaka ne-a dăruit un bou tânăr ca să-1 sacrificăm pentru celebrarea nunţii noastre, iar orbul Moses Ty ne-a dat o capră. Noi am oferit patruzeci şi cinci de kilograme de orez, iar băieţii de la misiune au tăiat mai mulţi ciorchini de nuci de palmier, pe care i-au găsit împrejurul complexului, nuci pe care le-au pregătit, cu carne, ca şi garnitură sau sos - cunoscut oamenilor sub denumirea de unt de palmier - care era puternic
Ce ai d<' spus înainte ui te ucidem ţi să te. mânc&m
condimentat cu ardei iute. Au fost necesare câteva ore pentru pregătirea mâncării şi doar câteva minute, pentru ca mulţimea ce se adunase să devoreze fiecare bucăţică.
După petrecerea de nuntă, am ţinut **un** serviciu divin la care mulţi şi-au exprimat dorinţa de a-L urma pe Crist.os. încântaţi să facem lucrurile pentru care venisem de la o distanţă atât de mare, abia aşteptam să slujim oamenilor din **Gropaka** în zilele care ne stăteau înainte.
PATRU

MINUNEA DE LA RÂUL SORR1KA

Eu nu sunt nici prooroc, nici fiu de prooroc; ci sunt păstor, si strângător de smochine de Egipt. Dar Domnul m-a luat de la oi si Domnul mi-a zis: ***"Du-te..."***
AMOS 7:14-15
Cam la o săptămână după ce Ruth şi cu mine am ajuns la Gropaka, a venit un alergător cu o scrisoare de la centrul de misiune din Newaka ce spunea că Esther Sandstrom era grav bolnavă de malarie. Celelalte două misionare povesteau că erau amândouă aproape epuizate de oboseală şi sugerau că, poate, Blanche va dori să meargă **la** Newaka să ajute ca infirmieră. Nu era prea încântată să părăsească Gropaka atât de curând după sosirea lui Ruth, dar s-a simţit datoare să răspundă solicitării. Aşa că, a doua zi dimineaţa, a plecat împreună cu câţiva cărăuşi, reuşind să traverseze râul **Sorrika** înainte ca acesta să se reverse peste bancurile sale.
Aproape de miezul nopţii, patru zile mai târziu, alergătorii au adus vestea tristă a morţii lui Esther şi rugămintea misionarilor din Newaka de a conduce serviciul funerar. Ei mai spuneau că Blanche se îmbolnăvise de malarie la sosirea ei la Newaka şi acum avea febră mare.
Amintiţi-vă, era o regulă nescrisă a misiunii, ca nici un nou misionar să nu fie lăsat singur până nu avea primul atac de malarie. Ruth nu avusese încă prima ei febră şi era riscant să o las singură. Dar amândoi am simţit că nu aveam nici o **altă** alternativă decât ca eu să **mă** grăbesc **la** Newaka pentru a o înmormânta pe Esther şi pentru a vedea ce puteam race pentru Blanche. Ara trimis imediat un alergător la Nynabo pentru a

o ruga pe Sophia Nygaard, una din misionarele de acolo, să vină şi să stea cu Ruth **în** lipsa mea. Cu promisiunea că mă voi întoarce cât de curând posibil, am plecat în 12 iulie spre Newaka. Sophia a sosit la scurt timp după plecarea mea.

TRAVERSAREA RÂULUI

Purtătorii scrisorii care veniseră cu **o** noapte în urmă, ne-au spus că **au** avut mari probleme până să ajungă la noi în Gropaka, pentru că râul începea să iasă din matca. Când ne-am apropiat de râul **Sorrika,** m-am întrebat dacă va fi posibil să ajung la Newaka fără prea multe dificultăţi. In condiţii normale, nu aş fi încercat să traversez râul în perioada aceea a anului. Dar ştiind că misionarii cu inima frântă **mă** aşteptau să-i încurajez şi să conduc înmormântarea lui Esther, m-am rugat ca Dumnezeu să meargă înaintea mea. Când m-am apropiat de apă, am văzut atât râul înfuriat, cât şi ambele maluri inundate. Ce puteam face? Am stat pe **o** ridicătură de pământ, uitându-mă peste zona inundată şi la apele învolburate de dincolo de ea, **întrebându-mă** cum aş putea trece dincolo. Asta este tot ce-mi amintesc.

Următorul lucru pe care îl ştiu, e că mergeam în curtea centrului **de** misiune din Newaka. Hainele mele nu erau ude, decât din cauza transpiraţiei mea şi nici unul din cărăuşii mei **nu** era cu mine. Ei nu au ajuns la Newaka decât multe ore mai târziu. Ruth mi-a spus mai târziu că unii cărăuşi s-au întors la Gropaka în aceeaşi zi spunând **că** nu puteau traversa Sorrika şi că nu ştiau ce se întâmplase cu mine. Asta a **făcut-o** pe Ruth să se îngrijoreze mult, dar ea ştia că nu avea nici un alt ajutor decât acela de a-L ruga pe Dumnezeu să mă protejeze.

în mijlocul necazului lor, misionarii din Newaka m-au întrebat cum am traversat apele Sorrika. Le-am spus doar **că** Domnul m-a ajutat - **nu** ştiam ce altceva să le spun. Dacă am fost răpit de Duhul, după cum Filip a fost dus la Azot (vezi Fapte 8:39-40), nu ştiu. Dar ceea ce ştiu este că toate lucrurile sunt posibile pentru Dumnezeu. Minunea nu a fost făcută de dragul meu, ci de dragul misionarilor îndureraţi care aveau atunci nevoie de ajutor. Niciodată nu am putut da vreo altă explicaţie decât aceea că a fost o minune a lui Dumnezeu.

Esther Sandstrom a fost aşezată în mormânt, să se odihnească lângă alţi eroi misionari care „nu şi-au iubit viaţa chiar până la moarte" (Apocalipsa 12:11) şi de care lumea nu era vrednică. Ea era o soră suedeză zeloasă şi dedicată, mult iubită de toţi care o cunoşteau. **Blanche** era încă ţintuită la pat şi nu a putut participa la funeralii. Dar a doua zi, m-a implorat s-o iau acasă, la Gropaka, cu mine, pretinzând că mirosea moartea, peste tot, în casa de misiune. „Te vor chema, peste câteva zile, să mă îngropi şi pe mine dacă nu mă iei acasă, cu tine", a spus ea.

Ceilalţi misionari au sfătuit-o să aştepte până îşi va reveni, înainte de a face călătoria spre Gropaka. Dar eu ştiam că dacă ea ar fi murit la Newaka în câteva zile, nu mi-aş fi iertat niciodată faptul că am abandonat-o. Ea susţinea **că** Gropaka era căminul ei şi că Ruth va fi bucuroasă să aibă grijă de ea până se va simţi mai bine. în situaţia aceasta, ce altceva mai puteam face decât să-i împlinesc dorinţa?

în timp ce mă aflam încă la Newaka, a sosit vestea din **Blebo,** că doamna Personeus, care suferea, de asemenea, de malarie, a fost pe punctul de a muri cu o zi înainte. Se părea că aerul însuşi era încărcat cu moarte. Aşa că, împotriva avertizărilor şi a sfatului bine intenţionat dat de ceilalţi misionari, am decis s-o iau pe Blanche cu mine şi să mă încred în Dumnezeu în ce priveşte rezultatul călătoriei. Trebuie să mărturisesc că am fost mişcat de lacrimile ei, la gândul că ar putea muri departe de Ruth şi de mine. Avea doar douăzeci şi unu de ani.

CĂLĂTORIA SPRE CASĂ

Am angajat câţiva hamali s-o care pe Blanche, pentru că era prea slăbită pentru a umbla, şi am pornit Ia drum spre Gropaka, a doua zi, dimineaţa

devreme. Amintindu-mi de modul în care mă ajutase Domnul pe drumul spre înmormântare, am sperat că ne vom putea bucura de o experienţă similară la întoarcere. Totuşi, n-a fost să fie aşa. Cu mult înainte de a ajunge la râul principal, **Sorrika,** am găsit zonele joase inundate, apa ajungându-ne până la mijloc. I-am pus pe cărăuşi să taie copaci şi să facă o luntre din butucii verzi, dar aceasta s-a scufundat repede sub greutatea mea. I-am spus lui Blanche că mai bine m-ar lăsa s-o duc înapoi la Newaka şi mă voi întoarce după ea ulterior. Dar ea a insistat că dacă **o** las, nu o **voi** mai vedea în viaţă. Aşa că ne-am luptat cu tot felul de gânduri.

Cu Blanche purtată pe umerii şi capetele hamalilor, am ajuns în final la marginea canalului principal. După câteva ore de trudă, câţiva cărăuşi vânjoşî au reuşit să întindă liane lungi deasupra valurilor furioase şi le-au legat, de fiecare parte a râului, de copaci mari. Au făcut acest lucru plonjând în apa învolburată cu mult mai sus faţă de locul traversării, fiind apoi târâţi în jos de ape în timp ce se luptau să ajungă pe malul opus. După ce au legat lianele şi ne-au asigurat că ne vor susţine, ne-am împins în curentul principal **ţinându-ne** de frânghia-liană pentru a ne echilibra.

Bestman, un creştin puternic din Gropaka, mergea în **faţă.** Blanche, care nu putea înota şi care era atât de bolnavă de malarie, îl urina. I-am pus sub braţe frânghia din liană şi am urmat-o îndeaproape, încercând s-o ţin la suprafaţă. Cu toate că frânghia ajungea în apă, sub greutatea noastră, am trecut destul de bine până am ajuns în mijlocul râului şi am început să ne smucim ca să ajungem de cealaltă parte. Atunci ne-am pierdut echilibrul, iar picioarele noastre au fost târâte în aval de forţa curentului.

La jumătatea traversării, Blanche şi-a pierdut cunoştinţa şi arăta ca un mort. Când curentul a tras-o, de câteva ori, sub apă, în ciuda eforturilor noastre de a-i ţine capul la suprafaţă, se părea că se va îneca în ciuda a **tot** ce puteam **noi** face. Dar Bestman cel mare şi puternic a zis: „Crezi, Mami moare azi? Şi eu - eu mor cu ea." Şi vorbea serios.

Chiar în momentul în care se părea că nu mai putem înainta sau că tulpina se va rupe cu siguranţă, am reuşit sâ ne împingem, centimetru cu centimetru, până când, în final, am atins bancul opus. Dacă nu ni s-ar fi dat, lui Bestman şi mie, puteri supranaturale, ştiu că nu am fi reuşit. Şi încă

mai trebuia să înaintăm, o jumătate de kilometru, prin apa ce ne ajungea până la mijloc.

Nu era nici un loc unde să ne fi putut schimba hainele ude şi, de altfel, nici nu aveam altele uscate. Aşa că ne-am luptat din toate puterile să ajungem la Gropaka, până am ajuns, la miezul nopţii, la complexul misiunii.

Ce uşurată s-a simţit Ruth că supravieţuisem călătoriei. Ca tânără mireasă, căsătorită de mai puţin de doua săptămâni, se confruntase deja cu posibilitatea de a rămâne văduvă. Blanche a început să-şi revină din încercarea grea doar câteva zile mai târziu, dar a fost încântată să fie înapoi acasă, în Gropaka, împreună cu Ruth şi cu mine.

FEBRA LOVEŞTE

Unii istorici au estimat că în următorii zece-douăzeci de **ani,** după Livingstone şi Stanley, o treime dintre misionarii pionieri din întreaga Africă au murit în primul an după ce au ajuns pe continent. Cei mai mulţi dintre ei, în jurul vârstei de douăzeci de ani, nu au supravieţuit primului atac de malarie. Dacă ar fi supravieţuit, numele lor ar fi putut fi trecute pe lista celor mai importanţi oameni din Africa. Fără îndoială, pentru unii, singurătatea şi dorul de casă au jucat un rol important în grăbirea **sfârşitului** lor.

Exact la şase săptămâni după ce a ajuns pe câmpul de misiune, Ruth a fost lovită de primul ei atac de malarie. Se trezise în acea dimineaţă, după cum spunea ea, „simţindu-se ciudat". A stat la maşina de cusut aproximativ două ore, făcând haine pentru copiii **de** la şcoală. La masa. de prânz, a zis că îi era rece şi 1-a rugat pe Matthew, copilul nostru de casă, **să-i** aducă un pulovăr. Când i-am întins farfuria, s-a uitat la ea, apoi s-a uitat la mine şi a spus tremurând: „Nu pot mânca". Atunci am înţeles că avea malarie, aşa că am trimis-o să stea în pat. Când m-a chemat ceva mai târziu, am intrat în dormitor şi am găsit-o cu friguri atât de violente, încât patul se zgâlţâia.

Am îngrămădit peste ea toate păturile până ce nu **s-a** mai putut mişca.

După un timp, frigurile au mai încetat; atunci a venit febra. Am dat jos toate păturile. Pe la zece, în acea seară a izbucnit febra, făcând-o să transpire abundent şi **să** se simtă **atât** de **slăbită,** încât **s-a** gândit că va rămâne invalidă pentru **tot** restul vieţii. Dar, încetul cu încetul, şi-a recăpătat puterea. Cu ocazia aniversării celor douăzeci şi patru de ani, pe data de 12 august, am făcut **o** prăjitură - după ce am cernut făina mucegăită de gângănii şi viermi. Ea **a** reuşit să **vină,** pentru, puţin timp, la masa, **iar** în două zile s-a refăcut complet.

Vorbind de prăjituri, îmi amintesc când într-o zi, butoiaşul de făină pe **care-1** comandasem de la Capul **Palmas, a** sosit la centru foarte închis la culoare, mucegăit şi plin de gângănii şi viermi. împreună cu următoarea comandă, am trimis o scrisoare, **printr-un** cărăuş, la managerul postului comercial,

descriindu-i starea proastă a acelei cantităţi de făină. (Niciodată făina pe care am cumpărat-o n-a fost bună, dar faina aceasta era mai rea decât în cele mai multe cazuri.) La scurt timp după aceea, am primit o scrisoare de la el, după cum urmează:

„Compania de Comerţ Cavalla River
Capul Palmas
15 septembrie 1921
Dini. H.B. Garlock Centrul de misiune Gropaka Interior
Dragă domnule Garlock,

In dimineaţa aceasta, am primit scrisoarea ta din luna aceasta şi regret mult să aflu că făina cumpărată recent de la noi a fost primită într-o stare atât de **jalnică.** Mi-am consultat biroul de informaţii şi am auzit că butoiul a fost scăpat, accidental, în apă în timpul descărcării la Garraway. Aceasta explică nuanţa maronie.

Viaţa animală din butoi este, bineînţeles, ceva inevitabil în Africa de Vest, iar după un timp, fiecare se obişnuieşte, în locul stafidelor, cu gângăniile. Firma noastră este o firmă vie şi toată făina noastră este un produs viu! De aceea, mă abţin să-ţi trimit un alt butoi de orori. în locul lui, îţi trimit prin curier, 33 de metri de material albastru subţire (folosit pentru troc) şi sunt sigur că îl vei primi în condiţii satisfăcătoare. Referitor la butoiul anterior, cred că cel mai bine ar fi să-1 îngropi. Dacă nu vrei să-1 ai în complexul tău, trimite-1 la Capul Palmas. Va ajunge la destinaţie fără îndoială.

Cu sinceritate, William S. Murdoch"

Scrisoarea originală a domnului Murdoch a fost înrămată şi expusă mult timp în holul Editurii Gospel Publishing House din Springfield, Missouri. Poate că fără simţul umorului, nici unul dintre noi nu ar fi supravieţuit, în acele zile, în Africa de Vest.

CINCI

CONFRUNTAREA CU PAGANISMUL

Iată *semnele cari vor însoţi pe cei ce vor crede: în Numele Meu vor scoate draci; vor vorbi în limbi noi... îşi vor pune mâinile peste bolnavi, şi bolnavii se vor insănătoşa.*

16:17-18

Intrarea principală în satul Gropalca era păzită de un fetiş[3] mare sau „casa amuletă", pe care localnicii îl făcuseră pentru a găzdui şi linişti duhurile strămoşilor lor. Foţi cei ce intrau în sat, trebuiau să treacă pe sub el. Structura era construită în formă de arc, făcută din stâlpi de lemn căptuşiţi cu iarbă, iar de fiecare latură a arcului era câte un scaun făcut din beţe de bambus.

Pe unul din scaune, era chipul unui om făcut din lut, coji tari şi păr de capră. De cealaltă parte se aflau două vase de pământ ce slujeau ca stupi de albine. Albinele erau parte componentă a fetişului şi erau considerate ca fiind sacre, dar puteau constitui o ameninţare, uneori, pentru oamenii ce treceau pe sub arc, atunci când intrau sau ieşeau din sat. Centrul nostru misionar era localizat pe un deal, pe partea opusă fetişului.

Am observat că mulţi oameni purtau talismane la gât sau la brâu, iar amuletele atârnau deasupra uşii colibelor lor. Preotul fetiş sau vraciul conducea de multe ori sărbători speciale în cinstea fetişului satului. In nopţile cu lună, oamenii cântau şi dansau toată noaptea uneori, acompaniaţi de bătaia tobelor. Ca şi cele mai primitive triburi africane, oamenii din Barroba erau foarte superstiţioşi. Prin purtarea fetişurilor pe

■ Conform **DEX,** obiect considerat ca fiind înzestrat cu o forţă magică, supranaturală, capabil să dea ajutor celui care îl posedă, îl poartă **etc;** Fig. Idee, principiu etc. care constituie obiectul unei adoraţii oarbe, nejustincate (n.tr.).

trupul lor, ei credeau că pot fi apăraţi de animalele sălbatice şi de triburile ostile. Credeau că **talismanele** le garantau imunitatea în faţa bolii şi că astfel vor avea o viaţă lungă. De multe ori, părinţii sau bunicii atârnau fetişuri de gâtul bebeluşilor şi al copiilor mici.

Localnicii credeau şi că anumite fetişuri le asigurau **o** recoltă bogată de orez, cu foarte puţina muncă. Şi alte fetişuri, cu mult mai scumpe, puteau fi cumpărate de la vraci, fetişuri despre care se spunea că îi va face să aibă familii numeroase. Ca şi în cazul argintarului **din** Efes (vezi Fapte **19:24-**25), bunăstarea

materială **a** preoţilor fetiş din Africa de Vest depindea de superstiţia oamenilor.
Ni s-a întărâtat inima când i-am văzut pe oamenii din Gropaka abandonaţi aproape în întregime închinării demonice la fetiş. Venisem cu siguranţă în locul potrivit pentru a predica Evanghelia! în fiecare zi ţineam serviciul divin de dimineaţă la misiune, urmat de trei ore de şcoală cu cei patruzeci-cincizeci de băieţi şi fete ce veniseră să locuiască în complex. în acele zile, se obişnuia să oferi cazare copiilor ce veneau la şcoala misiunii.
In fiecare seară, când era posibil, ţineam servicii divine în mijlocul satului, cu ajutorul traducătorului nostru, **Ernest** Weah, un pastor ce slujise alături de alţi misionari. Am descoperit că **unii** localnici înţelegeau engleza în dialectul local, limbă pe care au învăţat-o de la colegii noştri. Mai târziu, am învăţat puţin din limba **bârroba.**
In predicile noastre, îi asiguram în mod frecvent de faptul că Cristos îi putea elibera de frica de duhuri rele şi le putea da o pace adevărată în inimă, pace pe care nu o experimentaseră niciodată prin închinarea la fetiş. Fiind atât de plini de râvnă pentru Domnul, doream să-i vedem pe oameni că renunţă imediat la căile lor păgâne, idolatre şi că îl acceptă pe Cristos. Dar zelul nostru nu a fost totdeauna compensat de cunoştinţă.
Intr-o seară, în timp ce predicam în sat, am arătat spre regele jufuli şi spre bătrâni şi am spus că nu era bine ca ei să aibă un altar păgân fetiş la o intrare a satului şi centrul misionar creştin la cealaltă. înainte le-am spus despre Isus cum a curăţit leproşii, cum a deschis ochii orbilor şi chiar cum a înviat morţii. De data aceasta, am început să le predic despre Ilie, cum i-a provocat pe preoţii lui Baal pe muntele Cârmei. Am citat cuvintele lui Ilie:

„Până când vreţi să şchiopătaţi de amândouă picioarele? Dacă Domnul este Dumnezeu, mergeţi după El; iar dacă este Baal, mergeţi după Baal!" (1 Regi 18:21).
Le-am spus cum au cerut preoţii lui Baal ca **zeul** lor să trimită foc şi să ardă jertfele de pe altar - dar nu au văzut nici un rezultat. Ilie a pus o jertfă pe altarul pe care îl construise şi **i-a** pus pe oameni să toarne apă de trei ori peste jertfa. Când s-a rugat profetul, Dumnezeu a trimis foc din cer şi a ars jertfa lui Ilie. Oamenii au răspuns proclamând: „Domnul este adevăratul Dumnezeu!" (v. 39).
Doi misionari îşi pierduseră viaţa în Gropaka făcând munca de pionierat printre aceşti primitivi. Acum, noi încercam să construim pe fundaţia lor. Acum era, cu siguranţă, timpul când să-i presăm pe lideri să ia o decizie. Sau nu?

„ARATĂ-NE PUTEREA LUI DUMNEZEU..."

Când am terminat de vorbit, i-am rugat pe şeful de trib şi pe bătrâni să ne dea un răspuns. Erau ei gata să renunţe la închinarea păgână şi să-L urmeze pe Dumnezeul care răspunde prin foc şi pe Cristosul despre care am predicat? Sau ar fi trebuit să ne gândim să mergem **la** alt trib cu Evanghelia?
Provocarea mea era prematură. Cât voi trăi, nu voi uita replica şefului de trib. Iată sinteza a ceea ce a spus: „Omule alb, tu ne-ai rugat să renunţăm la religia strămoşilor noştri pentru o noul religie, una care nu a fost încercată de poporul nostru. Tu ne spui că Dumnezeul tău are toată puterea - că poate vindeca leprosul, poate deschide ochii orbului şi poate învia morţii. Tocmai ne-ai spus despre Dumnezeul lui Ilie cum a trimis foc din cer. Dar noi nu am văzut încă nici un foc, nici o putere a Dumnezeului despre

care vorbeşti. Preoţii fetiş au făcut miracole ani de zile sau cel puţin aşa credem. Părinţii noştri au murit crezând în puterea fetişurilor, la fel cum făcuseră şi părinţii lor înainte de ei.
Noi suntem gata să ne gândim la posibilitatea de a sluji Dumnezeului tău, dar înainte de a face aceasta, am dori să vedem o dovadă a puterii de care vorbeşti. .Sunt mulţi leproşi în satul nostru, vrei să-i vindeci pe câţiva dintre ei? (Şeful tribului şi doi din bătrâni aveau lepră.) Sunt mulţi orbi printre noi. Te rog să vindeci pe câţiva. Iar oamenii noştri mor în fiecare zi."
în timp ce vorbea şeful de trib, cuvintele lui au fost întrerupte de strigătul amar al unei mame al cărei

bebeluş murise în braţele sale. Celelalte femei păgâne s-au adunat curând la coliba ei, şi pline de compasiune au început să jelească împreună cu ea. încă după mulţi ani de zile, ne mai trezeam noaptea şi ni se părea că auzeam geamătul fără speranţă, neajutorat şi fără **Cristos** al celor pierduţi, vaiet pe care l-am auzit de atâtea ori în primii ani petrecuţi în Africa.
Pe fundalul acelui sunet trist, conducătorul a sfârşit prin a ne provoca:
„Imediat ce vom fi martorii minunilor despre care ai predicat şi care se vor petrece în mijlocul poporului nostru, ne vom gândi serios la distrugerea Marelui Fetiş, aşa cum ne sugerezi tu".
Aşa că, în loc să-i punem pe regele Jufuli şi pe bătrâni la zid, acum, noi înşine eram puşi cu spatele la zid. Cum îi puteam răspunde acestui şef de trib? Ce le puteam spune oamenilor? A trebuit să recunosc că tot ce spusese regele Jufuli era logic. Acum era timpul să punem în practică ceea ce predicam.
în acea noapte, ne-am întors acasă întrebându-ne dacă nu ar fi trebuit să ne împachetăm şi să părăsim ţara. Am promis că nu voi mai predica niciodată în sat, până nu va face Dumnezeu ceva pentru noi. Mai multe zile

ne-am rugat şi am stat cu faţa la pământ înaintea Domnului, amintindu-I de promisiunea Sa din Marcu 16:17: „Iată semnele cari vor însoţi pe cei ce vor crede...".
Am spus: „Doamne, dacă aceste semne nu trebuie să-i însoţească pe misionarii care au ascultat de porunca Ta de a merge în toată lumea, atunci pe cine?" Am postit şi ne-am rugat şi i-am rugat pe copiii de la şcoală, care locuiau în complex, să ni se alăture în post şi rugăciune, o zi pe săptămână, pentru o revărsare a Duhului Sfânt. Ca rezultat al faptului că i-am îndemnat să caute faţa Domnului, mulţi dintre băieţi şi fete au fost mântuiţi şi câţiva au primit şi botezul cu Duhul Sfânt.

ÎNCEPEM SĂ VEDEM MINUNILE

Regele jufuli şi-a trimis unul dintre fii la şcoala de misiune. James avea aproximativ doisprezece sau paisprezece ani şi era aproape orb din cauza cataractei. **într-o** dimineaţă, la timpul devoţional, când am citit cum vindecase Isus pe orbul Bartimeu (vezi Marcu 10), James a venit în faţă pentru rugăciune şi a întrebat: „Crezi că Isus îmi poate vindeca ochii?"
După ceea ce avusese loc în oraş cu câteva săptămâni înainte, am ştiut că nu era timp să evit întrebarea sau să o iau pe ocolite. Făcând un pas îndrăzneţ, prin credinţă, i-am spus că dacă îşi va preda total viaţa lui Dumnezeu pentru a-I face voia, Isus îl va vindeca la fel cum o făcuse pentru orbul Bartimeu.
James a îngenuncheat şi a strigat către Dumnezeu din toate puterile -presupun cum o făcuse şi orbul Bartimeu la Ieri hon. Când mi-am dat seama că James vorbea serios, am îngenuncheat lângă el şi mi-am pus mâinile pe ochii lui. L-am rugat pe Dumnezeu, ca de dragul lui Isus, de dragul tatălui păgân al lui James şi de dragul oamenilor din Gropaka care ceruseră să vadă un semn al puterii lui Dumnezeu, **să-1** vindece pe acest băiat.
Dintr-o dată, James şi-a deschis ochii şi s-a uitat în sus. Am văzut cum albeaţa îi dispăruse complet - ochii săi erau limpezi. Faţa i s-a luminat şi

12. Ce ai dt: spus înainte sâ te ucidem şi ui te mâtirâw

fără să spună un cuvânt, a sărit în picioare, a ieşit în grabă pe uşa capelei şi a fugit tot drumul spre oraş până la casa tatălui său, pentru a-i arăta ce făcuse Dumnezeu. Pieliţa groasă ce-i acoperise ochii nu mai era, iar băiatul putea să vadă. Pentru că era fiul şefului de trib, vestea vindecării lui s-a răspândit rapid în întregul Gropaka.

SALVATĂ DE PE UN MORMAN DE BĂLEGAR

Şeful hamalilor din localitate - un om puternic, musculos, pe nume Gredeji - avea o soţie care s-a îmbolnăvit foarte tare. Ea nu se refacuse după naşterea ultimului ei copil şi era din ce în ce mai slăbită. Pe deasupra, avea şi lepră. în timpul vizitelor în oraş, am fost chemaţi în mod repetat la coliba lui Gredeji să o vedem pe această femeie sărmană, scheletică, ce era pe moarte. Apoi, într-o zi, nu cu mult după ce ochii lui James au fost vindecaţi, am auzit strigătul morţii atât de familiar - sunet ce era purtat până la centrul nostru, dacă vântul bătea în direcţia potrivită. Unul din copiii şcolari din curtea noastră, înţelegând semnificaţia sunetului, ne-a spus că soţia lui Gredeji a murit.
In loc să-şi îngroape morţii, oamenii din Gropaka duceau cadavrele la un fetiş într-o pădurice, pe vârful unui deal, nu departe de oraş. Acolo, trupurile erau lăsate pradă hienelor, şacalilor şi vulturilor pentru a fi

devorate. Când vântul bătea din acea direcţie, mirosul cărnii aflate în putrefacţie era aproape de nesuportat. (După câteva luni, i-am convins pe şeful tribului şi pe bătrâni să nu mai asculte de dorinţele preoţilor fetiş şi să rupă obiceiul părinţilor lor păgâni şi să-şi îngroape morţii. Când, într-un târziu, au fost de acord să facă acest lucru, am simţit-o ca pe o adevărată realizare.)
Dar acum, trupul sărmanei neveste a lui Gredeji era destinat fetişului, târziu, după-amiaza, după cum aveam obiceiul, am mers în Gropaka, unde oamenii, în special copiii, se adunau totdeauna în jurul nostru. Am decis să ne oprim la coliba lui Gredeji pentru a-i prezenta condoleanţe pentru moartea soţiei.

Un grup mare de oameni, cele mai multe fiind femei, se adunase în faţa colibei şi jelea. Am fost îngroziţi să vedem trupul gol al femeii întins pe un morman de bălegar din apropiere. Rămăsese doar piele şi oase, arăta ca un schelet. Dar când m-am uitat mai bine la trupul ce trebuia să fie dus la fetişul din pădurice, unde erau duşi toţi morţii, am observat o uşoară zvâcnire a muşchilor.
I-am spus lui Gredeji: „nu o să o duci încă la pădurice, **nu-i** aşa? Tocmai am văzut o uşoară mişcare în trupul ei."
El a zis: „Asta nu înseamnă nimic; va înceta înainte de a ajunge la pădurice."
N-am putut sesiza nici o bătaie a inimii şi nici un alt semn de viaţă, şi ni se părea, după mirosul pestilenţial că descompunerea începuse deja. Când m-am uitat la cadavru, auzind oamenii ce plângeau, am simţit, dintr-o dată, că Dumnezeu vorbea inimii mele: *„Aceasta este oportunitatea pe care o aşteptai",* L-am auzit spunând. *„Oamenii au cerut un semn al puterii lui Dumnezeu. Roagă-te pentru această femeie şi Eu o voi învia.* "Dar raţiunea mea a zis: „O, nu, Doamne, e un caz imposibil! Lasă-mă să mă rog pentru o persoană cu o boală minoră." Atunci am înţeles că eu nu puteam vindeca absolut nimic, nici măcar o înţepătură de ţânţar. Dumnezeul care poate face o minune, poate face toate minunile, chiar şi învierea morţilor.
întorcându-mă spre Ruth, am spus: „Cred că Dumnezeu mi-a zis că, dacă mă rog pentru această femeie, El o va învia."
îmi era teamă că ea va crede că mi-am pierdut minţile, dar eu subestimam credinţa partenerei pe care mi-o dăduse Dumnezeu. „Dacă simţi că aceasta este voia lui Dumnezeu, roaga-te pentru ea şi eu voi fi de partea ta", a spus ea încrezătoare.
Deci, înainte ca Gredeji să poată începe procesiunea funerară, l-am întrebat: „Eşti conştient că nici un leac fetiş sau vreo altă putere de pe pământ nu-ţi poate învia soţia?"
„Desigur - nu există nici un medicament suficient de puternic pentru a învia morţii!", a replicat el.
Eu eram atât de sigur că Dumnezeu îmi vorbise, încât am trimis după regele Jufuli şi după câţiva dintre bătrânii sai. Când au venit, le-am pus

*Ce ui de spus **inătntt $A** te ucidem şi sâ te **mâ***
aceeaşi întrebare pe care i-o pusesem şi lui Gredeji. Şi ei mi-au dat acelaşi răspuns.
Atunci am anunţat cu voce tare, ca să mă audă cu toţii: „Noi ne vom ruga şi-I vom cere lui Dumnezeu s-o învie pe această femeie şi s-o vindece, pentru gloria Sa."
Ruth şi cu mine am îngenuncheat lângă trupul aşezat pe mormanul de bălegar şi am început să ne rugăm cu voce tare. I-am amintit Domnului că noi venisem în Africa la porunca Sa şi I-am spus că regele păgân al acestor oameni ceruse o demonstrare a puterii lui Dumnezeu, lucru pe care-l găsisem ca fiind, rezonabil. Apoi L-am rugat să o atingă pe această femeie cu puterea Sa vindecătoare. Când am încheiat, rugăciunea mea şoptită a fost: „Dragă Doamne, cauzala este în pericol."
După ce ne-am rugat, Ruth şi cu mine ne-am pus mâinile peste cadavru şi am mustrat moartea şi pe diavol în Numele Domnului Isus Cristos. Instantaneu, trupul a început să se zguduie violent în sus şi în jos pe pământ. **Trupul** femeii a fost ridicat, ca şi cum ar fi fost în levitaţie, aşa că se putea vedea între cadavru şi bălegarul de dedesubt. îngroziţi, oamenii s-au împrăştiat în toate direcţiile.
Apoi, spre uimirea tuturor, zgâlţâirea a încetat, iar femeia s-a ridicat şi a cerut mâncare.
[-am chemat pe oameni să-L laude pe Dumnezeu pentru manifestarea măreaţă a puterii Sale în învierea dintre morţi, a acestei femei. Când i-am spus lui Gredeji să taie un pui şi să pună femeile să pregătească mâncare pentru soţia lui, mi-a urmat imediat instrucţiunile.

La scurt timp după aceea, pe când plecam din Gropaka pentru a ne întoarce acasă, un alergător ne-a întâlnit pe cărare. El mi-a dat o scrisoare de la o misionară din Nynabo, prin care îmi cerea să merg acolo îndată, deoarece colega ei era pe moarte cu febră, având malarie şi dorea sâ fiu acolo, pentru a o înmormânta. Scrisoarea spunea ca domnişoara Eustace îşi pregătise deja rochia în care dorea sâ fie îngropată şi dăduse instrucţiuni pentru a trimite anumite amintiri, acasă, la mama ei, în Virginia.
Am luat o lanternă cu kerosen şi pe câţiva din băieţii de la misiune şi am umblat toată noaptea pentru a ajunge la centrul de misiune Nynabo.

Dar de data aceasta nu am condus funeralii. învierea soţiei lui Gredeji îmi întărise foarte mult credinţa. După multă rugăciune şi după ce am încurajat-o să dea povara Domnului, domnişoara Eustace s-a însănătoşit în scurt timp. După aceasta, a mai slujit încă trei sau patru perioade misionare. Douăzeci şi cinci de ani mai târziu, i-am vizitat mormântul aflat sub un palmier, în teritoriul Pahn.
Pe drumul de întoarcere din Nynabo, spre Gropaka, eu însumi am fost lovit de febra malariei şi de insolaţie. Dar m-am încrezut în Dumnezeu că mă va ridica, la fel cum o făcuse cu cei pentru care nu de mult timp mă rugasem. După câteva zile petrecute în pat, am început să-mi recapăt puterea.

CONFIRMAREA MINUNII

Imediat ce am putut umbla din nou, Ruth şi cu mine ne-am reluat programul obişnuit de a merge, chiar înainte de apus, în satul Gropaka. Unul din primele locuri pe care le-am vizitat, a fost casa hamalului Gredeji. Când a apărut, l-am întrebat imediat de sănătatea soţiei sale. El a zâmbit şi a spus că ea era perfect sănătoasă şi că va sosi în curând de la ferma de orez unde lucra în acea zi. Nu-mi venea să-mi cred urechilor.
Am zis: „Uite, Gredeji, tu eşti un păgân şi probabil că ai mai multe neveste, după cum este obiceiul poporului tău. Dar eu vorbesc despre femeia ale cărei rămăşiţe voiai să le duci la fetişul din pădurice cu trei săptămâni în urmă... femeia pentru care ne-am rugat. Unde este ea?"
„Stăpâne, ea e femeia de care vorbeam eu", a replicat el. „Dumnezeul tău a înviat-o dintre morţi şi, iat-o, acum vine."
Am privit în sus şi iată că venea o femeie ducând pe cap un butuc uriaş, de pus pe foc. Deasupra butucului era un ciorchine mare de banane — o greutate uriaşă pentru orice femeie. Când a pus pe pământ povara grea, am întrebat-o care îi era numele. Ea ne-a spus numele femeii pentru care o jeliseră oamenii din oraş cu câteva săptămâni înainte. Am întrebat-o cine

a făcut-o sănătoasă. Faţa i s-a luminat şi a arătat spre cer şi a zis: „Nyisoa", care înseamnă Dumnezeu.
Cred că am fost puţin prea exaltat, eu însumi fiind recent vindecat după o insolaţie îngrozitoare şi încă tremuram. Dar am fost atât de încântat, încât am mers până în centrul oraşului şi am început să bat „Toba palavrelor" cea mare. Oamenii au început să curgă în sat din toate direcţiile, pentru a afla despre ce palavre era vorba. Când s-au adunat, am stat înaintea lor cu femeia ce fusese înviată dintre morţi şi i-am întrebat dacă o cunoşteau pe această femeie. Ei au recunoscut-o. : - „Cine este Cel ce a readus-o la viaţă pe această femeie?" am întrebat.
Bineînţeles ca vocile au strigat: „Nyisoa, Nyisoa!"
Profitând de răspunsul lor, am spus: „Haideţi cu toţii să aducem mulţumiri lui Dumnezeu pentru această minune prin care a demonstrat că are mai multă putere decât toate fetişurile din lume". Aşa că am avut un mare serviciu de laudă chiar acolo, în mijlocul satului păgân.
Regele Jufuli a renunţat la închinarea la fetiş şi L-a acceptat pe Domnul, la fel ca şi cei mai mulţi dintre membrii consiliului său. El a mărturisit prin toată regiunea modul în care binecuvântase Dumnezeu poporul din Gropaka, după ce au renunţat la închinarea la fetiş şi L-au acceptat pe Cristos. Fiul lui Jufuli, James, a primit Duhul Sfânt şi şi-a continuat educaţia la şcoala de misiune de la Gropaka.
Cât despre Gredeji, el a luat o poziţie puternică pentru Domnul, după ce soţia lui a fost înviată dintre cei morţi, şi a mărturisit tuturor oamenilor din regiunea Barroba ce făcuse Dumnezeu.

L

ŞASE

ARDEREA MARELUI FETIŞ

Să ne arătăm mulţumitori, şi să aducem astfel lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie fi cu fiică; fiindcă Dumnezeul nostru este un Joc mistuitor.

N

EVREI 1.2:2 8 b- 29

e-am dat seama repede că răspunsul **lui** Dumnezeu la rugăciunea noastră pentru învierea soţiei lui Gredeji, a avut un impact foarte
mare.

Chiar a doua zi dimineaţa, după serviciul de laudă ţinut în Gropaka, regele Jufuli şi bătrânii săi, ne-au făcut o vizită la misiune. Primind delegaţia în casa noastră, am respectat obiceiul important al servirii ceaiului. Protocolul cerea ca noi să arătăm ospitalitate faţă de oaspeţi, înainte ca aceştia să abordeze orice subiecte serioase de discuţie.

După ceai, şeful de trib ne-a spus că el, împreună cu consiliul bătrânilor, discutaseră despre miracolul recent pe care-1 văzuseră cu ochii lor şi că acum erau convinşi că nu mai aveau nevoie de altarul fetiş. „Dumnezeul pe care îl slujeşti este mai puternic decât fetişurile noastre, şi poate să ne protejeze de tot răul", a spus el.

Apoi a sugerat că pot să distrug fetişul când doresc eu - explicând că ei înşişi nu ar putea sâ-1 distrugă, de teama represaliilor din partea preoţilor fetiş. Cu toate că aveam permisiunea lor de a îndepărta altarul, bătrânii preferau să nu o facem imediat, pentru că nu doreau ca vracii să-i suspecteze de faptul că ne-au cerut-o ei. Pentru că îl respectam pe şeful de trib, nu am acţionat imediat.

Dar, după ce am aşteptat câteva zile, am luat un grup de băieţi de la misiune şi **ne-am** îndreptat spre Marele Fetiş. Folosind o grămadă de beţe de bambus pe post de torţă, am pus foc la altarul ce păzise, **timp** de mai mulţi ani, intrarea în **sat.** Când structura a început să ardă, mulţi oameni din **Gropaka** s-au adunat în jur. Câţiva din cei mai bătrâni, l-au chemat pe regele Jufuli şi i-au spus să ne oprească, deoarece ei se temeau că dacă fetişul va fi distrus, **o** mare calamitate se va abate asupra satului.

„Daca fetişul are vreo putere, el se poate apăra singur", le-a spus cu fermitate conducătorul.

Acest lucru **ne-a** amintit de consemnarea Vechiului Testament, unde **Ghedeon** a distrus altarul lui Baal şi a jertfit, în locul lui, un taur Domnului. Când i **s-a** spus de fapta aceasta, tatăl lui Ghedeon a spus: „Dacă Baal este un Dumnezeu, să-şi apere el pricina, fiindcă i-au dărâmat altarul." (judecători 6:31)

„MIEREA DIN STÂNCĂ"

Desigur, „dumnezeul" făcut de mâini omeneşti nu s-a putut apăra singur, aşa că, în scurt timp, a ars până la pământ. Doar cei doi stupi de albine, plini de miere, au rămas. După ce majoritatea albinelor a zburat, băieţii de la misiune au ridicat vasele şi au început sa mănânce mierea din ele. Alarmaţi de îndrăzneala lor, câţiva săteni **le-au** spus băieţilor că o să moară cu siguranţă, deoarece mierea era parte a altarului fetiş. „Această miere aparţine acum Domnului", au declarat ei. „Nu ne este teama de **nici** un rău că ar putea veni peste noi sau peste sat." Apoi, au început să cânte un vechi cântec pe care-1 învăţaserăm noi - „O, gustaţi şi vedeţi ce bun este Domnul; El este ca mierea din stâncă!"

De vreme ce distrugerea fetişului adunase **o** mulţime de martori, am profitat de ocazie pentru a conduce un serviciu de evanghelizare în timp ce eram în **sat.** Câţiva creştini au mărturisit ce făcuse Domnul pentru ei, inclusiv James, fiul regelui, care fusese vindecat de orbire. Noi am accentuat
măreaţa dragoste a lui Dumnezeu care Şi-a trimis **Fiul,** pe Isus, pentru a-i elibera — punând în contrast

dragostea şi mila Sa cu religia fricii care îi făcuse să se bazeze pe fetişuri pentru protecţie. Apoi, i-am întrebat câţi vor să scape de fetişurile lor şi să-L urmeze pe Domnul.
Mulţi dintre ei au îndepărtat amuletele de pe trupurile lor şi şi-au adus idolii şi fetişurile din casă şi le-au aruncat, într-un morman, în mijlocul cercului. Am dat foc acelor obiecte şi am avut un timp deosebit, bucurându-ne şi lăudându-L pe Dumnezeu. Parcă se repeta experienţa avută de Pavel în Efes, după cum este ea consemnată în Fapte 19:18-19: „Mulţi din cei ce crezuseră, veneau să mărturisească şi să spună ce făcuseră. Şi unii din cei ce **au** practicat vrăjitoria, şi-au adus cărţile, şi le-au ars înaintea tuturor...".
In urma acestor minuni — vindecarea băiatului orb şi învierea femeii — a avut loc o mare revărsare a Duhului Sfânt, şi nu numai peste oamenii din Gropaka. Trezirea spirituală s-a răspândit în cea mai mare parte a teritoriului Barroba. După ce şi-au ars fetişurile, oamenii din zona aceea au prosperat ca niciodată înainte. Aceasta a fost una din cele mai mari lucrări ale lui Dumnezeu pe care Ruth şi cu mine le-am văzut, fie în Africa, fie în Statele Unite.
La câteva luni mai târziu, l-am auzit pe regele jufuli vorbind cu şeful unui alt sat mare, despre închinarea la fetiş. Se părea că celălalt şef de trib încă se mai încredea în protecţia asigurată de fetişurile lui. Jufuli i-a spus că, de când oamenii din Gropaka au renunţat la închinarea la fetiş şi L-au acceptat pe Dumnezeul misionarului, Domnul Isus Cristos, ei erau mai fericiţi şi mai prosperi decât au fost vreodată.

ÎNŢELEGÂND ISPĂŞIREA PENTRU PĂCATE

Zece ani mai târziu, pe când lucram în altă parte a Africii, soţia mea a avut o experienţă care ilustrează modul în care impulsul înnăscut de a încerca să-ţi răscumperi păcatele, pare să fie **o** caracteristică universală. Ruth a observat că unul din lucrătorii noştri, Boomwah, din când în când îşi lăsa la o parte îndatoririle, pentru a merge împreună cu alţi bărbaţi din

trib într-o pădurice aflată chiar în spatele complexului nostru, pentru **o** ceremonie specială. într-o zi, ea a întrebat dacă ar putea merge cu el şi el a fost de acord. Ea 1-a urmat în pădurice, apoi a stat la o parte şi 1-a urmărit pe şaman cum, folosind o piatră ascuţită de pe altar, a tăiat gâtul unui pui. După ce a vărsat sângele pe piatră, a pus un pic de sânge pe fruntea fiecărui bărbat prezent.
„De ce fac oamenii tăi acest lucru, Boomwah?", a întrebat ea după ce s-au întors la misiune.
„Pentru a îndepărta păcatele noastre", a răspuns el.
„Crezi că o face, într-adevăr?"
„Sperăm, femeie albă, sperăm", a replicat el, în timp ce-i înfrunta privirea. Apoi, scuturându-şi capul, în timp ce vocea i se stingea, a spus disperat: „Dar, cine poate şti?"
Fără a ţine cont de cât de multe jertfe ar aduce cineva, sau cât de multe ritualuri ar ţine, schimbă acest lucru inima închinătorului? Sau, îl eliberează de vinovăţie? întrebarea lui Boomwah are ecou în orice cultură: Cine poate şti?
Pentru că înţelegea destul de bine engleza, Boomwah a slujit de multe ori ca traducător pentru noi şi ceilalţi misionari din călătoriile noastre de evanghelizare. Această expunere repetată la Evanghelie, 1-a făcut să vină la credinţă nu după mult timp, şi 1-a făcut să fie sigur că **Isus** a deschis calea pentru iertarea păcatelor Iui.

BLANCHE SE ÎNTOARCE ÎN S.U.A.

Cu toate că părea să-şi fi revenit după atacul anterior de malarie, nu după mult timp, Blanche a început să sufere atacuri repetate de febră. Pe măsură ce săptămânile treceau, ele s-au înrăutăţit tot mai mult. Uneori, din cauză că temperatura îi creştea atât de mult, începea să delireze. în final, Ruth şi cu mine am simţit că trebuie s-o trimitem acasă, pentru a-i salva viaţa, cu speranţa că se va reîntoarce după ce se va însănătoşi. Ştiam de mulţi alţii care fuseseră obligaţi să părăsească Africa după câteva luni. Mentorul nostru, William Johnson, a contractat malaria în timpul primului mandat şi a trebuit să plece după doar şapte luni petrecute în câmpul de misiune. Dar şi-a recăpătat sănătatea şi, mai târziu, s-a putut întoarce în Liberia şi a experimentat mulţi ani de lucrare plină de succes.
Deci, după ce am văzut că Blanche suferea mult şi era tot mai slăbită, am trimis-o acasă împreună cu Sophia Nygaard, care se întorcea în Canada pentru o vacanţă binemeritată. Le-am însoţit pe cele două femei până pe coastă şi le-am văzut în siguranţă la bordul unei nave ce se îndrepta spre Anglia, în luna

februarie, 1922. După ce s-a refăcut un timp acolo, Blanche a putut să-şi continue călătoria spre America. Mai târziu, s-a căsătorit cu fratele lui Ruth, Alfred Trotter şi au venit împreună în Liberia.

UN ALT MIRACOL

Creştinii africani, la fel ca oricare alţii din lumea asta, au parte şi ei, din când în când, de încercări grele. Din păcate, unii dintre ei se pierd de pe cale. Dar, odată ce-şi taie legăturile cu obiceiurile păgâne şi trece de partea lui **Cristos,** în general, un african nu mai este pe deplin acceptat înapoi în societatea păgână, chiar dacă doreşte să se întoarcă la vechile lui cărări. Un creştin african ce cade de la credinţă este, într-adevăr, o paria atât pentru societatea păgână, cât şi pentru părtăşia creştină. Singura lui scăpare este aceea de a se duce singur şi de a-şi stabili o casă într-un loc nou, de obicei la o anumită distanţă atât faţă de oraşul natal, cât şi faţă de centrul de misiune.

Philip, care devenise creştin la o altă misiune, eraunul din aceşti nefericiţi, într-o zi, pe când mă aflam într-o călătorie, a venit la centrul nostru de la **Gropaka** şi s-a prezentat lui Ruth. Ea descrie ce s-a întâmplat: Philip şi-a mărturisit căderea şi a întrebat dacă şi-ar putea aduce soţia aflată pe moarte, la centru, pentru ca atunci când va muri, să poată fi îngropată în cimitirul misiunii. Bineînţeles că ea a spus da. Eu i-am oferit hamacul meu pentru ca ea să poată fi adusă într-un anume grad de confort

primitiv. El mi-a mulţumit, a luat hamacul şi a plecat.

Câteva zile mai târziu, într-o după-amiază, am auzit zarvă în curte, şi iată că acolo se afla Philip, cu o adevărată mulţime. In hamac zăcea soţia sa, Alice, inconştientă şi zbârcită ca un schelet. însoţitorii erau mai mulţi oameni din fiecare sat prin care trecuseră pe drum. Curiozitatea i-a făcut să urmeze mulţimea, pentru a vedea care va fi rezultatul. Am dus-o pe Alice în casa unor lucrători băştinaşi, Lloyd şi Martha, unde pregătisem o cameră pentru ea. Martha m-a ajutat să întind o pătură peste rogojina de iarbă şi **am** pus-o cu blândeţe jos.

Starea femeii părea totalmente fără speranţă, dar, având un îndemn să mă rog pentru ea, i-am spus lui Lloyd să ceară tuturor oamenilor care veniseră cu femeia, să părăsească încăperea. Am închis uşa, iar grupul de creştini a îngenuncheat împreună cu mine la rugăciune. Aici era o femeie ce avea nevoie de Dumnezeu pentru trupul ei, la fel ca şi pentru suflet. Le-am explicat celorlalţi că simţeam că Dumnezeu dorea s-o vindece. Acest lucru nu ar fi doar de dragul ei, ci o mărturie pentru toţi oamenii care ştiau cazul ei.

Nc-am rugat împreună, cerându-I lui Dumnezeu să arate acestor necredincioşi faptul că El îi iubea şi îi păsa de ei, şi că dorea să-i mântuiască. In acel moment nu a fost nici o manifestare anume, dar cu toţii am avut pace în inimi când ne-am întors la casele noastre.

La aproximativ o oră după aceea, am mers cu o ceaşcă de ceai fierbinte şi cu câteva clătite pentru pacienta noastră, şi am văzut că Alice abia dacă mai era conştientă. Am hrănit-o şi ne-am rugat din nou. Ziua următoare am fost ocupat cu anumite responsabilităţi şi nu am apucat s-o văd pe Alice deloc. Martha avea grijă de ea şi mi-a raportat că starea ei se îmbunătăţea. I-am dat toată mâncarea pe care puteam să i-o dau, împreună cu chinină pentru malarie.

Câteva dimineţi mai târziu, în timp ce eram în bucătărie şi-i spuneam băiatului din casă ce să pregătească pentru următoarea masă, **a** apărut în uşă o femeie cu un vas încărcat pe capul ei. în el se aflau câteva kilograme de orez, o grămadă de nuci de palmier şi un ciorchine de banane. „Bună dimineaţa, Ma", a spus ea.

„Bună dimineaţa", am răspuns eu. „Ce pot face pentru tine?"

Faţa i s-a destins într-un zâmbet radiant. „Nu mă recunoşti, nu-i aşa?", a zis ea. „Eu sunt Alice, şi acum mă duc acasă. M-am oprit să-ţi mulţumesc pentru că m-ai ajutat."

Abia îmi venea să-mi dau crezare simţurilor. lat-o, dreaptă şi înaltă, cu o greutate de 15 kilograme pe cap, cu un băţ în mână, mă anunţa zâmbind că pleca spre casă, într-o călătorie de 24 de kilometri pe dealuri. Şi aceasta, după ce fusese adusă în stare de inconştienţă cu doar patru zile înainte, fără nici o speranţă umană de recuperare! Vestea bună s-a împrăştiat până departe şi a fost un prilej de mare bucurie atât printre creştini cât şi printre păgâni.

Nu există cuvinte care să poată exprima încântarea pe care noi, misionarii, am simţit-o când i-am văzut pe

africani renunţând la închinarea păgână şi experimentând bucuria primirii lui Lsus ca Domn al lor.

ŞAPTE

STABILIREA PRINTRE CANIBALI

Domnul m-a îndreptat...
GENEZA 24:27

John Yeddah şi Timothy, lucrătorii creştini care ne însoţiseră, pe William Johnson şi pe mine, în prima noastră călătorie din **Newafca** la tribul Pahn, în 1921, s-au întors şi au trăit timp de câteva luni în Rhodilly, printre oamenii Pahn. Când cei doi bărbaţi s-au întors, împreună cu familiile lor, în teritoriul Barroba, mai târziu, în acelaşi an, pentru a participa la Convenţia anuală de Crăciun, a venit împreună cu ei, un musafir. Nu era nimeni altul decât însuşi regele Tho, şeful Pahn pe care grupul nostru îl întâlnise în prima noastră călătorie de explorare.

Ne-am bucurat că John şi Timothy lucraseră atât de eficient în ţinutul Pahn, că l-au făcut pe regele Tho să-şi dorească să vină cu ei la Convenţie. Dar, niciodată nu mai văzusem un rege îmbrăcat atât de regeşte ca şi acesta.

Purta o pălărie cilindrică, veche, neagră, de mătase, ce ajunsese din cauza vremii să aibă nuanţe de mov şi o haină de cricket scurtă, strânsă pe corp, de culoare verde, haină pe care cineva din Anglia ne-o dăduse. Unul din lucrători dusese aceste articole vestimentare, când s-a întors în Pahn şi le-a dat regelui Tho. Restul veşmintelor sale îl reprezenta un vechi prosop de bucătărie, cu dungi roşii şi albe, înfăşurat în jurul şoldurilor. De acolo în jos, era gol.

oO *Ce ai dt spus **inainte** să te **Uŧtdctn** şi su te **mdncâtt***

TATĂL TĂU ŞTIA ÎNTÂMPLAREA ACEASTA?

Regele Tho fusese impresionat de tot ce văzuse şi auzise despre creştinism în timpul cât John şi Timothy locuiseră în satul lui. Şi acceptase tot ce a putut să înţeleagă. Dar mai avea încă multe întrebări.

Odată, mi-a spus: „Domnule, această istorie a lui Isus - tatăl tău ştia întâmplarea aceasta?"

„Da", i-am replicat eu.

„Şi tatăl lui — ştia şi el întâmplarea aceasta?"

„Da, o ştia."

„Atunci, de ce tatăl tău, sau tatăl iui nu a venit să le spună părinţilor mei întâmplarea?", a întrebat el tulburat. „Acum eu sunt prea bătrân pentru a înţelege totul, pe deplin. Dar vreau ca tu să spui povestea oamenilor mei - am venit aici ca să fac rost de un misionar pentru ei."

In ciuda vestimentaţiei sale ciudate, regalitatea lui Tho se vedea clar prin comportamentul său demn. El era un rege. O ştia el, iar toţi cei care-1 întâlneau, recunoşteau acesc lucru.

Nedorind să-1 jignesc, i-am spus respectuos că îi apreciam interesul, dar va trebui să-şi facă cunoscută cererea înaintea comitetului pentru misiuni, comitet ce se va întruni peste câteva zile. A fost de acord.

La scurt timp după aceasta, toţi misionarii, pastorii băştinaşi, lucrătorii şi mulţi creştini din regiune, s-au adunat la Blebo pentru Convenţia anuală de Crăciun. Regele Tho s-a alăturat şirului lung de şefi ce veneau unul câte unul înaintea comitetului de misiune de pe teren, pentru a cere un misionar, un pastor băştinaş sau un lucrător creştin laic care să se stabilească în satul lor.

Trist de spus, dar la acea Convenţie, comitetul nu a putut promite nici măcar unuia din aceşti şefi că le va putea trimite lucrători în zonă. Unul dintre misionari tocmai murise. Alţi trei, incluzând-o pe sora mea Blanche, fuseseră trimişi acasă bolnavi, în efortul de a le salva vieţile. Fiecare **din** ceilalţi misionari aflaţi încă pe teren, erau deja încărcaţi cu mai multe responsabilităţi pe care trebuia să le îndeplinească cu succes.

Ţi se rupea inima să-i vezi pe acei şefi că plecau dinaintea comitetului cu dezamăgirea pe feţe. îmi aducea aminte de compasiunea pe care a exprimat-o Isus faţă de mulţimile în nevoi care îl urmau oriunde mergea. El le-a spus ucenicilor Săi: „Mare este secerişul, dar puţini sunt lucrătorii! Rugaţi dar pe Domnul secerişului să scoată lucrători la secerişul Lui." (Matei 9:37-38).

Conferinţa a luat sfârşit şi delegaţii s-au întors în satele lor. Toţi, cu excepţia unuia.

INSISTENŢA UNUI REGE

Regele Tho nu era uşor de convins. El a zis că va aştepta, şi a aşteptat, într-adevăr. S-a întors cu noi la Gropaka, chiar dacă îi spusesem la prima sa cerere că nu vom putea părăsi centrul nostru de misiune. Dar acest şef venise pentru a face rost de un misionar şi nu avea nici o intenţie să plece acasă **fără** unul.

în fiecare dimineaţă venea pe veranda din faţa misiunii, bătea la uşă şi întreba: „Kwi Kali, eşti gata să mergi cu mine astăzi?"

De fiecare dată îi spuneam: „Nu", iar el cobora de pe verandă, trecea prin curte scoţând un sunet prelung, fără speranţă, ce-ţi frângea inima.

în sfârşit, într-o zi, a anunţat ferm: „Nu mă pot duce acasă rară tine. Oamenii mei mi-au poruncit să le duc un misionar, iar dacă mă întorc singur, mă vor ucide. Nu mă pot întoarce acasă doar dacă eşti de acord să vii la Rhodilly."

Pentru mai mult de o lună, în fiecare dimineaţă, regele Tho venise la uşa noastră cu aceeaşi cerere. Dorea cu adevărat să aibă un misionar şi nu pleca fără unul. Ce contrast era între cererea aceasta zilnică şi atitudinea pe care o avusese faţă de William Johnson şi faţă de mine când l-am întâlnit, pentru prima dată, cu mai mult de un an înainte! Atunci, plin de dispreţ faţă de străini, ne spusese că puteam merge să dormim în preerie cu maimuţele, până ce, în final s-a mai temperat şi ne-a împrumutat o colibă.

Acum, el ne oferea o uşă deschisă, pentru ca un misionar să vină la poporul său, dar nu aveam suficienţi misionari pentru a-i împlini cererea. **Cât** îi mai puteam suporta cererea şi urletul ce-i urma?

Ruth şi cu mine ne-am rugat mult şi, în final, am ajuns la concluzia că. probabil, Dumnezeu încerca să ne spună că era mai multă nevoie de noi în Rhodilly, în teritoriul Palm, decât în **Gropaka** şi în teritoriul Barroba. La urma urmei, văzusem în zona noastră o creştere spirituală. Câţiva din creştinii băştinaşi mai maturi, dovedeau deja că vor deveni lideri promiţători.

Ne-am consultat cu misionarii de la alte centre de misiune şi ne-am pus de acord ca cele două misionare de la Nynabo să se separe — una să rămână la centrul de acolo, iar cealaltă să vină la Gropaka pentru a continua în locul nostru, până ce vor sosi noii misionari care erau aşteptaţi să vină peste câteva luni. Aşa că am început imediat să ne facem planuri de a ne muta în teritoriul Pahn.

Când, într-o dimineaţă, i-am spus regelui Tho că vom merge cu el, bucuria sa nu a cunoscut margini. Folosind unicul sistem de comunicare între sate, acela de a transmite mesajele prin bătaia tobelor, a trimis vorbă la Rhodilly să fie trimişi cărăuşi la Gropaka pentru a ne căra hamacele şi bagajele. Le-a trimis, de asemenea, instrucţiuni să ne construiască o casă în care să locuim când vom ajunge acolo.

Ii rugasem pe oamenii din Gropaka să ne pună la dispoziţie cărăuşi pentru călătoria până la Rhodilly, dar au refuzat. Ne-au spus că ei ajută misionarii să vină în satul lor, dar niciodată nu-i vor duce la nici un alt trib. In sfârşit, bărbaţii Pahn au sosit, aproximativ cincizeci dintre ei.

Ethel Bingeman, o canadiancă ce fusese în teren mai mulţi ani şi care avusese de mult timp o povară pe inimă pentru populaţia Pahn, a dorit să meargă cu noi. După ce a făcut aranjamentele necesare pentru ca alţi misionari de la centrul Newaka să-i preia responsabilităţile, am fost de acord să ne însoţească.

RUTH îl ÎNTÂLNEŞTE PE OAMENII TRIBULUI PAHN

înainte ca hamalii din Rhodilly să sosească, am format un grup mic şi m-am îndreptat spre coastă pentru a-mi lua poşta şi a-mi face aprovizionările necesare mutării într-un alt sat. Ruth şi Ethel Bingeman erau, deci, singure în complex, atunci când cei cincizeci de canibali tribali au ajuns la Gropaka. Ruth relatează experienţa pe care a avut-o cât timp am fost plecat, experienţă care îţi face inima să ţi se oprească în piept:

în acea seară, stăteam la biroul meu micuţ din dormitor cu lampa de kerosen aprinsă şi scriam o scrisoare prin care îi explicam mamei despre planurile noastre de a ne muta mai departe, în interior, într-un sat de canibali. în timp ce scriam, dintr-o dată, am simţit că Domnul îmi spune să mă opresc din ce făceam şi sa mă rog. „Termin întâi scrisoarea şi apoi mă rog", m-am gândit eu în timp ce continuam să scriu.

Dar vocea a devenit insistentă: „Roaga-te acum!"

Am pus jos peniţa, am îngenuncheat lângă pat şi am început să mă rog. Instantaneu, am fost conştientă de o pată de întuneric, aproape palpabilă, care s-a apropiat şi era gata să mă înfăşoare. M-am uitat în jos la braţele mele şi am văzut că întunericul aproape că îmi atingea pielea. Era înspăimântător. Dar apoi, am

văzut că o lumină părea să emane din trupul meu, lumină ce împiedica întunericul să mă atingă.
De obicei, mă rog cu ochii închişi. Dar, de data aceasta, în timp ce mă rugam, ochii îmi erau atraşi de fereastra de deasupra patului. Nu aveam geamuri, iar obloanele de bambus erau deschise. Atârnasem o perdea deasupra deschizăturii de dragul intimităţii, lăsând deschis câţiva centimetri, pentru ventilaţie. Deschizătura îngustă era neagră ca smoala. Nu puteam vedea nimic în afara ferestrei, dar simţeam cu putere că un anumit rău se strecura afară. Am continuat să mă rog în alte limbi, cu ochii aţintiţi spre spaţiul deschis, până ce tensiunea din atmosferă părea că se ridicase.
Ştiam că Ethei Bingeman era la capela complexului, ţinând serviciul divin, de seară, cu copiii. Luând cu mine o lanternă, am mers cele câteva
Ce ai de spui înainte să te ucidem fi să te mâncăm
sute de metri până la capelă şi i-am povestit lui Ethel ceea ce tocmai experimentasem. I-am chemat pe copii să vină în faţă **să îngenunchem** la rugăciune. Am îngenuncheat lângă amvon, cu faţa spre fereastra ce se afla chiar în spatele acestuia şi ra-am rugat din nou în alte limbi, cu ochii deschişi şi fixaţi asupra ferestrei. Odată ce am simţit pacea şi prezenţa lui Dumnezeu cu **noi** şi după ce **i-am** văzut pe copii în siguranţa în pat, apoi Ethel şi cu mine ne-am retras peste noapte în casa misiunii.
Aceşti păgâni tribali veniseră la noi la ordinul şefului lor, dar sunt sigură.ca ei nu înţeleseseră pe deplin de ce fuseseră chemaţi să care bunurile misionarilor **în** satul lor. In timpul zilelor de aşteptare până când caravana a fost gata de plecare, uneori s-au îmbătat cu vin de palmier, continuând în timpul nopţii cu strigăte şi incantaţii în timp ce îşi aruncau în aer cuţitele şi săbiile.
Ethel şi cu mine eram pe deplin conştiente de protecţia **lui** Dumnezeu, dar am simţit o mare uşurare când s-a întors Henry de pe coastă şi **a** preluat controlul asupra situaţiei.
CĂLĂTORIA CEA LUNGĂ
Când, în sfârşit, a sosit ziua cea mare, am început lunga şi epuizanta călătorie prin jungla cea deasă. Din cauză că frunzişul era foarte des, soarele nu pătrundea niciodată prin el. Mărăcinişurile, ce formau o reţea încurcată de viţe, plante căţărătoare, ferigi, muşchi şi vegetaţie parazită, erau uneori impenetrabile, ca un zid gros.
Existau unele porţiuni **în** care cărăuşii erau nevoiţi să pună jos încărcăturile şi, cu săbiile, să croiască un tunel prin vegetaţia deasă. Noi trebuia să ne târâm în genunchi, apoi cărăuşii trăgeau poverile după ei până ajungeam în locul în care puteam sta drepţi.
în fiecare noapte, ne opream pe drum, în vreun sat, iar prezenţa noastră crea **o** adevărată agitaţie. Bineînţeles, în fiecare sat trebuia să negociem cu şeful de trib local pentru a obţine permisiunea de a rămâne peste noapte

şi, de asemenea, de a-i cere să ne dea spre folosire o colibă goală.
Se pare că unii oficiali guvernamentali, auzind că noi, misionarii, făcusem o călătorie adânc, **în** interior, au decis că ar putea trimite, cu succes, soldaţi pentru a stabili legea şi ordinea. într-un trib învecinat cu teritoriul Pahn, soldaţii guvernamentali arseseră un sat mare, doar pentru că oamenii nu se supuseseră cererii lor. Dar războinicii tribali au reuşit să-1 captureze pe comandantul forţei de avangardă şi, în timp ce satul mai ardea încă, bărbaţii şi femeile satului s-au adunat **în** jurul lui. Conform propriei lor mărturii, aceşti oameni au început să taie bucăţi din trupul lui, cât timp mai era încă în viaţă, să le prăjească în cenuşa fumegândă a satului lor ars şi să le mănânce înaintea ochilor săi.
Când am ajuns în acel sat, câteva luni mai târziu, în călătoria noastră spre ţinutul Pahn, oamenii reconstruiseră satul şi ridicaseră o nouă barieră defensivă în jurul lui. La intrarea principală, care era bine păzită de suliţaşi, atârnau deasupra porţii, pe o ţeapă, oasele comandantului pe care îl mâncaseră. După ce au fost convinşi de cărăuşii noştri că noi eram misionari şi nu reprezentanţi ai guvernului, ne-au permis să intrăm în sat.
Unul din cărăuşii noştri ne-a spus că şeful satului purta în jurul gâtului său o pungă de tabac făcută dintr-

una din urechile uscate ale ofiţerului de armată. I-am făcut lui Ruth o poză stând lângă acest şef războinic. Desigur, am avut nişte îndoieli în ce priveşte petrecerea nopţii în acest sat de canibali. Dar soarele apusese deja şi noi ne aflam la mii de kilometri de orice alt sat, aşa că nu am avut nici o altă alternativă.

NOUA NOASTRĂ CASĂ DE PĂMÂNT

în final, am ajuns la Rhodilly. Micuţa casă de pământ cu trei camere pe care bărbaţii **o** construiseră pentru noi, era departe de a fi confortabilă, dar aceasta era noua noastră casă. Curând a venit peste noi sezonul ploios şi am descoperit că acoperişul de paie nu era suficient de gros pentru a rezista ploii torenţiale. Apa a intrat în casă, s-a prelins în râuleţe, pe pereţi, până

pe podeaua de pământ. A trebuit să chemăm în repetate rânduri muncitori care sa refacă acoperişul casei până ce, într-un târziu, au fost puse suficiente frunze pentru a împiedica ploaia să mai pătrundă.

Femeile din **sat** au venit din nou şi din nou pentru a bate podelele, atunci când, pe măsură ce pământul se usca, apăreau crăpăturile. Ele stropeau **o** porţiune din podea cu apă, iar apoi o loveau cu un băţ greu, îndoit pentru acest scop. Grupul lucra în unison, păstrând ritmul cântând sau încântând o melodie, în timp ce bătătoreau noroiul.

In noua noastră casă, copiii şi tinerii ne îmbulzeau continuu, în încercarea de a-şi da seama cum făceam noi lucrurile. Maşina de gătit, veche, cu lemne, a fost o noutate pentru ei, deoarece femeile Pahn găteau întotdeauna într-un vas greu, de fier, pus pe trei pietre mari pe foc deschis, de obicei în afara casei. Patul nostru a fost un alt element neobişnuit pentru ei, deoarece sătenii dormeau cu toţii pe rogojini de bambus pe podelele de pământ ale colibelor lor.

Un tânăr, Kiday, ne stătea tot timpul în cale. Era nerăbdător să înveţe, şi prinsese suficientă engleză în dialect vest-african, pentru a putea comunica cu el, deşi era un proces laborios.

înainte de a părăsi Gropaka, fusesem avertizaţi de oficialii guvernamentali şi de şefii **Barroba,** că oamenii din Pahn erau canibali cu adevărat. Când am ajuns la Rhodilly, abia ştiam Ia ce să ne aşteptăm. După câteva săptămâni în care nu au fost războaie sau lupte şi nu văzusem nici o evidenţă reală **a** canibalismului, am început să ne întrebăm dacă rapoartele erau cu adevărat reale. De vreme ce Kiday părea **atât** de deschis şi de prietenos, Ruth a decis să-1 roage s-o lămurească cu privire la acest subiect.

Kiday era un bărbat Pahn tipic, de vârsta unui războinic — era, probabil, pe la douăzeci şi cinci de ani. Nu purta nici cămaşă, nici pantaloni şi nici pantofi; avea doar o haină făcută din scoarţă bătută într-o bucată pliabilă, ce semăna cu iuta foarte aspră şi care era legată în jurul mijlocului cu o frânghie făcută din viţă. Capul lui, acoperit cu o sută, sau mai multe sute, de mici codiţe împletite ce ne aminteau de mult folositul mop. Părul îi fusese uns cu ulei de palmier, iar apoi, coafura odată terminată, era tratată cu bălegar de vacă (care omora păduchii, afecţiune foarte des întâlnită).

Aşteptând o ocazie, într-o zi Ruth a început să vorbească cu el în engleza dialectului local şi a adus în discuţie subiectul canibalismului.

„MODA ŢĂRII"

„Kiday, eu este străină pentru ţara ta şi eu nu înţelege toată moda la ţara ta", a zis Ruth. **„Tu** potrivit să ajuţi la mine învăţ moda ţării tale?"

„Eu potrivit", a replicat el.

„înainte eu vin pentru acest oraş, eu aud mult timp cum oamenii Pahn, voi mâncaţi la cineva. Ar fi adevărat? Oamenii Pahn mănâncă la cineva?"

El nu i-a răspuns imediat, ci a petrecut câteva minute studiindu-î faţa pentru a hotărî dacă ea încerca să-1 prindă în capcană sau intenţiona să-1 ridiculizeze.

După ce a aşteptat câteva minute, Ruth a spus: „Kiday, asta nu palavre. Noi venit la Pahn să ajutăm oamenii Pahn. Fiecare popor diferit, modă diferită. Vreau doar să ştiu cum e moda ţării tale. Poate eu nu auzit adevărat; eu este străină. Tu este prieten pentru misiune, deci eu întreb la tine. Ar fi adevărat? Nu ar fi adevărat? Oamenii Pahn mănâncă la cineva?"

El părea să recunoască faptul că Ruth era într-adevăr plină de compasiune şi serioasă în dorinţa ei de **a** învăţa. „Ar fi adevărat. Noi mâncăm la cineva", a răspuns el.

„Tu însuţi, Kiday? Tu mâncat vreodată la cineva?"

„Eu mâncat mulţi oameni", **a** replicat el.
„Cine tu mănânci?", a întrebat Ruth.
„Când avem nişte război, această parte (întinzându-şi braţul drept) luptă această parte (întinzându-şi braţul stâng). Noi prindem cineva din altă parte şi mărunţim la el", a terminat **apucându-şi** în aer braţul stâng şi aducându-şi la gură, braţul drept, cu ostentaţie. (A mărunţi era cuvântul folosit în mod obişnuit pentru „a mânca").
„O, înţeleg", a răspuns Ruth, dând din cap. „Atunci, într-o zi, tu supărat pe mine şi apoi tu mărunţit la mine?"

1

94
CV ***ui*** *ăt: ipus înainte, să te* ***ucidem ji*** *sd te. mâfnâtn*
„O, nu, doamna, tu este om alb!", a exclamat el.
Următoarea experienţă ne-a învăţat că, într-adevăr, era **practicat, într-adevăr,**
canibalismul în acel trib. Kiday a fost unul din tinerii care m-a însoţit câteva săptămâni mai târziu, în călătoria de salvare a micuţului **Jitueh,** deci era conştient de seriozitatea situaţiei în care mă aflam atunci când am încercat să negociez eliberarea copilului.
Curând după ce am ajuns la Rhodilly, **Ruth** şi cu mine am fost loviţi de malarie şi am rămas izolaţi, fără nici un contact cu prietenii noştri misionari aflaţi aproape de coastă. Noi nu cunoşteam limba acestor oameni primitivi şi cei mai mulţi dintre ei nu cunoşteau un cuvânt în engleză, deci a fost foarte dificil să comunicăm cu ei. Dar eram încredinţaţi că era voia lut Dumnezeu ca noi să fim în acest loc întunecat. Şi, cu ajutorul Domnului şi a doi lucrători credincioşi, evlavioşi din Barroba, am reuşit sa semănăm sămânţa care, în final, a început **să** dea roadă.
OPT

GETA-MUNTELE SACRU

N-am vrut să mă împotrivesc vedeniei cereşti.
FAPTE 26:19
Am descoperit că oamenii din tribul Pahn se asemănau foarte mult cu cei din Barroba — foarte superstiţioşi şi dedaţi la închinarea la fetişuri. La fel ca şi oamenii din Barroba, purtau şi ei amulete tetiş pe trupul lor, folosindu-le şi în case. Totuşi, tribul Pahn avea un fetiş mare ce domina deasupra tuturor celorlalte - Muntele Geta, pe care ei îl numeau muntele sacru.
Povestirile pe care le-am auzit despre Geta, erau extraordinare. Oamenii credeau că era casa spiritelor ancestrale ce se aflau acum sub controlul lui Satan **însuşi.** Când vreunul din poporul lor murea, spiritul lui, se credea că mergea imediat să locuiască **pe** Muntele Sacru. Când aceste duhuri erau primite, spuneau ei, muntele era acoperit de nori de fum.
In nopţile cu lună, oamenii cântau şi dansau în bătaia tobelor, şi invocau numele lui Geta în timp ce se contorsionau şi gesticulau în mod ciudat. Aduceau jertfe lui Geta punând hrana în cutii la marginea oraşului. Dimineaţa, când mâncarea dispărea, ei credeau că spiritele veniseră şi o luaseră cu ele.
Noi am întrebat dacă încercase vreodată cineva să urce pe munte pentru **a-şi** vizita strămoşii. Un bătrân ne-a spus că în urmă cu mult, mult timp, nişte nesăbuiţi se aventuraseră prea aproape de munte, iar Geta a trimis foc şi i-a ars. Alţii, care s-au plimbat puţin prea aproape, au auzit mârâituri de avertizare şi au fugit să-şi scape vieţile. Unii au raportat că au văzut urme
96.
Ce ai di: spus ***înainte să*** *te* ***ucidem*** *şi să* ***te mâneam***
de paşi lăsate de Satan şi de ucenicii lui.
După ce am auzit aceste poveşti fantastice despre munte, am devenit nerăbdător să urc pe el pentru a le dovedi oamenilor ca nu era absolut nimic adevărat în aceste poveşti superstiţioase. Pentru că băştinaşii se alarmau cu uşurinţă şi păreau gata să lupte la cel mai slab pretext, ştiam că trebuia să aduc în discuţie acest subiect, înaintea regelui **Tho,** cu precauţie. Orice acţiune din partea mea, care ar fi ameninţat tradiţiile lor,

ne putea pune, instantaneu, pe toţi în pericol.
Eram conştient de nevoia de a acţiona, cu prudenţă, mai ales din cauza a ceea ce se întâmplase cu puţin timp înainte de a ne muta în teritoriul Pahn. Lucrătorii noştri, John Yeddah şi Timothy înfiinţaseră **o** şcoală **mică** pe terenul misiunii şi acceptaseră câţiva băieţi din Rhodilly. După ce am ajuns, John **ne-a** spus că unul din băieţi fugise. M-a rugat să merg în oraş împreună cu el pentru a întreba în legătură cu cele întâmplate. Abia începusem să discutăm cazul cu bătrânii din Rhodilly (pe care îi consideram prietenii noştri), când, dintr-o dată, fără nici **o** avertizare, s-au mâniat foarte tare. Apucându-şi săbiile şi suliţele, ne-au înconjurat şi ameninţat că ne omoară. Erau **atât** de înfuriaţi, încât era imposibil să vorbim cu ei.
Ne-am rugat în gând, cerând ajutorul lui Dumnezeu, şi, în final, am reuşit să ne îndepărtăm în tăcere, fără. a fi răniţi fizic. în aceeaşi seară, regele **Tho** şi bătrânii săi au venit şi ne-au rugat fierbinte să trecem cu vederea ce făcuseră **o** parte din bătrâni, în mânia lor. Apoi, au adus o găină albă şi după ce i-au tăiat gâtul, ne-au stropit atât pe noi cât şi pe ei cu o parte din sânge. Acesta, spuneau ei, trebuia să fie un legământ al sângelui între noi. Ei nu aveau să ne verse niciodată sângele, nici noi nu aveam voie să-l vărsăm vreodată pe al lor. Acest legământ trebuia extins pentru a-i include, în viitor, şi pe ceilalţi oameni din Rhodilly şi pe oricare alt misionar care ar putea veni să locuiască în mijlocul lor.
în acea noapte, am scris în jurnalul meu următoarea observaţie de avertizare: „Acest legământ afectează doar satul Rhodilly şi nu întreg tribul Pahn!"
N-am aflat niciodată de ce fugise băiatul sau de ce sătenii se mâniaseră atât de mult când am încercat să investigăm problema. Dar ne-a servit

drept o avertizare că oamenii se puteau mânia şi puteau începe o luptă periculoasă din cel mai mic nimic. Experienţele următoare, avute cu ei ne-au confirmat acest lucru.

URCÂND PE GETA

La început, când am adus în discuţie subiectul, regele Tho a părut şocat că am putut doar să sugerez că aş urca pe munte şi m-a avertizat în legătură cu pericolele ce mă pândeau. în final, după ce trăisem o bucată de timp în mijlocul lor, şi se părea că îi câştigasem încrederea, fără tragere de inima, a consimţit să mă lase să urc. Dar, doar dacă îi promiteam că nu o să distrug nimic pe Geta şi nici nu o să deranjez duhurile celor plecaţi. Pe de altă parte, trebuia să-mi asum orice responsabilitate pentru tot ce mi s-ar putea întâmpla mie şi grupului meu. Geta se poate înfuria şi trimite foc pentru a ne mistui. Am acceptat solemn toate condiţiile impuse de el.
într-o dimineaţă, devreme, după ce m-am rugat împreună cu Ruth -însoţit de John Yeddah, de câţiva din băieţii de la misiune şi de aproximativ cinci războinici Pahn din Rhodîlly - m-am îndreptat spre Muntele Sacru. Satul Mobilly era mai aproape de Geta, aşa că am decis sâ intrăm în jungla ce înconjura muntele, prin acel loc.
Nu ne îndepărtasem prea mult, până ce tinerii războinici din Rhodilly au începur să strige: „Geta, zeul nostru, nu fi mâniat pe noi! Omul alb nu aduce război sau necazuri, ci doar vine să te viziteze. **Te** rugăm să nu ne faci nici un rău." între timp, muşcau din nişte nuci şi scuipau pe pământ în timp ce făceau anumite gesturi cu mâinile.
Pe măsură ce ne apropiam de munte, jungla a devenit atât de deasă, încât a trebuit să folosim macetele pentru a ne croi drum, pas cu pas. Curând, războinicii s-au oprit spunând: „Până aici e suficient de departe pentru noi". Ne-au îndemnat să ne întoarcem şi noi înainte de a fi prea târziu. Le-am mulţumit pentru ajutorul acordat până acum şi le-am sugerat să se întoarcă la Mobilly şi să ne aştepte acolo.

VEDENIA

Pas cu pas, ne-am croit drum până **am** ajuns la baza muntelui. Pe partea care era în faţa noastră, era o stâncă perpendiculară ce părea de parcă ar fi fost tăiată cu un cuţit mare. In timp ce stăteam acolo, căutând **o** posibilă **rută** spre vârf, dintr-o dată, am înlemnit. Am recunoscut locul! **Am avut** sentimentul copleşitor că mai văzusem locul acela înainte.
„John, am mai văzut muntele acesta", i-am spus ajutorului meu.
S-a uitat la mine ca şi cum aş fi înnebunit dintr-o dată, sau parcă aş fi delirat din cauza unui atac de febră de febră. Mi-a amintit unde ne aflam şi că noi eram primii oameni care au venit atât de aproape de **Geta** - sau cel puţin atât cât îşi puteau aduce aminte oamenii Pahn. Apoi, adevărul m-a izbit.

Dtipă cum am povestit deja, eu am primit chemarea de a merge în Africa în timp ce eram student la Beulah Heights Missionary şi la Bible raining School din North Bergen, New Jersey. într-o zi, în timpul unei rugăciuni de mijlocire, se părea că a apărut înaintea mea un munte pe care stătea un mare număr de negri fără a ţine cont de stânca abruptă. Printre ei, am văzut o creatură oribilă pe care am recunoscut-o imediat ca fiind diavolul. Cu o privire plină de o exaltare diabolică, el îi apuca pe aceşti sărmani, unul câte unul, şi îi arunca peste culme.
In timp ce aveam vedenia aceasta, am început să plâng. „Domnul meu drag, nu este nimeni care să-i avertizeze să se întoarcă şi să scape de ghearele acestei creaturi oribile?", m-am rugat eu.
Răspunsul a venit: „Nu este nimeni care să le spună. Vrei să mergi tu?"
„Da, Doamne, aş fi încântat să merg dacă-mi spui "unde", am răspuns eu.
La scurt timp după această experienţă, a venit Wîlliam Johnson din Liberia pentru a vizita şcoala noastră, ocazie cu care ne-a spus despre triburile din interiorul Liberiei care nu auziseră niciodată Evanghelia. Eu am răspuns chemării, iar Dumnezeu m-a adus până aici. **Iată-mă** acum aici, uitându-mă la acelaşi munte pe care Dumnezeu mi-1 arătase cu câţiva ani în urmă, într-o vedenie!
Experienţa era atât de incredibilă, încât eram pe punctul de a mă

prăbuşi din cauza unei slăbiciuni fizice. Iar clopoţelul meu spiritual suna. Ne aflam noi pe teritoriul diavolului? Locuia aici cu adevărat? Era muntele locuit de duhuri rele? De când venisem în Africa, am simţit, ocazional, puterile întunericului atât de puternic, încât sentimentul era aproape copleşitor. Dar aceasta era o experienţă nouă şi mult mai intensă.
Dintr-o dată, am simţit că Domnul îmi clarifica toate lucrurile. Diavolul, nu numai că „locuia" pe muntele Geta, dar el dădea târcoale ca un leu care răcneşte şi caută pe cine să înghită, (vezi 1 Petru 5:8). El profita de teama superstiţioasă a acestor oameni primitivi, pentru care **Cristos** murise, şi, timp de mai multe generaţii, îi ţinuse în legăturile fricii. Dumnezeu mă adusese aici pentru a proclama vestea bună că Cristos a venit să-i elibereze din această teamă.
Simţind prezenţa lui Dumnezeu, grupul nostru mic şi-a croit drum până în vârful muntelui, unde am cântat împreună câteva imnuri religioase, l-am mulţumit lui Dumnezeu că ne-a adus în siguranţă, în locul din vedenia mea şi m-am rugat ca Dumnezeu să ne ajute să-i câştigăm pentru El, pe oamenii Pahn.
După ce am luat câteva mostre din minereurile ce se aflau din belşug pe munte, ne-am întors la Mobilly. l-am găsit pe bărbaţii lăsaţi în urmă, împreună cu cei mai mulţi dintre locuitori, stând în afara satului. Ei se uitau să vadă ce se va întâmpla cu noi.
Când ne-am întors în siguranţă, unii au insistat să spună că nu se poate să fi atins muntele pentru că ar fi trebuit să fim ucişi. Alţii au zis ca diavolul s-a speriat de omul alb şi, fie s-a ascuns, fie a fugit. Dar africanii care mă însoţiseră, au insistat că, într-adevăr, am ajuns pe vârful muntelui şi am adus bulgări de minereu pentru a dovedi fapta. Această evidenţă i-a făcut pe cei mai mulţi dintre oamenii din Mobilly şi Rhodilly să ne accepte mărturia.
„Vom asculta acum mesajul omului alb, în locul povestirilor transmise nouă de strămoşii noştri", au spus oamenii. în special tinerii erau dornici să ne asculte.
Veştile despre eveniment s-au răspândit în lung şi în lat, chiar şi la alte triburi ce priveau muntele ca fiind cel mai puternic fetiş din întreaga ţară.

Un om alb şi grupul lui a urcat pe vârful muntelui Geta şi a supravieţuit şi a adus mostre de minereu. Aşa că, oriunde mergeam după aceasta, nu aveam nici o dificultate în a capta audienţa. încetul cu încetul, puterea închinării la fetiş a **fost** frântă. Astăzi sunt, printre oamenii Pahn, predicatori şi biserici umplute cu

Duhul Sfânt.

MUNTELE GETA - TREIZECI DE ANI MAI TÂRZIU

în **1951, R.G. LeTourneau** a vizitat Liberia cu scopul procurării minereului de fier necesar fabricării maşinilor sale. Până în acel moment, misiunea amenajase o pistă de aterizare lângă baza muntelui sacru, nu departe de locul primului nostru centru de misiune. Un avion mic al misiunii, împreună cu un pilot, a fost pus la dispoziţia d-lui LeTourneau şi a geologilor şi inginerilor săi cât timp au analizat conţinutul mineral al lui Geta.

LeTourneau a găsit muntele foarte bogat în minerale, inclusiv în fier, cositor, magneziu, aur şi alte materiale. .Se crede că, odată, a fost un vulcan activ, fapt care ar putea explica relatările despre fumul ce fusese văzut pe vârful muntelui în zilele de mult apuse.

Când am locuit printre populaţia Pahn, am observat că erau fierari care-şi făceau propriul fier în fierării rudimentare în care îl băteau în unelte ca suliţe, săbii, săgeţi, cuţite, topoare şi târnăcoape. Se părea că era singurul trib din interior ce putea face acest lucru. Izolaţi de lumea exterioară, au reuşit să supravieţuiască fără a importa unelte moderne.

Oamenii lui LeTourneau i-au întrebat pe câţiva dintre bătrânii Pahn ce foloseau în loc de clei. Ezitând, au admis că folosiseră, în acest scop, oase umane. Poate acesta a fost unul din motivele practicării canibalismului în vechime.

NOUA

SALVAREA

îngerul Domnului tabărăfe în jurul celor ce se tem de El, şi-i scapă din primejdie.

PSALMUL 34:7

Era martie 1922. Ne aflam în mijlocul populaţiei Pahn de aproape două luni. Un grup mic de lucrători creştini, pe care îi adusesem cu noi din teritoriul Barroba, se întorcea dintr-o călătorie de predicare când, aproape că s-au împiedicat de trupul unei femei ce zăcea lângă o cărare, chiar în afara unuia din satele unde avusese loc o întâlnire. Au adus-o, aproape fără viaţă, la misiunea noastră unde ne-am rugat pentru ea şi am îngrijit-o până s-a refăcut suficient ca să ne spună povestea ei.

Era o membră a tribului Kru de pe coasta liberiană; numele ei era Jetu. Nenorocirea a venit peste ea atunci când primul ei născut, un băiat de aproximativ cinci ani, a fost răpit şi ucis într-o noapte, de către vraci. Canibalii i-au mâncat băiatul, iar porţiuni din trup au fost folosite la prepararea medicamentului fetiş.

Următorul copil al lui Jetu a fost o fetiţă, născută în 1911. In timpul unei foamete, de teamă că cineva s-ar putea sâ-i rănească micuţa, Jetu şi-a luat fetiţa, şi-a părăsit soţul şi s-a îndreptat spre interior. Câteva zile a urmat grupuri de călători, până ce a simţit că se distanţase suficient de duhurile rele care i-ar fi putut aduce moartea copilului ei.

în ţinutul ciudat din interiorul continentului, a căutat hrană şi adăpost pentru sine şi pentru copilul ei. în final, un bătrân al sfatului unuia din şefii de trib Pahn, s-a oferit să-i împrumute suficientă sămânţă de orez pentru a o semăna într-un teren, dacă ea i-ar încredinţa lui copilul, pentru

1.02

Ce di de spus Indinu să te u<:id:m ţi să tt mâncăm*

siguranţa acestuia. S-a făcut învoiala ca, îndată ce se va termina secerişul, [etu va înapoia sămânţa de orez cu dobândă şi îşi va primi micuţa înapoi. Totuşi, când a sosit timpul recoltei, bătrânul african viclean a refuzat să-i dea înapoi copilul, ştiind că putea fie s-o adauge haremului său deja mare, fie s-o vândă pe un preţ bun, altcuiva.

(etu a implorat şi a pledat în zadar pentru eliberarea fiicei sale. **într-o** noapte, a reuşit s-o elibereze pe fată şi au pornit într-o călătorie lungă, înapoi, spre coastă. Dar nu după mult timp a rost prinsă de o bandă trimisă de bătrânul şef de trib care a bătut-o rău şi i-au luat copilul. De trei ori a făcut aceeaşi încercare, de fiecare dată cu acelaşi rezultat.

Descurajată, Jetu a intrat în haremul unui localnic Pahn şi mai târziu, a devenit mama unui băieţel, Bamwe. Curând, a început, să pribegească din nou şi a contractat o boală incurabilă ce a lăsat-o slabă şi fără mijloace de trai. Nimeni n-o dorea. A fost izgonită dintr-un sat într-altul până ce, în satul lângă care lucrătorii creştini au găsit-o, băieţelul i-a fost luat, iar ea a fost aruncată afară pentru ca fiarele sălbatice s-o devoreze.

Unul din predicatorii noştri băştinaşi, un bărbat din tribul Kru, a recunoscut însemnele tribale de pe faţa lui Jetu şi i-a vorbit de Domnul în limba ei maternă. A avertizat-o că se confrunta cu posibilitatea eternităţii petrecute fără Dumnezeu şi a îndemnat-o să se pocăiască şi să-şi trăiască restul zilelor pentru Dumnezeu. Cu trupul bolnav şi cu sufletul împovărat de păcate, ea s-a predat Domnului şi a fost mântuită în mod glorios. Primul nostru convertit în Pahn era o femeie Kru dintr-un trib de pe coastă.

La scurt timp după aceea, Jetu a trimis după Ruth şi după mine şi ne-a rugat să-i salvăm cei doi copii. Spunea că dorea ca ei să crească la misiune şi să-L slujească pe acelaşi **Cristos** pe care II găsise ea. Fără prea mari probleme, am reuşit să-i returnâm băieţelul, pe Bamwe, deoarece îl cunoşteam pe şeful satului în care fusese luat. Cu toate acestea, recuperarea fetiţei era o cu totul altă poveste. I-am spus lui Jetu că va fi aproape imposibil să-i salvăm fiica, de vreme ce ea era ţinută captivă într-un sat aflat la o călătorie de trei sau patru zile de misiunea noastră, sat ce era sub supravegherea unui alt şef. Acest şef şi oamenii lui fuseseră în ultima vreme în război cu tribul în care ne aflam, situaţie ce dusese la multă vărsare de sânge şi multe resentimente.

Oamenii din acel sat îndepărtat nu văzuseră niciodată un om alb şi nici nu veniseră în contact cu civilizaţia din exterior. Ştiindu-i suspicioşi cu străinii, am ezitat să mergem în mijlocul lor cu un asemenea scop. Dar Jetu nu accepta un „nu" ca răspuns. Tânguirea ei era totdeauna la fel: „O, dacă aş putea să-mi mai văd fiica înainte de a muri".

După mai multe zile în care am ascultat cererea ei vrednică de milă şi ştiind că timpul ei pe pământ era scurt, am decis să fac tot ce puteam pentru a-i îndeplini dorinţa. După multă rugăciune şi deliberare, am organizat un grup de lucrători care să meargă împreună cu mine în această călătorie de cerere a îndurării. în acest timp, Ruth, Ethel Bingeman şi creştinii de la misiune s-au rugat ca Dumnezeu să dea izbândă călătoriei noastre.

Micuţa noastră caravană a pornit la drum într-o dimineaţă, chiar înainte de răsărit. Din fericire, câţiva dintre tinerii ce fuseseră convinşi să ne însoţească, o mai văzuseră anterior pe fetiţa lui Jetu şi puteau s-o identifice atunci când vom ajunge în satul celor ce o ţineau în captivitate. Drumul a fost lung şi dificil. Uneori trebuia să evităm anumite sate din cauza recentelor ostilităţi, fapt care a lungit călătoria. Alteori, am intrat în sate, umblând printre şirurile de războinici ale căror suliţe erau ridicate ameninţător. Dar Dumnezeu era cu noi.

In a treia zi a lungului nostru marş, am fost lovit de febră în mijlocul unei păduri dese. Când, ni s-a terminat rezerva de apă, limba mi s-a umflat, iar buzele mi s-au crăpat. Dar, ne-am continuat călătoria în ciuda temperaturii mele ridicate, pentru că nu era nici un loc unde să ne fi putut opri pentru odihnă. In final, am căzut extenuat la marginea drumului şi mi-am pierdut cunoştinţa.

Credinciosul meu pastor african, fohn Yeddah, care mă însoţea în această călătorie, mai văzuse alţi misionari murind. A crezut că îmi sosise timpul. El împreună cu ceilalţi creştini din grupul nostru s-au strâns în jurul trupului meu, ce părea să nu mai aibă suflare în el, şi s-au rugat cu disperare pentru mine. Ne aflam la kilometri distanţă de orice sat. Se părea că numele meu va fi adăugat la şirul lung al celor ce îşi pierduseră vieţile în încercarea de a deschide Africa pentru Evanghelie.

1

între timp, tatăl meu care trăia la ferma familiei din South Norwalk, Connecticut, a fost trezit din somn în mijlocul nopţii, având o povară pe suflet pentru a se ruga pentru mine. Dumnezeu i-a dat o vedenie în care **m-a** văzut zăcând pe cărarea din jungla africană, arzând de febră tropicală. îngenunchind lângă patul **său,** în acea noapte rece de martie din Connecticut, s-a rugat şi a mijlocit pentru mine câtva timp, până ce a simţit siguranţa faptului că Dumnezeu îi răspunsese la rugăciune. De fapt, în vedenia sa, m-a văzut cum **m-am** ridicat de pe cărare şi **am** continuat să merg înainte.

Cât timp am zăcut lângă cărăruie, **nu** ştiu. Dar dintr-o data, spre uimirea celor ce călătoreau cu mine, mi-

am recăpătat cunoştinţa, am stat pe picioarele mele şi mi-am putut continua călătoria. Dumnezeu mi-a dat o putere supranaturală pentru încercarea grea ce îmi stătea înainte -salvarea micuţei jitueh.
Câteva luni mai târziu, ara primit a scrisoare de la tatăl meu în care îmi spunea despre experienţa sa neobişnuită. După ce am comparat notiţele şi am ţinut cont de diferenţa de fus orar dintre cele două continente, am descoperit ca vedenia sa şi mijlocirea ce i-a urmat, au avut loc chiar în momentul în care fusesem lovit de febră. Dumnezeu a ascultat rugăciunea tatălui meu şi m-a vindecat pentru a-mi continua drumul. Sunt încredinţat că lucrarea mea a fost prelungită cu încă cincizeci de **ani,** ca rezultat al rugăciunilor mijlocitoare ale bătrânului meu tată.

GĂSIREA LUI JITUEH

Când ne-am apropiat de satul în care era ţinută, captivă fiica lui Jetu, ne-am rugat ca Dumnezeu să meargă înaintea noastră şi să lucreze pentru binele nostru şi spre gloria Sa. La intrarea în sat, unul din cărăuşii mei a observat-o **pe Jitueh** jucându-se cu alţi copii. Mi-a arătat-o cu degetul, fără **să** fie văzut de vreun sătean. Când ne-am îndreptat direct spre casa şefului de trib, s-a răspândit

rapid zvonul că sosise un grup ciudat de călători şi curând s-a adunat o mare mulţime. După ce am schimbat saluturile obişnuite, care sunt lungi şi foarte ceremonioase în Africa, l-am asigurat pe şef că noi venisem cu gânduri de pace. Cu toate acestea, el împreună cu bătrânii săi s-au uitat cu o mare suspiciune la noi şi am înţeles că aproape fiecare bărbat din cercul său era înarmat cu o armă de un anume tip.
Ştiind că era mai mult sau mai puţin o stare de război între aceşti oameni şi cei din secţiunea noastră a tribului Pahn, am simţit că ar fi mai sigur dacă am petrece noaptea în altă parte. I-am spus, deci, şefului că vizita mea va fi una scurtă de data aceasta, dar ca speram să mă întorc în viitorul apropiat să-i spun lui şi poporului său mai multe despre vestea bună a mântuirii.
Rugându-mă pentru înţelepciune şi încercând să fiu plin de tact şi diplomat, am început prin a întreba dacă vreunul din ei cunoştea o femeie rătăcitoare din tribul Km, pe numele Jetu. S-au uitat cu toţii la noi fără nici o expresie pe faţă şi au negat că ar fi auzit vreodată de o asemenea persoană. Am continuat spunându-le că Jetu era la misiunea noastră, pe moarte, şi implora să o vadă pe fetiţa ei înainte de a muri. Am explicat că îi promisesem femeii muribunde că o să-mi dau toate silinţele sa găsesc copilul şi, auzind că ea era în satul lor, venisem să le cer ajutorul. Am apelat la mila şefului, sugerând faptul că eram sigur că şi el ar fi fost mişcat de rugămintea mamei muribunde, după cum fusesem şi eu.
Fără tragere de inimă, şeful a admis că o cunoscuse pe femeie; la un moment dat, copilul ei fusese în sat, dar plecase cu câteva zile înainte, împreună cu o altă femeie, într-o direcţie necunoscută. Altfel, a zis el, ar fi fost atât de fericit să trimită copilul să-şi vadă mama. Atunci i-am spus că ştiam că fiica lui fetu era încă în satul lui şi i-am arătat-o cu degetul.
Oamenii s-au uitat la mine cu uimire. Unul a spus: „Omul alb are multă judecată". Fiindu-mi teama că ar putea s-o răpească pe fetiţă şi să n-o mai văd niciodată, am cerut să fie adusă la cercul palavrelor unde eram adunaţi. Fără tragere de inimă, au făcut aşa. Când a sosit Jitueh, i-am zâmbit şi am întrebat-o dacă i-ar plăcea să-şi revadă mama. Nu a răspuns, probabil de frică. Dar ochii ei mari, negri, s-au uitat în sus, la mine, rugători şi părând

să spună: „Oi sigur că aş dori!". Atunci şi acolo, am simţit că nu pot pleca fără ea.
L-am rugat pe şef **să-i** permită **să** meargă cu noi ca **să-ţi** vadă mama sau, dacă dorea, putea trimite cu noi pe unul din slujirorii în care avea încredere pentru a avea grijă de ea. Simţeam că dacă reuşeam s-o ducem la centrul nostru de misiune, am fi putut negocia cumva, eliberarea ei. Dar şeful a refuzat cererea mea. Apoi l-am întrebat pe şef dacă ar accepta invitaţia mea de a veni **cu** noi, într-o vizită regală, la misiune şi să aducă cu el copilul. Şi această propunere a fast refuzată. Apoi m-am oferit să răscumpâr copilul plătindu-i omului, care pretindea că era al lui, preţul unei femei adulte. Când oferta a fost refuzată, m-am oferit să-i plătesc preţul a două femei şi apoi a trei. Simţeam că nici un preţ nu era prea mare dacă Jetu reuşea să-şi vadă fata încă o data şi s-o ştie înainte de a muri, în siguranţă, la misiune.
După ce am ţinut palavrele — care au durat câteva ore — fără succes, m-am decis dintr-o dată, să iau o decizie disperată. **Le-am** spus că din cauza orei târzii, va trebui să plec. Deoarece ei nu mi-au acceptat nici

o propunere, voi lua copilul cu mine şi voi pleca. Apoi, dacă doreau, mă puteau urma, peste câteva zile, la centrul nostru, unde vom putea continua discuţia pe subiectul acesta.
După cele zise, am dat-o pe fetiţa unuia din oamenii mei pentru a o duce în braţe, le-am spus la revedere şefului şi bătrânilor lui şi am părăsit în grabă satul. Oamenii s-au dat la o parte şi ne-au făcut loc să trecem prin mijlocul lor, dar imediat şi-au arătat nemulţumirea prin obişnuitul scrâşnet al dinţilor.
Speram să ne fie bine, cu toate că eram pregătiţi pentru cel mai rău scenariu. Dar ceea ce ştiam cu siguranţă, era că trebuia să lăsăm o distanţă cât mai mare între noi şi sat şi să încercăm să ajungem acasă înainte ca **Jetu** să moară. în ciuda plecării târzii, datorate lungimii palavrelor, am reuşit să trecem de trei sate înainte ca soarele să coboare la orizont.
Când am ajuns la al treilea sat, l-am rugat pe şef să ne dea un loc în care să stăm peste noapte. Ne-a dat o colibă mare de unde se vedea curtea satului în care se ţineau toate judecăţile şi erau discutate toate palavrele. Am ţinut
acolo un scurt serviciu divin şi le-am prezentat localnicilor primul mesaj al Evangheliei pe care îl auziseră vreodată.

PROTECŢIA LUI DUMNEZEU

După întâlnire, şeful i-a spus soţiei sale principale să pregătească o mâncare delicioasă pentru musafirul lui, omul alb. La scurt timp, ea a venit cu o **tidvă** cu orez fiert şi cu un vas de pământ cu supă de şobolan preparată cu nuci de palmier. Femeia a gustat orezul şi supa în prezenţa noastră ca dovadă că mâncarea nu fusese otrăvită. Carnea de şobolan mort o făcea să aibă, pentru mine, gustul de otravă, dar abundenţa de ardei roşu folosit la prepararea ei, a ajutat la acoperirea „mulţimii păcatelor'". Mi se spusese, că dacă musafirul unui şef din acel trib refuza să mănânce din mâncarea pusă înaintea lui, femeia care o pregătise trebuia ucisă ca fiind vrăjitoare. De aceea, pentru a salva viaţa bietei femei, m-am rugat: „Draga Doamne, sfinţeşte mâncarea şi te rog, nu o lăsa să ne omoare". Şi nu a facut-o!
Era obiceiul ca în timpul unei călătorii, cărăuşii noştri să petreacă noaptea împrăştiaţi în diferite colibe, în tot satul. Dar în acea noapte, toţi au fost neliniştiţi şi au dorit să rămână în aceeaşi colibă cu mine. După ce ne-am încredinţat în paza protectoare a lui Dumnezeu, am pregătit un **loc** pentru Jitueh ca să doarmă pe o rogojină lângă patul meu şi ne-am culcat.
Pe la miezul nopţii, am fost dintr-o dată trezit de sunetul bătăilor de tobă şi de ţipete ce-ţi îngheţau sângele în vene. Ridicându-mă din patul meu, m-am uitat prin singura deschizătură a colibei ce dădea în direcţia dinspre care venisem ceva mai devreme, în acea seară. Spre consternarea mea, am văzut o masă de forme umane negre ce curgeau prin poarta de nord a satului, ţipând şi urlând din toţi plămânii.
Fiecare purta o armă. înţelegeam suficient de mult din limba lor pentru a înţelege că strigau: „Unde este omul alb? Noi am venit să-1 omoram pe omul alb! Ştim că este în sat şi dacă nu ne spuneţi unde este, vă vom arde satul din temelii!"

1

Ce ai de spus înainte sâ te ucidem {i ui te ***mâneam***
L-am văzut pe unul dintre localnicii înspăimântaţi cum **a** arătat spre coliba în care **stăteam.** Acesta era semnalul de care aveau nevoie; s-au năpustit în direcţia noastră. Strigătele **lor** sălbatice i-au trezit pe John Yeddah şi pe restul grupului. Parca îl văd şi acum pe dragul şi bătrânul John cum a venit la deschizătură şi a îngenuncheat lângă mine. „Uitâ-te la ei!", a zis **el.** „Ai mai văzut vreodată oameni **atât** de sălbatici? Auzi ce spun?"
„Da", l-am asigurat, „aud totul prea bine".
în timp ce ne uitam, ei s-au oprit în mijlocul spaţiului deschis dinaintea noastră, unde erau câteva cranii umane, **un** craniu de elefant şi o piatră uriaşă ce era folosită de oameni ca tocilă pentru a-şi ascuţi armele de vânătoare sau uneltele de lucrat pământul. I-am văzut pe aceşti bărbaţi **ascuţindu-şi** armele pe piatră şi făcând un jurământ. Era cel mai puternic jurământ al tribului care includea faptul ca trebuia să-şi bea propria urină din mâinile lor şi au jurat că nu vor mânca şi nici nu vor dormi până nu-1 vor ucide şi mânca

pe omul alb.
John s-a întors spre mine cu lacrimi în ochi, zicând: „D-le Garlock, ce vom face?" I-am spus **că** era un singur lucru pe **care-1** puteam face, şi acesta era să ne RUGĂM. Şi ne-am rugat într-adevăr. Micuţul nostru grup şi-a vărsat inima înaintea lui Dumnezeu. N-am căutat cu siguranţă floricele cu care să ne împănăm rugăciunea, ci am strigat ca Dumnezeu să aibă milă de noi şi să ne ajute.
îmi amintesc că L-am rugat pe Domnul să mă ierte pentru ce am greşit şi pentru orice rău făcut, să treacă cu vederea ignoranţa mea şi în mila Sa să ne scoată din situaţia grea în care ne aflam. I-am amintit Domnului că noi credeam **că** venisem după voia Lui, ca răspuns la rugăciunea unei femei muribunde — şi că soţia mea împreună cu ceilalţi creştini care se rugau pentru succesul călătoriei noastre nu vor şti niciodată ce ni s-a întâmplat în cazul în care vom cădea în mâinile acestui grup setos de sânge.

ÎNGERUL DOMNULUI
Dintr-o dată, mi-a venit în minte versetul din Psalmul 34:7: „IngerulDomnului tăbărăşte în jurul celor ce se tem de El, şi-i scapă din primejdie." Când mă rugam, am fost îndemnat să ies afară şi **să** întâmpin hoarda mânioasă. Când i-am spus lui John de planul meu, m-a implorat să rămân înăuntru şi s-a oferit să meargă el pentru a încerca să calmeze gruptil înfuriat. Spunea că nu conta dacă îl omorau pe el, dar eu nu trebuia să ies afară - şi acest om curajos vorbea serios, din toată inima.
„John, eu sunt cel pe care-1 vor, nu tu", am spus eu. „Tu şi cu ceilalţi continuaţi doar să vă rugaţi lui Dumnezeu."
Am ieşit în spaţiul deschis, în timp ce micuţa Jitueh şi toţi cărăuşii mei stăteau ascunşi în colibă, înspăimântaţi de moarte. John a venit la uşă pentru a încerca să mă ajute să comunic cu ei. Era o noapte minunată, luminată de lună, iar aceşti bărbaţi sălbatici m-au văzut imediat. Bineînţeles că şi eu îi puteam vedea pe toţi, foarte clar.
Grupul s-a năpustit şi a înconjurat repede coliba. Am încercat să vorbesc cu ei, să-i fac să înţeleagă, dar totul era în zadar. Ei băuseră vin de palmier, erau beţi şi stăpâniţi de o mânie frenetică. După cum era obiceiul, bărbaţii aceştia aveau fiecare din dinţii din faţă piliţi sub formă de colţi, iar părul împletit în codiţe lungi, lânoase. Feţele le erau vopsite în culorile războiului, iar trupurile înarmate erau unse cu ulei de palmier. Cuţitele şi săbiile lor străluceau în lumina lunii.
Când am văzut ca erau prea sălbatici pentru a asculta argumentele mele, mi-am făcut curaj şi am spus cât de calm am putut: „Voi v-aţi făcut juruinţele voastre şi v-aţi rostit ameninţările, dar eu mă încred în Dumnezeul meu pentru protecţia mea."
S-au năpustit nebuneşte spre mine, cu cuţitele scoase, strigând: **„Ucideţi-1,** ucideţi-l!". Liderul lor s-a avântat spre mine cu sabia ridicată pentru a-mi tăia capul. Când se părea că-mi sosise sfârşitul, iar capul urma să-mi fie despărţit de corp, mi-am închis ochii şi m-am încredinţat lui

Ce ai fia ipus înainte să te utidurn ţi ui u mâniăm
Dumnezeu, repetând din nou şi din nou Numele care este mai presus de orice nume: **„ISUS,** ISUS!".
Dintr-o dată, s-a lăsat o tăcere de moarte. Tobele s-au oprit din bătaia lor şi toate ţipetele şi strigătele au încetat subit. Tăcerea era aproape palpabilă. După ceea ce mi se părea a fi ore întregi, mi-am deschis cu precauţie ochii - şi mă întrebam dacă puteam da crezare la ceea ce vedeam! înaintea mea stăteau câţiva dintre bărbaţi cu armele ridicate, gata să lovească, în timp ce alţii îşi ţineau, pe lângă trup cuţitele scoase. Dar toţi erau îngheţaţi pe locul în care se aflau, inclusiv cel ce urma să mă execute. Stăteau nemişcaţi, **fără** să scoată un sunet.
Dumnezeul care a închis gurile leilor în timpul lui Daniel, îi ţinuse pe aceşti canibali sălbatici, mânioşi, la distanţă (vezi Daniel 6:22)! Ca răspuns Ia rugăciunile noastre, L-am văzut pe Dumnezeu făcând ceea ce raţiunea şi munca de convingere nu au putut face.
STABILIREA PALAVRELOR
Ferm pe poziţie, am aşteptat cu respiraţia tăiată să văd ce se va mai întâmpla. Curând, bărbaţii au început să se relaxeze, apoi, încetişor, s-au dat înapoi şi s-au retras până în centrul satului, în jurul pietrei cele mari, unde au avut o consultare grăbită. După câteva discuţii, liderul a venit spre mine, aplecându-se la intervale, până la pământ. Eu stăteam încă în faţa colibei, ca în vis. Acest bărbat m-a apucat de glezne, rugându-mă să am milă de el şi de oamenii lui şi să le cruţ viaţa.

„Vedem că Dumnezeul omului alb luptă pentru el", a spus acesta. „Dacă ne vei ierta, noi vom accepta termenii tăi în stabilirea palavrelor."
I-am spus că nu doream să le facem nici un rău. Deoarece vorbeau de termeni, noi am fi bucuroşi să le plătim preţul răscumpărării micuţei jitueh, pentru ca ea să fie liberă să se întoarcă la mama ei muribundă. Când au acceptat prompt, le-am măsurat câţiva metri de material albastru, o cantitate de sare şi alte bunuri care ajungeau la preţul unei femei adulte

Palm. Pe lângă acestea, le-am dat o pătură ca dar pentru şeful lor şi nişte ornamente pentru tinerii ce vor căra încărcătura înapoi, în sat.
După ce au acceptat bunurile, pentru care mi-au mulţumit, liderul lor a strigat un ordin. A început bătaia tobelor şi într-o goană nebună, au dispărut în noaptea africană. Doar după ce tot zgomotul strigătelor şi al tobelor s-a stins în depărtare, doar după aceea am înţeles ceea ce tocmai se întâmplase.
Nici acum nu ştiu ce au văzut în acea noapte, acei bărbaţi beţi, dar m-am întrebat deseori dacă nu l-au văzut cumva pe îngerul Domnului, cum scrie în Psalmul 34:7. Saii, poate, ca şi slujitorul lui Elisei, în vechime, au văzut cai şi care de foc înconjurând grupul nostru mic (vezi 2 Regi 6:16-17). Dar un lucru e absolut sigur — au văzut şi simţit ceva ce i-a făcut să ştie că Dumnezeu era acolo, protejându-Şi slujitorii. Dumnezeu făcuse o minune chiar înaintea ochilor noştri.
Ne-am petrecut restul timpului, până dimineaţa, laudându-L şi mulţumindu-l Domnului pentru eliberarea minunată - n-a mai avut somn nici unul din membrii grupului nostru mic în acea noapte. Când s-a crăpat de ziuă, ne-am continuat călătoria spre casă. Câteva zile mai târziu a fost mare bucurie la misiune când Jetu şi micuţa jitueh s-au reîntâlnit. Chiar în acea noapte Jetu a murit, dar Dumnezeu îi cruţase viaţa, în mila Sa, pentru a vedea eliberarea copilului ei.
Pe drumul de întoarcere spre centrul de misiune, i-am dat lui Jitueh numele englezesc de Ruth, după soţia mea. M-am gândit că, pe vremea aceea, era de aproximativ unsprezece ani. Avea un inel greu de bronz ataşat în jurul gâtului ei, ceea ce arăta că era o sclavă, inel pe care l-am scos imediat ce am ajuns la Gropaka. Soţia mea a început imediat să-i facă nişte rochii drăguţe şi ea a devenit ca una din familie. Ruth a învăţat-o să scrie şi să citească şi să facă anumite treburi pe lângă casă, iar la o vârstă fragedă, şi-a dat inima Domnului. Faţa micuţei Ruthie îi strălucea când mărturisea la serviciile divine modul în care i-a mântuit Isus sufletul. Ea ne numea tata şi mama şi era umbra soţiei mele aproape zi şi noapte.

ZECE

SALVAREA VIEŢII UNUI REGE

Căci locurile dosnice din ţară sunt pline de bârloage de tâlhari.
PSALMUL 74:20
w
Intr-o dimineaţă de aprilie a anului 1922, un alergător african agitat, transpirat, a venit sărind pe cărarea ce ducea la centrul nostru de misiune. Avea probabil puţin peste zece ani. Părul lui era împletit în codiţe lungi adunate apoi într-o singură coadă, avea dinţii din faţă foarte ascuţiţi şi era complet gol. îmi dădeam seama, după privirea terorizată, că ceva îngrozitor se întâmplase.
„Kwi Kali, Kwi Kali", a strigat el. „Vino repede. Ei vor să-1 ucidă pe prietenul tău, regele Karlo. Trebuie să încerci să-î salvezi."
Regele Karlo era şeful satului din apropiere. Noi îi vizitasem de câteva ori satul în călătoriile noastre de predicate şi el ascultase cu atenţie la povestea mântuirii. Era bun prieten al regelui Tho şi vizita deseori Rhodilly. Dar acum avea probleme. Fratele lui, un om foarte bătrân, murise cu câteva zile înainte, iar oamenii din trib îl acuzau pe şeful de trib că-1 ucisese prin magie. Ca multe alte grupuri din zonă şi acest trib credea că nimeni nu murea din cauze naturale, ci ca rezultat al vrăjitoriei sau al ochiului diavolului. Imediat ce s-a auzit vestea că fratele lui Karlo murise, fiecare om din comunitate s-a întrecut pe sine în exprimarea durerii — chiar până acolo că şi-au frecat ardei iute de ochi. Făceau acest lucru pentru a îndepărta de ei înşişi orice suspiciune. Jelirea, văitările şi ţipetele de durere ne ţineau uneori treji mai multe zile şi nopţi, până ce vraciul alegea un „vinovat"

pentru a fi încercat prin testul cupei cu otravă, S-a estimat de către unele autorităţi din Africa ca, în acele

zile, în tot continentul, nu mai puţin de patru milioane de băştinaşi erau ucişi, în acest mod, fără rost, anual.

CUPA CU OTRAVĂ

După câteva zile de vânătoare de vrăjitoare, puternicul vraci 1-a numit pe şeful cel mare, regele Kario, ca fiind suspect. Crezând în infailibilitatea vraciului, chiar fiii lui Karlo şi ceilalţi membri ai familiei au ajutat la torturarea sa în speranţa smulgerii unei mărturisiri. Când am auzit acest lucru, am ştiut că nu va trece mult până ce vraciul va insista pentru supunerea şefului de trib la temutul „test al otrăvii". Asta însemna ca va fi obligat să bea din cupa otrăvită. Şi nimeni, niciodată, se pare că nu a vomitat şi prin urmare nu a fost declarat nevinovat.

Sperând să-1 pot salva pe regele condamnat la moarte, am organizat în grabă un grup mic de localnici şi ne-am îndreptat pe jos, prin preerie, spre satul lui Karlo. După ce am ajuns acolo, m-am apropiat de casa regelui şi am auzit de la câţiva servitori că, la instigarea vraciului, membrii propriei sale familii l-au capturat. L-au legat cu frânghii şi l-au pus în spaţiul de depozitare din pod, sub acoperişul colibei sale celei mari. A fost aprins focul în centrul podelei de pământ şi pe foc, a fost pusă o cantitate mare de ardei iute. Timp de trei zile şi trei nopţi a fost afumat cu fum de ardei iute.

Slăbit, pe jumătate mort, şeful fusese adus jos din pod cu câteva ore înaintea sosirii mele. în acel moment se afla în mâinile vraciului, ale şefilor adjuncţi, ale bătrânilor şi ale războinicilor tribali care erau pe deplin convinşi de faptul că el era responsabil pentru toate morţile recente din trib. Karlo îşi susţinea cu fermitate nevinovăţia, fără nici un folos însă. Vraciul şi bătrânii lui îl luaseră într-o pădurice de copaci de mango, la marginea satului, în locul unde se ţineau judecăţile şi aveau loc ospeţele canibale din timpuri imemoriale.

Când am ajuns în acel loc, am găsit o mare mulţime de oameni agitaţi, adunaţi într-un mare cerc. Trupul semiconştient al lui Karlo zăcea pe pământ aproape de centru. Vraciul, un bărbat hidos, păşea înainte şi înapoi în mijlocul cercului Codiţele lungi, erau unse cu ulei de palmier şi bălegar de vacă. Faţa sa avea cicatrice profunde de tatuaj. De gât îi atârna un şirag de dinţi de leopard, iar de mijloc punguţe cu amulete şi medicamente fetiş. Cozile albe ale mai multor maimuţe legate la cureaua de piele de la brâu atârnau înapoia sa.

„STÂNGĂCIA" SALVEAZĂ REGELE

Adresându-se m ultimii adunate, vraciul chema numele celor ce muriseră recent - conform spuselor lui, din cauza blestemului aruncat asupra lor de către şef. Pe pământ, lângă regele Karlo, am văzut un vas cu otravă şi am ştiut că în curând va fi obligat să o bea. Ce mai puteam face, la această oră târzie, pentru a-i salva viaţa?

Acţionând sub impulsul momentului, m-am îndreptat spre centrul cercului şi înainte ca cineva să înţeleagă ce se întâmpla, m-am „împiedicat" de vasul cu otravă, vărsându-i conţinutul mottal pe pământ. Apariţia mea neaşteptată şi stângăcia mea nu a cauzat nici cea mai mică agitaţie printre oameni. Mi-am cerut scuze ca am întrerupt dezbaterea lor încercând să le explic că venisem să-mi invit prietenul, pe amabilul şi respectatul lor conducător, Karlo, să mă însoţească acasă pentru o vizită mai lungă.

La început se părea că am făcut o greşeală fatala. Aproape instantaneu, micul meu grup de oameni a fost complet înconjurat de un zid solid de războinici furioşi. Cu toţii erau înarmaţi - arcuri şi săgeţi, sulițe lungi, săbii scurte şi una sau două pistoale. Dintr-o dată, cineva a strigat: „Ucideţi-1 pe omul alb!" Acest urlet a fost preluat şi de alţii, până ce a devenit un răcnet asurzitor.

Foarte rapid, au intrat într-o stare de frenezie şi tremurau din cap până în picioare de o mânie aproape de necontrolat. Era acum evident că, în loc

1.16

Ce tji di: spus inamu: su te ***ucidem ţi*** *sit* ***te mâni'ătn***

să-1 putem salva pe Karlo, grupul nostru va fi şi el ucis, alături de şef, de către grupul mânios.

Iadul a continuat o perioadă care mie mi s-a părut că a ţinut câteva ore. Au răguşit atât de mult din cauza urletelor, încât unii din ei nu mai puteau vorbi decât şoptit. Eu personal eram neînarmat, cu toate că doi din cărăuşii mei aveau arme — un pistol şi o veche puşcă de armată pe care le foloseam pentru a asigura vânatul cât eram în călătorie.

Ii avertizasem pe cei ce le duceau să fie foarte atenţi când foloseau puşca. Le spusesem reclama fabricantului şi anume, că un glonţ putea ucide doisprezece oameni dacă toţi stăteau într-un şir, ca într-un

pluton de soldaţi, şi erau loviţi într-un punct vital. Le spusesem aceasta pentru a împiedica folosirea puştii pentru un vânat mic, mai ales în apropierea grădinilor şi a satelor unde cineva ar fi putut fi ucis accidental de glonţul tras accidental.

CE I-A FĂCUT SĂ SE RĂZGÂNDEASCĂ?

Dacă n-ar fi fost serios necazul nostru, ar fi fost hilar să vedeţi modul în care **Sido,** cel ce purta arma, se agăţa de vechea puşcă de armată. In ce-l privea, pentru el era ca un tun. Am înţeles ca, fără o minune, în curând urma să fim ucişi de aceşti războinici mânioşi. Ne-am rugat cu ardoare pentru **o** intervenţie divină. Când se părea că situaţia era totalmente fără speranţă, s-a aşezat peste mulţime o tăcere subită. Vraciul, care discutase cu bătrânii tribului, avea să fiică un anunţ.

A ieşit în faţă şi a declarat oficial că bătrânii deciseseră să ne permită să-1 luăm în vizită pe Karlo la centrul nostru. Apoi, a părăsit în grabă păduricea. Pentru noi, asta suna prea bine pentru a fi adevărat. De fapt, ne era teamă că nu am înţeles bine. încă temători că s-ar putea răzgândi, l-am pus în grabă pe neajutoratul şef în hamacul meu şi ne-am croit drum printr-o spărtură a acelui zid solid de războinici, şi am părăsit în goană satul. Ce se întâmplase? Ce-i făcuse să se răzgândească?

Doar când, în acea noapte, ne-am instalat tabăra, am înţeles adevăratul

motiv al acelei atitudini subite, reconciliante, arătate de aceşti oameni ostili, de altfel. In mijlocul strigătelor asurzitoare: „Ucideţi-1 pe omul alb", viclean, Sido a oferit, de bună voie, informaţia unuia dintre bătrânii de frunte, informaţie conform căreia, puştile omului alb erau în stare să ucidă doisprezece bărbaţi cu un singur glonte! Şi pe lângă glonţul aflat pe ţeava, mai avea încă cinci, fiecare fiind capabil să facă acelaşi lucru.

După ce a primit această veste tulburătoare, bătrânul i-a chemat deoparte pe vraci şi pe alţii pentru o consfătuire. Ei s-au decis rapid că cel mai bine ar fi să facă pace. In superstiţia şi ignoranţa lor, referitor la armele de foc, au crezut că dacă puşca ar trage, ea ar ucide instantaneu cel puţin doisprezece persoane! Ridicol? Bineînţeles. Dar Dumnezeu a folosit credinţelelorsuperstiţioase pentru eliberarea noastră. A fost nevoie de câteva săptămâni de îngrijire pentru a-1 face pe Karlo din nou sănătos. îndată ce a fost în stare, din punct de vedere fizic, a participat la toate serviciile noastre zilnice de la capelă şi a stat sub influenţa Evangheliei. Ne-am rugat cu el zilnic, la fel cum au făcut-o şi lucrătorii noştri creştini, şi se părea că răspunde aşa cum ştia el mai bine.

După ce şi-a recăpătat puterile, am convocat o şedinţă în satul său cu şefii adjuncţi şi cu bătrânii şi am reuşit să-1 reinstalez ca şef-suprem. A rămas în această poziţie până la moartea sa, câteva luni mai târziu.

La douăzeci şi cinci de ani după ce am locuit printre oamenii Pahn, am vizitat tribul şi am găsit că folosirea cupei cu otravă şi canibalismul fuseseră, în mod oficial, abolite. Bisericile, şcolile şi clinicile erau o evidenţă vie. Influenţa Evangheliei creştine a adus o schimbare nemaipomenită, printre aceşti oameni, din ziua în care Dumnezeu a salvat un rege.

1

UNSPREZECE

CE AI DE SPUS ÎNAINTE SĂ TE UCIDEM ŞI SĂ TE MÂNCĂM

Când vă vor duce să vă dea în mâinile lor, să nu vă îngrijoraţi mai dinainte cu privire la cele ce veţi vorbi, ci să vorbiţi orice vi se va da să vorbiţi în ceasul acela; căci nu voi veţi vorbi, ci Duhul Sfânt.

MARCU **13:11**

Înainte de venirea noastră, triburile Pahn din Liberia, în mijlocul cărora trăiam acum, rareori văzuseră o persoană albă sau auziseră numele **lui Isus.** Ne-am străduit din răsputeri să le prezentăm dăm Evanghelia creştină. Dar, la doar câteva luni după sosirea în această zonă îndepărtată, am fost complet izolaţi de coastă din cauza mlaştinilor şi a râurile inundate. Rezervele erau puţine, iar stomacurile noastre au început, în curând, să se răzvrătească împotriva dietei constante cu orez. Mai ales Ruth a avut probleme cu

asimilarea hranei puţine pe care o găseam cu greu.
Din cauza unor atacuri dure de malarie, ne-am îmbolnăvit foarte tare amândoi. După ce m-am rugat săptămâni întregi de oamenii tribului să organizeze o caravană pentru a merge după scrisori şi după alimente, am contactat până la urmă un grup de bărbaţi care au fost de acord să facă o călătorie de 160 kilometri până pe coastă. Ruth era atât de bolnavă, încât fusese sem [conştientă timp de şaptesprezece zile. Nici nu a ştiut când au plecat cărăuşii, într-o dimineaţă, odată cu cântatul cocoşului.

Dar, pe la miezul zilei, spre surprinderea mea, **cărăuşul-şef** a reapărut la uşa noastră. Am început **să-1** mustru pentru că şi-a călcat promisiunea, când a izbucnit spunându-mi ce se întâmplase.
în timpul unor răfuieli intertribale anterioare, oamenii unui anume sat a rămas cu un om în minus. în mod obişnuit, orice inamic capturat în timpul unui război trebuia să fie ucis şi mâncat de cei ce-1 prindeau. Fără să ştie de situaţia respectivă, cărăuşul-şef angajase un tânăr, Kuso, din tabăra care ucisese pe cel prins. Când grupul nostru de cărăuşi a încercat să treacă prin satul care pierduse un om, cineva 1-a descoperit pe Kuso şi 1-a recunoscut ca fiind un duşman. Hotărâţi să facă scor egal, războinicii acelui sat au pus mâna pe Kuso, l-au bătut rău şi l-au luat ca prizonier. Cu toate că ceilalţi cărăuşi au încercat să-l protejeze, erau în minoritate. în final, l-au abandonat în mâinile celor ce l-au capturat.
Când şeful cărăuşilor, care scăpase mi-a spus ce s-a întâmplat, i-am zis să se întoarcă în sat şi să-i ceară acelui şef de trib să elibereze victima.
„Nu eu", a spus el. „Abia am scăpat. Toţi hamalii sunt prizonieri şi nimeni nu îndrăzneşte să părăsească satul. Dacă mergi cu mine, voi merge. Dar nu mă voi întoarce niciodată fără tine."
O ALTĂ MISIUNE DE SALVARE
Nu-mi plăcea s-o las pe Ruth cu boala sa, dar din cauză că aveam nevoie disperata de provizii şi deoarece era la mijloc viaţa unui om, Rachel Yeddah şi soţia lui Timothy, Mabel - două creştine dedicate din tribul **Barroba** - au spus că vor avea grijă cu mare plăcere de „Ma" cât timp voi fi plecat. Aşa că, în graba mare, am organizat o altă caravană şi am pornit. Chiar înainte de a se întuneca, am sosit în sat.
Toate satele din regiune erau înconjurate de garduri înalte, din stâlpi de lemn şi erau de obicei păzite, de jur împrejur, de suliţaşi. Am mers pe lângă barieră, fără să fim văzuţi până ce ne-am apropiat cât mai mult posibil de coliba-închisoare. Am fost ridicat peste gard de oamenii mei,

cărora le-am spus să intre pe poarta satului şi să se îndrepte spre coliba-închisoare imediat ce mă văd că am intrat în ea. Mişcându-mă cu precauţie printre umbre, trecând de la **o** colibă la alta, am ajuns într-un spaţiu gol din faţa curţii şefului şi a colibei-temniţă.
Uşa colibei-închisoare era păzită de doi războinici robuşti înarmaţi cu suliţe. **Trebuie** să mărturisesc că eram aproape paralizat de frică. Şi mai eram şi slab după efectele malariei şi a lipsei unei alimentaţii adecvate. Adunându-mi tot curajul pe care-1 aveam, m-am îndreptat spre uşa colibei şi am salutat gărzile cu unul din puţinele saluturi pe care le ştiam: „Tatto, tatto". Apoi, am tăiat frânghia de iarbă ce susţinea uşa din rogojină de bambus şi am intrat în colibă. Mergând pe pipăite prin întuneric, l-am găsit pe Kuso, bătut zdravăn şi legat la stâlpul central. Imediat a început să mă implore: „Te rog, omule alb, salvează-mă! Salvează-mâ!"
„Ei bine, voi încerca", am răspuns eu.
I-am tăiat funiile şi l-am târât pe uşă afară. Până în acest moment, cele două gărzi răspândiseră alarma, iar o mare mulţime de oameni ce striga şi ţipa, se adunase în curte. Oamenii mei mi s-au alăturat. Înţelegând că nu voi scăpa niciodată mergând prin mulţime, m-am aşezat jos, din cauza unei stări de extenuare fizica, pe un craniu de elefant bătrân, lângă coliba-închisoare, avându-1 pe Kuso întins pe pământ, lângă mine. M-am gândit că sătenii înfuriaţi mă vor sfâşia. Oamenii mei, şi cu mine eram complet înconjuraţi de mulţime. Am stat şi m-am rugat, ştiind că în orice moment putea veni sfârşitul. Cunoşteam doar câteva cuvinte din limba lor, dar ştiam suficient de mult pentru a trage concluzia că ei intenţionau să mă ucidă împreună cu omul pe care încercam să-1 salvez.
PROCESUL
Mi s-a părut că starea de confuzie a durat ore în şir. în final, oamenii s-au aşezat într-un cerc mare şi au încetat să mai strige. Vraciul **s-a** ridicat de locul lui, să-şi prezinte cazul pentru acuzare. Semăna mult cu

ceilalţi

vraci pe care îi întâlnisem până în acel moment. Parul său împletit şi uns, era acoperit cu bălegar de vacă; avea dinţii strâmbi, urâţi, iar faţa era plină de cicatricele însemnelor tribale. în jurul gâtului avea un lanţ cu dinţi de leopard, iar de gât, la mijloc şi pe umeri îi atârnau obişnuitele pachete de amulete şi obiecte magice fetiş. Cred că nu mai văzusem vreodată **o** persoană care să aibă o înfăţişare atât de diavolească. S-a repezit spre mine, făcând nişte grimase groteşti, iar apoi s-a retras în mijlocul strigătelor de încurajare ale privitorilor. Era evident faptul că spera să mă sperie de moarte, şi aproape că a şi reuşit asta! Simţeam puterile întunericului cum veneau împotriva mea cu atâta putere, încât era aproape sufocant. Apoi **a** început un discurs lung, emoţional, în timp ce ţopăia, înainte şi înapoi în faţa mea, şi flutura un smoc de iarbă pe **care-**1 ţinea în mână — ce era, evident, simbol al autorităţii sale.
I-am urmărit discursul mai mult prin deducţie şi doar din când în când înţelegeam câte un cuvânt ce-mi era vag familiar. El povestea lunga istorie războinică a poporului său ce se derulase până în acea noapte. Explica faptul că acum erau chit prin capturarea războinicului inamic, războinic pe care urmau să-1 ucidă şi apoi să-1 mănânce. Dar acest om alb, un străin, le întrerupsese cu neobrăzare, acţiunile.
„Acum", a întrebat el, fluturând smocul de iarbă spre oameni, „ce îi vom face omului alb care a îndrăznit să ne deranjeze planurile?"
„îl vom ucide şi-1 vom mânca şi pe el!" au răspuns ei într-un glas.
DUHUL DOMNUL ESTE PESTE MINE
Atunci, vraciul a venit în locul unde stăteam pe craniul de elefant şi şi-a pus smocul de iarbă pe pământ, la picioarele mele, indicând faptul că mi se permitea acum să vorbesc în apărarea mea. Foarte clar, ca şi cum ar fi vorbit într-o engleză perfectă, mi-a **zis** cu dispreţ: „înainte de a te ucide şi de a te mânca, hai sa auzim ce ai de spus."
Mingea era în terenul meu. Cu toate că înţelegeam câte ceva din

cele ce auzisem, nu puteam vorbi în limba lor. Predicatorul african din **Barroba,** ştia ceva mai mult decât mine. Ne-am rugat amândoi cu **disperare** ca Dumnezeu să ne arate ce să facem. îmi era teamă să depind de o traducere nesigură, acum când vieţile noastre erau puse în joc.
Dintr-o dată, am început să tremur. Acest lucru m-a deranjat, pentru că nu doream ca oamenii aceia să ştie cât de înfricoşat eram în realitate. Apoi am înţeles că Duhul Sfânt venise peste mine şi mi-au venit în minte cuvintele lui Isus din Marcu 13:11: „să nu vă îngrijoraţi mai dinainte cu privire la cele ce veţi vorbi, ci sa vorbiţi orice vi se va da să vorbiţi în ceasul acela; căci nu voi veţi vorbi, ci Duhul Sfânt."
în acel moment, simţind ungerea Duhului, m-atn ridicat. Uitându-ma împrejur la cercul de oameni ostili, am ridicat smocul de iarbă al vraciului care era la picioarele mele. Mi-am deschis gura pentru a spune câteva cuvinte în limba lor şi am început cu: „Ny lay...", însemnând „ascultaţi-mă". Şi apoi s-a întâmplat. Duhul Sfânt a preluat, în întregime, controlul asupra limbii şi organelor vocale şi de pe buzele mele s-a revărsat o avalanşă de cuvinte pe care nu le învăţasem niciodată. Cu toate că vorbeam fluent şi cu putere, nu am înţeles limba pe care o vorbeam. Am vorbit câteva minute — câte, nu ştiu cu exactitate. Dar când am terminat, domnea tăcerea. De când primisem Duhul Sfânt, cu zece ani înainte, am vorbit de multe ori în alte limbi, dar niciodată în condiţii ca acestea.
Vraciul a vorbit ceva, în particular, cu unul dintre bărbaţi, care s-a întors cu un cocoş alb. Vraciul i-a sucit capul şi a venit la mine, stropindu-ne pe frunte cu o parte din sânge, atât pe mine cât şi pe rănitul Kuso care stătea lângă mine. Apoi a pus sânge pe propriul său cap şi pe cel al şefului canibal al acestui sat. Gestul său mi-a spus că situaţia cerea vărsare de sânge, aşa ca sângele cocoşului alb îl substituise pe al nostru! judecata a luat sfârşit pe la miezul nopţii când vraciul, şeful şi sătenii ne-au rugat: „Te rog să nu ne faci rău. Vedem că Dumnezeul tău are putere şi luptă pentru tine. Ce putem face ca să ne răscumpărăm vina?"
Folosind puţinele cuvinte ale limbii Pahn ce era cunoscută de cărăuşii

1

124
*Ce ai di ipw inaintt: sâ te ucidem **ţi** să te **mâneam***
mei şi prin abilitatea lui John Yeddah de a **comunica** şi prin limbajul unic al semnelor, am reuşit **să** ne facem cererile cunoscute. Le-am cerut **să-1** ducă pe Kuso înapoi la centru şi să-i hrănească pe ceilalţi cărăuşi înainte ca aceştia să-şi continue drumul spre coastă. După ce am terminat de vorbit, s-au învoit în grabă să facă întocmai. Curând, toţi oamenii mei mâncau cu multă poftă, urmând să-şi continue călătoria spre coastă.
In acea noapte **tn-am** întors la Rhodilly cu Kuso care era cărat într-un hamac de câţiva dintre oamenii tribului inamic. După ce a petrecut câteva zile la centrul nostru pentru a-şi reveni, l-am trimis înapoi în satul lui unde a mărturisit cu putere poporului său despre lucrurile măreţe pe care le făcuse Domnul pentru el.
In final, câteva zile mai târziu, cărăuşii noştri s-au întors de pe coastă cu mâncarea şi rezervele ce erau cruciale pentru supravieţuirea noastră.
DOISPREZECE

AVEŢI CREDINŢĂ ÎN DUMNEZEU

***Isus** a luat cuvântul, şi le-a zis: „Aveţi credinţă în Dumnezeu! Adevărat vă spun că, dacă va zice cineva muntelui acestuia: „Ridică-te şi aruncă-te în mare", şi dacă nu se va îndoi in inima **lui,** ci va crede că ce zice se va face, va avea lucrul cerut.*
MARCU **11:22,-23**
Lunile de lucrare în Rhodilly ne-au adus tot felul de satisfacţii. Dar, din cauza atacurilor repetate de febră, pe lângă inaniţia cauzată de lipsa hranei, sănătatea mea era fragilă, iar Ruth era doar o umbră a ceea ce fusese cândva. îndată ce **am** simţit că putea rezista încercării unei lungi călătorii cu hamacul, am organizat o mică caravană şi ne-am îndreptat spre teritoriul Barroba, neştiind dacă va supravieţui sau nu călătoriei. Eram sfâşiaţi între sentimentele victoriei şi cele ale înfrângerii. Cu toate că ne bucurasem de multele minuni pe care la făcuse Dumnezeu, totuşi, inimile ne erau grele la gândul că lăsam în urmă atât de multe lucruri care nu fuseseră încă făcute. Uitându-mă în urmă la decizia luată, cred că factorul determinant era convingerea noastră simplă, practică, conform căreia Ii puteam fi mai de folos lui Dumnezeu, vii decât morţi. Bineînţeles, moartea misionarilor era o mărturie bună pentru comunitate. Dar şi vieţile misionarilor erau de folos. Iar noi simţeam călăuzirea lui Dumnezeu, pentru acea vreme, să-L slujim prin vieţile noastre.
126 *Ce di de spus înainte sâ te ucidem si să ie rnâncân*
MUTÂNDU-NE ÎNCĂ O DATĂ
Dumnezeu a binecuvântat călătoria noastră de nouă zile, călătorie ce a ţinut mai mult decât era normal, din cauză că Ruth era foarte slăbită. Matthew, băiatul nostru de casă, **a** slujit fără să obosească, în fiecare zi a călătoriei, cărând o greutate de peste 20 de kilograme pe cap. Apoi, când ne instalam corturile, el îngenunchea lângă patul lui Ruth şi se ruga în timpul nopţii pentru vindecarea ei. După o scurtă şedere în **Gropaka,** Ruth părea să îşi revină încetul cu încetul. Dar am simţit că sănătatea ei s-ar reface mai bine dacă am locui lângă coasta, în loc să fim în interior, deoarece acolo ne-am putea aproviziona cu alimente mai repede. Pe lângă acestea, nevoia de misionari care să lucreze în mijlocul triburilor de coastă era mare. Ne-am odihnit câteva zile la vechiul nostru centru Gropaka, iar apoi am făcut lunga călătorie până la Garraway. De acolo, am mers în sus, spre nord de coastă cu o barcă până la Sinoe, o aşezare aflată la gura

râului Sinoe. Ne-am decis să ne mutăm laTupplutown, la aproximativ douăzeci şi patru de kilometri spre interiorul continentului, pe râul Sinoe şi să construim o casă temporară din pământ şi ierburi. Micuţa Jitueh (acum numită „Ruthie") a făcut călătoria cu noi şi a continuat să trăiască cu noi ca o fiică.
Totuşi, starea lui Ruth s-a înrăutăţit continuu. A ajuns în punctul în care să nu mai poată mânca aproape nimic. Masa noastră principală consta din orez cu ceva foarte puţin alături, cu excepţia „untului de palmier", dar ea nu primea aproape nimic hrănitor. Organismul ei pur şi simplu nu putea digera orezul — la câteva ore după ce mânca, îl vomita. Mi-am dat seama că pentru a-i salva viaţa, ea trebuia sa părăsească ţara bântuită de malarie cât de curând posibil.
Pe drumul spre Africa, corabia **lui** Ruth se oprise la Tenerife, în insulele Canare, unde a întâlnit o familie deosebită de misionari. Aveam adresa lor, aşa că le-am trimis o telegramă prin care le spuneam că ea se va îmbarca în curând pe un vas care s-o ducă spre nord. Eram sigur că vor

dori s-o întâmpine şi s-o ajute să găsească un loc unde să stea până ce voi veni şi eu, câteva săptămâni mai târziu. **Trebuia** să rămân în Sinoe până ce fratele lui Ruth, Alfred Trotter, sosea pentru a prelua lucrarea, şi trebuia, de asemenea, să aranjez ca cineva să aibă grijă de micuţa Ruthie până sosea familia Trotter.
Niciunuia nu ne plăcea ideea de a fi despărţiţi, mai ales pentru că nu puteam şti cât de curând şi în ce circumstanţe vom fi din nou împreună. Erau atât de multe incertitudini. Va sosi familia Trotter atunci când ne aşteptam noi? Voi reuşi să obţin un bilet pentru mine însumi spre insulele Canare atunci când voi avea nevoie? Vor reuşi misionarii cărora le scrisesem s-o întâmpine pe Ruth şi să aibă grijă de ea? Lipsa comunicării în săptămânile următoare, ce păreau atât de lungi, urma să fie agonizantă pentru amândoi. Iată partea istorisirii lui Ruth, după cum o povesteşte ea însăşi.

VERSIUNEA LUI RUTH

Când se părea că nu există nici o perspectivă de însănătoşire, Henry a aranjat cu un agent de vas olandez o călătorie spre insulele Canare. Deoarece nu exista nici un program al sosirii vaselor în port, agentul a spus că atunci când va intra în port următorul vas ce se va îndrepta spre nord, îl va ruga pe căpitan să sufle din fluier. Puteam auzi sunetul din casa noastră şi am fi ştiut că vasul era în port.
Câteva zile mai târziu, stăteam întinsă pe pat, întrebându-L pe Dumnezeu despre lucrurile ce ne erau rezervate în viitor. Chinina pe care o luam pentru a ajuta la îndepărtarea malariei, avea efectul dereglării radicale a ciclului menstrual la femei — şi bineînţeles, ea nu oferea, în nici un caz, protecţie totală împotriva febrei. Dar credeam cu tărie că „dereglarea" ciclului meu nu se datora tabletelor de chinină; eram sigură că eram însărcinată. în timp ce stăteam pe pat, întrebându-mă cum s-ar putea dezvolta normal copilaşul meu când eu nu mă hrăneam decât puţin, am auzit în depărtare sunetul fluierului.

Adunându-mi forţele, m-am ridicat şi am împachetat în două geamantane cea mai mare parte din lucrurile personale şi în aproximativ două ore, ne aflam într-o „luntre" — o hârcă cu vâsle, adâncă, folosită la ducerea încărcăturilor în sus, pe râu. Acolo erarn Henry şi cu mine, micuţa Ruthie şi câţiva dintre băieţii de la misiune pe post de vâslaşi.
Când am ajuns la Sinoe, la casa agentului, am aflat că va dura ceva până ce vom fi luaţi pe nava olandeză, aşa că ne-am dus în casa de oaspeţi. Ruthie putea să alerge în voie şi sa se joace. Ii plăcea foarte mult să privească oceanul. Mai târziu, când se apropia timpul de îmbarcare, am trimis băieţii s-o cheme, dar ei s-au întors spunând că era de negăsit. Bineînţeles că voiam cu disperare să o îmbrăţişez de rămas-bun, dar a venit timpul când a trebuit să urc în barcă cu Henry pentru a fi duşi la vaporul ancorat la o anumită distanţă de ţărm.
In timp ce alunecam în jos, pe ultima porţiune a râului, pentru a intra cu barca în apa mării, am auzit un **ţipăt** ascuţit. M-am întors şi am văzut-o pe Ruthie alergând de-a lungul plajei nisipoase spre marginea râului, ridicându-şi şi coborându-şi mâinile şi strigând: „mă-miii-cooo, mă-miii-cooo!" Era un vaiet lung, un plânset convulsiv. Lacrimi fierbinţi mi-au brăzdat faţa în timp ce continuam să-mi flutur mâinile în semn de rămas bun. In final, s-a oprit din alergat acolo unde râul se unea cu marea. In timp ce o priveam facându-ne semn cu mâna, până nu am mai putut distinge pe ţărm figura ei copilărească, mă întrebam dacă o să-mi mai revăd vreodată scumpa şi micuţa mea fiică africană.

Când am ajuns la corabie, Henry m-a ajutat să mă aşez în scaunul suspendat împreună cu bagajele şi cu mult mai multe lacrimi, ne-am luat şi noi rămas bun. Apoi, echipajul m-a ridicat pe punte şi curând după aceea, vaporul cu aburi s-a îndreptat spre nord. Dându-şi seama cât de grav eram bolnavă, căpitanul olandez a fost deosebit de amabil şi mi-a oferit tot confortul. M-a invitat să mănânc la masa căpitanului, aşa că mi s-a dat cea mai bună hrană posibilă. Mi-a pus la dispoziţie propriul său scaun şi perne, pentru a **sta** pe puntea superioară în locul ales de mine, astfel că am putut beneficia de briza mării în clima aceea tropicală.

SOSIREA ÎN INSULELE CANARE

După câteva săptămâni pe mare, într-o după-amiază târziu, am debarcat pe insula Canarele Mari. De acolo, a trebuit să mă transfer pe o barcă noaptea pentru a ajunge pe insula Tenerife. Aceste insule fuseseră colonizate de Spania, aşa că spaniola era limba principală - şi din păcate, nu ştiam deloc spaniola. Dar şoferul unui taxi tras de cal, care ştia puţină engleză, m-a ajutat luându-mă la un restaurant din apropiere. Acolo, am luat cina în mijlocul privirilor insistente ale tuturor celor ce nu le venea să-şi creadă ochilor la vederea mea.

Mai târziu, am aflat că nici o spanioloaică decentă, respectabilă, nu era vreodată văzută în public neînsoţită de un bărbat. Dacă aş fi ştiut standardele culturii, l-aş fi rugat pe taximetrist să mănânce cu mine. Dar cred că neputinţa era cea mai bună apărare a mea — eram slabă ca un băţ şi albă ca varul. Nu puteam înţelege meniul în spaniolă, aşa că chelnerul mi-a adus pur şi simplu o farfurie cu mâncare, dar a fost bună. Ce bine era să mănânci altceva decât orez! Apoi, taximetristul m-a luat înapoi la debarcader pentru a mă îmbarca pe un vas.

Călătoria din timpul nopţii a decurs fără evenimente, iar eu abia aşteptam să-mi întâlnesc a doua zi, prietenii misionari americani. Vasul trebuia să ancoreze la ora şase dimineaţa, aşa că în ciuda slăbiciunii mele, m-am trezit devreme şi am urcat pe punte împreună cu bagajele mele. Dar am căutat în zadar să văd pe debarcader vreo faţă cunoscuta. Cu speranţa că prietenii mei vor veni, am aşteptat până am fost ultimul pasager de pe punte. Ce o să mă fac? Mă întrebam eu. Dar a trebuit să cobor din barcă, aşa că am pornit în jos pe pasarelă, luptându-mă să duc bagajele. Chiar atunci, un taximetrist amabil a venit la mine şi a zis: „Pot să vă ajut?"

I-am spus numele oamenilor pe care doream să-i văd şi i-am dat adresa lor. El m-a dus în ceea ce gândea că era cartierul în care locuiau, dar aceşti misionari erau necunoscuţi acolo. I-am sugerat să mă ducă la consulatul Americii. „La şase jumătate, duminica dimineaţa?", a exclamat el. „Nu, nu, nu! Voi avea eu grijă de tine."

A condus până la un hotel, m-a dus în holul unde puteam sta jos şi mi-a zis să rămân acolo până se întoarce. într-o jumătate de ora, a reapărut pentru a-mi spune că găsise locul pe care-1 căutam, aşa că am urcat din nou în taxiul tras de cal. Curând, s-a oprit în faţa unui zid de cărămidă, cu o poartă arcuită şi a bătut din palme. O spanioloaică, pe nume Elouisa, a venit şi a deschis poarta.

Am fost condusă în camera de zi a casei. Acolo, pe pian, erau pozele de familie ale prietenilor pe care îi aşteptasem să mă întâmpine. Elouisa mi-a zâmbit şi a dispărut. Peste câteva minute, o misionară americană, domnişoara Mae Hiller, a intrat în încăpere. A fost foarte amabilă şi m-a făcut sa mă simt binevenită şi mi-a explicat că familia de misionari pe care o căutam, se întorsese în Statele Unite, iar ea le luase locul.

M-a invitat să stau cu ea, de vreme ce avea o casă atât de mare. Deoarece era singură, subînchiriase o mare parte din ea unei familii de spanioli ce avea câţiva copii. Am acceptat oferta domnişoarei Hiller şi ea m-a făcut să mă simt confortabil.

ÎNCERCAREA GREA DE LA SPITAL

După vreo două zile de odihnă, m-am dus la spital, la un doctor vorbitor de limbă engleză, dr. Zarolo. I-

am dat fişele medicale cu bolile mele şi el m-a ţinut acolo câteva zile pentru investigaţii şi pentru a ma ţine sub observaţie. Când i-am spus că eram sigură că eram însărcinată, a râs. „Eşti atât de subnutrită, încât abia mai ai viaţă în tine", a spus el. „Nu este nici cea mai mică posibilitate să porţi în tine viaţa unui copil."
într-o zi, l-am întrebat direct ce nu era în regulă cu mine. A ezitat să-mi dea un răspuns, iar eu mi-am pierdut răbdarea.
„Uite ce e, doctore", am zis eu. „Sunt bolnavă de mult timp şi poate îmi va lua mult timp să mă însănătoşesc. Dar vreau să ştiu. Am vreuna din bolile incurabile ale junglei? Nu contează ce am, vreau să ştiu şi vreau să
ştiu acum
i"

„Ei bine, nu am vrut să te alarmez", a zis el, „dar ai cel mai dilatat stomac pe care l-am văzut vreodată. Pur şi simplu nu funcţionează cum trebuie. Când mănânci, este ca şi cum ţi-ai goli farfuria într-un geamantan vechi. Mâncarea nu e digerată; fermentează doar până ce o pierzi din nou."
„Care e răspunsul?" am întrebat eu.
„Doar operaţie", a răspuns el.
„Nu, mersi", am răspuns eu imediat. „Dacă trebuie să fiu operată, voi aştepta până mă voi întoarce în ţara lui S.U.A." Nu numai că nu doream să mă supun unei operaţii într-o ţară străină, dar simţeam că aş fi pus în pericol viaţa bebeluşului meu dacă îi permiteam acestui doctor să mă opereze.
Doctorul Zarolo a insistat, pentru că nu voi supravieţui pentru a ieşi din insule şi ca să mă întoarc în Statele Unite. Fără ştirea mea, îi telegrafiase deja soţului meu spunându-i că situaţia mea era precară şi că el trebuia să vină imediat. Dar când am refuzat ferm operaţia, i-a telegrafiat din nou lui Henry cerându-i permisiunea de a mă opera, deoarece el credea că acesta era singurul mod de a-mi salva viaţa. Dar Henry părăsise deja Sinoe şi se afla în Monrovia, aşteptând să primească banii pentru călătoria spre insule, aşa că a doua telegramă nu a ajuns la el. Era voia lui Dumnezeu să se întâmple aşa.
Eu nu am ştiut ce făcuse doctorul până când, într-o zi, consulul american a venit la spital pentru a mă vizita. Când l-am văzut, am început să am suspiciuni. Am refuzat să-i răspund la întrebările referitoare la bordul de misiune şi la finanţele mele. După ce a plecat, am început să mă tem că acest bine-intenţionat doctor ar putea încerca să găsească o cale de a trece peste protestele mele pentru a începe operaţia. Eram foarte, foarte slăbită. Vederea îmi slăbise atât de mult, încât nu mai puteam citi, iar uneori nu mai puteam distinge între persoanele ce intrau în cameră.
După vizita consulului, m-am hotărât să plec din spital. L-am chemat pe doctor în camera mea şi i-am spus că m-am hotărât să părăsesc spitalul a doua zi. Şi-a dat toate silinţele să mă facă să renunţ, dar nu am cedat. Domnişoara Hiller venea să mă vadă în fiecare zi, la patru după amiaza, aşa că m-am decis ca atunci când va veni să mă viziteze, să mă întorc acasă cu ea.

A doua zi, după ce infirmiera mi-a luat bolul de supă, m-am sculat din pat, m-am aşezat pe scaun şi m-am împins, câţiva centimetri de fiecare dată, pentru a ajunge la chiuvetă şi la dulap. A fost un test dur de două ore în care m-am spălat, mi-am periat părul, m-am îmbrăcat şi încălţat şi mi-am făcut bagajele. Dar Dumnezeu m-a ajutat s-o fac. Eram prea slăbită pentru a umbla **rară** ajutor, aşa că am **stat** jos şi am împins scaunul la fereastra de unde puteam privi imaginea frumosului munte, în aşteptarea domnişoarei Hiller.
A fost uimită să mă vadă stând în scaun şi complet îmbrăcată atunci când a intrat în încăpere. Sperasem că doctorul va mai trece o dată pe acolo pentru a afla că plecam. Dar după ce am **aşteptat** două ore, am decis că era momentul sa plecăm, aşa că am pornit spre ieşirea spitalului. Domnişoara Hiller îmi ducea bagajul, iar eu mă agăţăm de ea cu mâna stângă, în timp ce încercam să-mi menţin echilibrul cu mâna dreaptă cu care mă ţineam de perete, timp în care-mi târâm picioarele. Parcursesem deja o parte din coridorul lung când, doctorul uimit, ne-a întâlnit, a apucat un scaun şi 1-a pus sub mine.
„îmi e practic imposibil **să** vorbesc cu tine deseară, dar revino să mă vezi imediat ce o să poţi", a zis el.
Vreo douăzeci şi cinci de oameni erau îngrămădiţi în camera de aşteptare pentru a-şi aştepta rândul **să-1**

vadă, aşa că am înţeles de ce nu avea atunci timp să mă consulte. Am rămas pe scaun în timp ce domnişoara Hiller s-a dus la intrare şi a închiriat un taxi tras de cal. Apoi s-a întors după mine şi bagajul meu. Peste câteva minute eram la ea acasă.

DARUL CREDINŢEI

Domnişoara Hiller şi fata spanioloaică, Elouisa, m-au ajutat să urc scările şi să mă instalez într-un dormitor confortabil. După câteva zile, m-am simţit suficient de puternică pentru a-mi părăsi patul şi să cobor pentru a cânta la pian. In aceeaşi zi, consulul american a sunat-o pe domnişoara

Hiller spunându-i că dorea s-o vadă pentru a cumpăra **o** parte din mobila ei. Cum stăteam prin apropiere, ascultând discuţia lor, dintr-o dată mi-am dat seama că mi se întâmpla ceva ciudat. **Tot** la câteva secunde, vedeam înaintea ochilor dungi negre, diagonale.

M-am scuzat şi am pornit spre bucătărie — pe măsură ce mă îndepărtam, dungile negre apăreau tot mai late şi mai frecvente. M-am prăbuşit chiar în momentul în care am zărit-o pe Elouisa în bucătărie şi am strigat-o pe nume. Ea a strigat după ajutor şi toţi au venit în fugă. Puteam auzi tot ce se întâmpla în jurul meu, chiar dacă nu înţelegeam spaniola. Dar, pentru un timp, oricât aş fi încercat, nu-mi puteam mişca nici măcar un deget.

M-au ridicat şi m-au dus în cel mai apropiat pat şi m-au înfăşurat în pături. Domnişoara Hiller era de-a dreptul alarmată şi a stat tot timpul lângă mine. In sfârşit, am reuşit sa vorbesc şi am asigurat-o: „Sunt bine".

Curând, paralizia temporară m-a părăsit, dar eram extrem de slăbită. Câteva ore mai târziu, întreaga familie m-a ajutat să urc scările circulare până în camera mea şi până în pat. Acolo am zăcut şase săptămâni lungi de **tot,** fără a avea vreo veste de la Henry sau de acasă. Nu fusesem în stare să scriu pentru a anunţa pe cineva unde mă aflam. Casa pe care şoferul de taxi o găsise în final, nu era la aceeaşi adresa unde scrisese iniţial Henry, Dar ştiam că eram în mâinile lui Dumnezeu.

Eiouisa şi cu mine am petrecut clipe excelente împreună, cu toate că ea nu ştia deloc engleză, iar eu nu ştiam defel spaniola. Dar treptat, fiecare a învăţat câteva cuvinte în limba celeilalte, cuvinte cu care am putut conversa, dar ajutându-ne şi de expresiile faciale, gesticulaţii şi arătând cu degetul spre obiecte. Ne-am înţeles minunat. îmi pregătea în fiecare zi o supă de legume şi din când în când, o bucată de peşte fiert proaspăt.

încet, mi-am recăpătat forţele, şi, după câteva săptămâni, am putut merge pe distanţe scurte. Apoi, am început să simt mişcările rapide şi loviturile delicate ce mi-au confirmat că eram, într-adevăr, însărcinată. I-am mulţumit în fiecare zi lui Dumnezeu pentru acest dar al vieţii şi m-am rugat pentru ceea ce, instinctiv, ştiam că va fi un fiu. Ieşind în soarele ce strălucea pe terasa de la etaj, mă uitam în jos, la vapoarele din port şi mă gândeam dacă nu era cumva Henrv la bordul vreuneia din ele. Erau momente când mă întrebam

i.e ăi dt: spus inuinte să te ***ucidem*** *si să te mătuâtn*

daca voi mai trăi pentru a-1 vedea din nou.

Timp de mai multe săptămâni nu am putut citi, dar mi-am ţinut Biblia sub pernă. Ocazional, răsfoiam paginile şi o ţineam aproape de mine cât timp mă rugam. într-o zi, am simţit un îndemn special de a mă uita la Biblia mea, aşa că am tras-o de sub pernă, iar ea a căzut, deschizându-se. Tot textul era fie dublat, fie înceţoşat, fie era tăiat, cu excepţia ultimelor patru cuvinte de pe pagină: „Aveţi credinţă în Dumnezeu" (Marcu 11:22). Cuvintele acestea ieşeau în evidenţă cu litere clare, negre, pronunţate.

Stând întinsă şi meditând la cuvinte şi mirându-mă de miracolul de a putea să le citesc, am zărit altceva. La dreapta mea, chiar deasupra liniei ochilor mei, la o distanţă destul de mare, am văzut ceea ce părea a fi o cărămidă neagra. Era irizată şi strălucea cu raze de aur. Chiar dacă venea rapid spre mine, nu-mi era frică. După ce mi-a atins pieptul, a dispărut, dar am ştiut că indiferent ce obiect era, el reprezenta darul credinţei. în acel moment am fost umplută de un sentiment de siguranţă că eram vindecată.

Imediat, m-am ridicat în pat şi am început **să-I** mulţumesc lui Dumnezeu pentru vindecarea mea. Apoi, am alunecat din pat pe podea, rugându-mă şi plângând şi lăudându-L pe Dumnezeu şi vorbind în alte limbi. Dumnezeu mă atinsese şi eu eram sigură de acest lucru. După puţin timp, m-am ridicat pentru a mă aşeza din nou în pat şi m-am simţit foarte rău. Ştiam că acela era momentul decisiv. Am simţit că dacă atunci nu

mă ţineam cu toate puterile de vindecarea mea, voi muri. Aşa că m-am luptat cu diavolul.
„Diavole cel vechi, aceasta este ultima dată când mă faci să fiu bolnavă!" am declarat cu voce tare. „Eu sunt vindecată! Cuvântul spune că sunt vindecată, Dumnezeu spune că sunt vindecată, Duhul mărturiseşte că sunt vindecată şi eu sunt vindecată!"
Am făcut un zgomot atât de mare, încât peste câteva minute, domnişoara Hiller, Dona Carmen şi şase din copiii ei spanioli, s-au îngrămădit în camera mea, întrebându-se dacă nu cumva mi-am pierdut minţile. Şi iată-mă pe mine, stând ridicată în pat, lacrimile îmi brăzdau faţa, eu îl mustram pe diavol şi vorbeam în alte limbi. I-am asigurat că mă bucuram de victoria pe care mi-o dăduse Dumnezeu şi le-am spus că eram vindecată.
După câteva zile, am primit o telegramă de la Henry. Era la Canarele

Mari şi urma să sosească la Tenerife, a doua zi dimineaţa, la ora şase!
Compania de telegraf îmi trimisese telegrama de la adresa la care o trimisese el. Aproape că am explodat de atâta bucurie. Când i-am spus domnişoarei Hiller că plănuiam să cobor la debarcader pentru a-l întâmpina a doua zi dimineaţa, ea s-a gândit că nu ar fi deloc înţelept şi a refuzat să mă însoţească. Totuşi, Elouisa a fost încântată de idee şi a fost de acord să meargă cu mine.
Dimineaţa următoare, la cinci şi treizeci, Elouisa şi cu mine am coborât trei străzi spre debarcader şi am urmărit vasul care a tras în doc. Asta a fost o adevărată realizare, devreme ce timp de câteva săptămâni, nu am putut umbla. Am zărit chipul lui Henry în mulţimea de pe debarcader, cam în acelaşi moment când m-a zărit şi el şi a venit în fugă pe chei.
Ce întâlnire! Şi ce încântată la culme eram să fiu suficient de puternică pentru a mă plimba, iar acum să mă reîntâlnesc cu Henry. Săptămânile în care mă întrebam dacă îl voi mai revedea vreodată, trecuseră.
Trei zile mai târziu, am primit locuri pe un vapor cu aburi ce transporta poşta spre Liverpool, Anglia, loc în care, la scurt timp, am reuşit să ne îmbarcăm pe o navă ce se îndrepta spre New York. în timpul călătoriei pe ocean, am suferit într-o oarecare măsură de rău de mare, pentru că în acele zile, nu erau stabilizatori pe vase. Dar odată ce picioarele mele au ajuns din nou pe pământ solid, mi-am putut demonstra vindecarea. Dumnezeu îmi dăduse un stomac nou şi poftă de mâncare şi mi-a pus la dispoziţie băcănii pentru a o satisface! Glorie să fie adusă acestui Nume minunat!
INTRE TIMP, ÎNAPOI ÎN LIBERIA...
Pentru a-mi continua povestirea (a lui Henry), lucram în Tupplutown într-o zi, când a venit din Sinoe, un alergător, aducând o telegramă de la un doctor din Tenerife care zicea: „Soţie în condiţie critică; vino imediat."
Era o veste sfâşietoare. Familia Trotter nu sosise încă pentru a ne lua locul, şi mai mult, nu aveam bani pentru o călătorie spre Insule. Dar în

loc să aştept, am lăsat-o pe Ruthie în grija temporară a unui alt cuplu de misionari şi am luat o barcă spre nord, spre Monrovia, capitala Liberiei. Aici puteam comunica mai bine cu lumea din exterior.
La Monrovia, am telegrafiat spre America cerând fonduri şi am trimis o telegramă şi la adresa pe care mi-o lăsase Ruth, întrebând de ea. Spre deznădejdea mea, telegrama a fost returnată mai târziu, cu un bilet alăturat: „Adresă necunoscută." M-am gândit că asta însemna, probabil, că soţia mea murise, bazat fiind pe ceea ce prezicea telegrama primită de la doctor.
Mai târziu am aflat că Ruth îmi scrisese la adresa de la Sinoe, dar eu plecasem deja la Monrovia înainte ca scrisoarea să sosească. Serviciul poştal în acele zile era foarte, foarte încet. Ea nu a ştiut nimic despre telegrame şi nici de faptul că eu plecasem spre Monrovia. Nici eu nu ştiam nimic de situaţia ei sau de faptul că doctorul încercaacum să aibă consimţământul meu pentru a o opera pe Ruth.
Imediat ce au sosit banii din State, m-am îmbarcat la Monrovia pe o fregată germana ce se îndrepta spre Europa, dar care urma să aibă o oprire în Insulele Canare. Am debarcat la Canarele Mari şi am luat o barcă spre Tenerife. Fără să ştiu dacă Ruth mai era în viaţă, am trimis totuşi o telegramă la adresa pe care o aveam, anunţând că voi sosi la ora şase a doua zi dimineaţa.
Când vaporul a tras la debarcader, mă aflam pe punte. Spre marea mea surpriză, acolo stătea Ruth - puţin palida, dar radia zâmbind - cu o doamnă spaniolă lângă ea. încântarea pe care am experimentat-o la acea

reîntâlnire, este de nedescris. Am plâns amândoi de bucurie când mi-a povestit Ruth despre vindecarea minunată pe care i-o dăduse Dumnezeu şi când mi-a zis că simţise mişcările ce confirmau faptul că ea aştepta primul nostru copil.

ÎNTOARCEREA ÎN S.U.A.

Călătoria de întoarcere în America a fost una plină de bucurie. Am văzut-o pe Ruth recăpătându-şi puterile în loc să şi le piardă, aşa cum se întâmplase atât de mult timp. Era încă extrem de slăbită, dar niciodată nu s-a mai îndoit de faptul că Dumnezeu o vindecase.

îndată ce am ajuns în portul New York, am mers în Atlantic City, New Jersey, pentru a fi cu mama lui Ruth ce era acum văduvă. în timpul vizitei noastre la mama Trotter, am aflat că mai mulţi vecini erau nerăbdători să audă rapoarte despre lucrarea noastră în Africa, aşa că am început să avem întâlniri în case, deoarece nu era nici o biserică evanghelică acolo.

Curând, oamenii au dorit să înceapă o astfel de biserică şi m-au rugat să rămân ca pastor al lor. O familie din grup deţinea câteva apartamente şi ne-a oferit un loc unde să locuim. Simţind că aceasta era voia lui Dumnezeu pentru noi în acel timp, le-am acceptat oferta şi am început prima biserică penticostală din Atlantic City.

La aproximativ trei luni după sosirea noastră în Atlantic City, s-a născut fiul nostru, John, în ianuarie 1924. Cincisprezece luni mai târziu, fiica noastră s-a născut în acelaşi apartament şi am numit-o Ruth Anita. Pentru noi, nu a fost nimic altceva decât un miracol, faptul că Dumnezeu ne-a dat doi copii minunaţi. în timpul zilelor în care fusesem extrem de bolnavi în interiorul Liberiei, se părea că nu vom părăsi niciodată vii ţara. într-o zi, în timpul acelei perioade groaznice, pe când ne simţeam părăsiţi şi singuri, mi-am ridicat Biblia şi L-am rugat pe Dumnezeu să mă încurajeze din Cuvântul Său. Mi-am deschis Biblia la Psalmul 128 şi am citit versetul 6: „Şi să vezi pe copiii copiilor tăi".

La acea dată, acest lucru părea absolut imposibil, dar promisiunea **lui** Dumnezeu s-a împlinit negreşit. El ne-a dat un fiu şi o fiică, care împreună cu tovarăşii lor de viaţă, au petrecut mulţi ani în lucraie. Şi noi i-am văzut pe copiii copiilor noştri! Dtimnezeu ne-a dat opt nepoţi şi treisprezece strănepoţi.

în toţi anii cât am umblat cu Domnul, am proclamat continuu: „Binecuvântat să fie Domnul, care zilnic ne poartă povara, Dumnezeu,

mântuirea noastră." (Psalmul 68:19). Cu adevărat, El a fost credincios faţă de noi în toate privinţele.

TREISPREZECE

EXTINDEREA LUCRĂRII NOASTRE

Mulţumesc *lui Dumnezeu... că neîntrerupt te pomenesc în rugăciunile mele, zi şi noapte. Căci* ***mi-aduc*** *aminte de lacrimile tale, si doresc să te văd, ca să mă umplu de bucurie.*

2, TlMOTEl 1:3-4

Ştiam că nu era bine să ne luăm copiii în Liberia datorită climei oribile şi a condiţiilor primitive. Aşa că am acceptat să lucrăm în State pe măsură ce Dumnezeu deschidea uşile pentru noi. După ce am înfiinţat o biserică în Atlantic City, mai târziu, am păstorit prima biserică evanghelică din Colorado Springs, Colorado. Acolo, în clima aceea montană, plăcută, ne-am refăcut complet sănătatea.

După aceea, am acceptat chemarea de a păstori biserica First Assembly of God din Wichita, Kansas. în timp ce ne aflam acolo, în 1932, am răspuns unei provocări venite din partea altor misionari de a ajuta la evanghelizarea Teritoriului de Nord, ceea ce este acum cunoscut ca fiind **Ghana,** Africa de Vest. Ara fost de acord să mergem, deoarece atn simţit că acolo clima era mai potrivită pentru copiii noştri. In Ghana, Africa şi-a pus amprenta asupra lui John şi Ruth, după cum şi-a pus-o, cu siguranţă, şi asupra noastră, ca misionari internaţionali.

[Nota editorului: *Familia Garlock a slujit timp de patru ani în Ghana, timp în care au ajutat la studierea* ***limbii*** *populaţiei* ***Dagomba.*** *Nici o parte a Bibliei nu fusese, vreodată, tradusă în acest dialect. Ei au construit, de asemenea, prima biserică penticostală în* ***Tamale,*** *cel mai mare ora} din Teritoriul de Nord. Dar au ales să nu intre în detalii referitoare la această misiune ca parte a acestei cărţi.}*

După întoarcerea din **Ghana,** am păstorit biserica Full **Gospel Tabcrnack** din Kansas **City,** Kansas, **timp** de şapte ani. Dar Africa **nu** terminase cu noi.

REVIZITAREA LIBERIEI

în 1923, când am părăsit Sinoe - ultimul centru la care **am** lucrat în Liberia - **o** lăsasem pe **Ruth,** fiica noastră africană, la un misionar din apropiere, până ce au sosit sora mea **Blanche** şi soţul ei **Alfred Trottcr. Ei** au avut grijă de ea în timpul serviciului lor misionar. Apoi, când **familiaTrotter** a trebuit să părăsească terenul din cauza sănătăţii lui Blanche, **i-au** rugat pe nişte misionari **metodist!** s-o ia pe Ruth la şcoala lor de misiune pentru ca ea să-şi completeze educaţia. Familia Williams a consimţit cu plăcere. Centrul metodist se afla pe coastă, la Nana Kru - zona în care **Jetu** o născuse pe Ruth. Când Alfred a dus-o acolo, a explicat familiei Williams cum o salvasem pe fetiţă din sclavie şi cum am înapoiat-o mamei sale, o femeie Kru, iar apoi cum am ţinut-o după moartea mamei ei, ca pe propria noastră fiică.
La auzirea povestirii şi după ce a văzut-o pe fată, un predicator băştinaş de la Nana Kru, **Amos** Wrubu, a strigat: „Aceasta este fiica mea pe care am pierdut-o demult!"
Apoi, el i-a spus lui Alfred aceeaşi poveste pe care ne-o spusese nouă Jetu despre răpirea şi uciderea fiului ei de către vraci. El a zis că Jetu îi luase fiica şi fugise, iar el nu mai auzise de atunci, nimic despre ea. Când Wrubu a strâns-o pe fetiţă în braţe şi a arătat spre însemnele tribale pe care i le pusese pe frunte pe când ea era doar un bebeluş, mare a fost bucuria acestei uimitoare reîntâlniri a tatălui cu fiica sa. Micuţa Ruth a stat cu d-1 şi dna Williams la şcoala lor de misiune până cei doi au plecat în vacanţă, iar atunci s-a dus să locuiască cu tatăl ei.

VEŞTI DE LA FIICA NOASTRĂ AFRICANĂ
în timpul anilor petrecuţi în Kansas Cit}', am primit o scrisoare sfâşietoare de la Ruth. Ea primise o adresă a noastră ce nu mai era valabilă, dar misionarii de la acel centru de misiune **ne-au** trimis scrisoarea ei în State.
Ruth ne explica în scrisoarea ei că ne mai scrisese de multe ori nouă, părinţilor ei creştini, fără a primi însă nici un răspuns. N-am aflat niciodată de ce nici una din acele scrisori nu a ajuns la noi, dar aceasta a reuşit să ajungă. Ea ne-a spus despre căsătoria ei cu un pastor metodist, Benjamin Suehn şi despre naşterea celor patru copii, dintre care unul murise. Ea îi dăduse unuia din fiii ei numele meu. Ea mai zicea şi că tatăl ei decedase şi, bineînţeles, abia îşi mai amintea de mama ei naturală, aşa că pentru ea, noi reprezentam familia ei. încheia spunând: „Vă implor, trimiteţi-mi cuvinte de mângâiere."
Cu toate că eram încântaţi să avem veşti de la Ruth, nc-am întristat gândindu-ne că toate scrisorile ei anterioare fuseseră pierdute. Din cauză că nu doream să-şi împartă cu noi loialitatea faţă de familia Williams care îi purta de grijă şi îi oferea educaţie, noi nu am mai încercat să luăm legătura cu ea. Şi nu ştiam nici că ea plecase să locuiască **cu** tatăl ei.
Când am primit această scrisoare de la ea, i-am scris imediat şi am asigurat-o de interesul şi rugăciunile noastre. în următorii ani, am corespondat cu ca cât de des am putut şi deseori am trimis cadouri pentru ea şi copiii ei, împreună cu materiale didactice pentru a le folosi în biserica lor.
Apoi, în 1943, ne-am mutat în Springfield, Missouri, când am fost rugat să devin directorul pentru Africa, al departamentului de misiuni în străinătate al Assemblies of God. In perioada în care am slujit în această poziţie, am făcut multe călătorii în Africa pentru a supraveghea lucrarea din ţările de pe continent, ţări în care lucrau misionarii noştri. A trebuit să monitorizez 150 de misionari ce lucrau cu normă întreagă. într-o călătorie planificată pentru decembrie 1945, Ruth şi-a planificat să mă însoţească şi am sperat că va fi posibil să ne vizităm fiica africană în timpul ce urma să-1 petrecem în Liberia.

I-am scris lui Ruth şi i-am spus când ne aşteptam să ajungem în Africa, dar am avertizat-o că nu eram deloc siguri că îi vom putea vizita satul. în ciuda marilor îmbunătăţiri făcute la sistemul de transport de-a lungul anilor, călătoria prin Liberia era încă foarte primitivă şi era imposibil să-ţi faci planuri cu mult în avans.
Am ajuns în Liberia, în decembrie 1945, la timp pentru a fi prezenţi la Convenţia misionară de Crăciun la care **Blanche** şi cu mine participasem cu douăzeci şi cinci de ani înainte. în timpul Convenţiei, un tânăr băştinaş a venit la casa de oaspeţi în care stăteam pentru a ne întreba dacă o cunoşteam pe Ruth **Suehn. Noi** am răspuns: „Da, o cunoaştem." Zâmbind cu gura până la urechi, **ne-a** zis că el era din satul ei, Barclayville şi că ar fi fericit **sa-i** duca o scrisoare de la noi. Aşa că i-am trimis o scrisoare prin care-i spuneam **că** ne vom da toate silinţele s-o vizităm la începutul lui februarie 1946.

După Convenţie, am pornit într-o lungă călătorie în interior, pentru a vizita mai multe centre msionare izolate, iar dna Garlock a mers împreună cu alte două misionare la centrul din Newaka pentru a petrece un timp acolo. Pentru această călătorie, unul din cărăuşii ei a fost fiul Iui Gredeji din Gropaka. Bătrânul Gredeji fusese unul din hamalii ei în prima ei călătorie spre interior, în 1921.

CĂLĂTORIA SPRE BARCLAYVILLE

M-am reîntâlnit cu Ruth, în Newaka, în 22 ianuarie 1946, iar câteva zile mai apoi, am pornit spre Capul Palmas. De acolo, a trebuit **să** mergem 80 kilometri în sus de coasta Atlanticului, spre un oraş numit Pickaninny Cess, iar apoi 16 kilometri spre **Barclayville.** Sperasem că vom călători de la coastă, în sus, cu un avion, dar am aflat că serviciul aerian fusese întrerupt. Singura modalitate rămasă era aceea de **a** lua o barcă care să ne ducă la Pickaninny Cess, lucru dificil de făcut. în final, am găsit căpitanul unui vas şi al unui echipaj, care a spus ca ne va duce; şi-a planificat să plece

din Capul Palmas la ora două, în 28 ianuarie. Dar când ne-am întors la ora stabilită, căpitanul era de negăsit. L-am căutat şi am întrebat despre cauza întârzierii.

„Briza, el **nu** plotivit încă", a răspuns el. *{Plotivit*era cuvântul folosit de el în dialect pentru *„potrivit").* Dar ne-a asigurat că se aştepta ca briza potrivită să bată în orice moment şi că ne va anunţa când va fi gata să pornească. (Barcagii **nu** trăgeau cu zel la rame ore după ore, aşa că ei aşteptau, sperau să bată briza bună pentru a naviga rapid de-a lungul coastei.)

In final, am mers la culcare îmbrăcaţi pentru a fi gata **să** plecam la momentul anunţului. La 4, a doua zi dimineaţa, căpitanul a venit şi ne-a spus: „Briza, el plotivit acum." Am urcat în barcă cu bagajele şi echipamentul nostru, şi cu cei patru băieţi de la misiune ce ne însoţeau pentru **a** ne ajuta **la** căratul încărcăturii. Pe lângă bagajele personale, trebuia să ducem cu noi un pat de campanie pliabil şi o saltea rulată, o plasă de ţânţari, un hamac şi stâlpii **săi** de bambus, bidoane de apă, lanterne cu kerosen, un lighean de spălat, o cutie de alimente, tacâmuri şi **o** umbrelă de soare.

Ne-a luat mai mult de opt ore pentru a parcurge cele 48 de kilometri de la coastă spre Garraway, oraşul în care avusesem nunta în 1921. **Ne-am** oprit acolo pentru a ne odihni după călătoria obositoare, iar la 21 ne-am îmbarcat din nou pentru restul călătoriei spre Pickaninny Cess. Când nu mai sufla briza, de obicei bărbaţii luau vâslele. Dar timpul nu însemna nimic pentru ei. Daca nu ajungeam astăzi acolo - ei bine, ajungeam mâine, sau ziua următoare. Pentru ce se grăbeşte omul alb?

Am ajuns la Pickaninny Cess douăsprezece ore mai târziu, la nouă dimineaţa, în data de 30 ianuarie. După ce ni s-a descărcat echipamentul, am avut nişte „palavre" cu barcagiii. Doreau **să** plece imediat pentru a se întoarce **la** Capul Palmas. Le-am explicat că doream să facem o vizită peste noapte la 16 kilometri în interior, iar apoi să ne întoarcem la Capul Palmas ziua următoare. Ne-a luat timp pentru a-i convinge să ne aştepte până a doua zi, pentru a ne duce înapoi la Cap.

Apoi au avut loc nişte negocieri pentru a-i face pe hamalii de la Pickaninny Cess **să** ne ajute în călătoria de 16 kilometri. Am reuşit să facem rost doar de doi cărăuşi pentru a căra hamacul **lui** Ruth, ceea ce însemna că

*(,e di da ipus **irutintt** să te ucidem **ţi** să*

eu a trebuit **să** umblu tot drumul. Cei patru băieţi de la misiune au mers şi ei alături, pentru a ajuta la căratul echipamentului nostru.

Nu mai fusesem niciodată în **Bardayville** şi nu aveam nici cea mai vagă idee la ce să ne aşteptăm. Cei doi hamali erau nedumeriţi de-a binelea de ce mergeam noi acolo. Au insistat să ne spună din nou şi din nou că în Barclayville nu era nici un om alb, că centrul misionar era gol şi că nici un oficial guvernamental african nu locuia acolo — deci, din punctul lor de vedere, nu era nimeni important pe care merita să-1 vedem. Noi am continuat să insistăm asupra faptului că mergeam să vizităm o familie de africani negri, dar ei pur şi simplu nu puteau înţelege un astfel de lucru.

Satul din Barclayville nu era compact. Era într-un ţinut deluros, iar fiecare căsuţă sau grup de case erau izolate, fiind complet înconjurare de pădure sau stepă. Casele creştine se distingeau dintre obişnuitele colibe rotunde, de pământ, deoarece creştinii se obişnuiseră sa construiască case dreptunghiulare cu două sau mai multe camere, chiar dacă erau încă făcute din pământ şi frunze.

Cărarea ne-a dus într-un spaţiu mic, deschis, unde am văzut două case dreptunghiulare. Lângă uşa uneia

dintre ele, un grup de adolescente vorbeau. Când ne-am apropiat şi le-am întrebat dacă ştiau unde locuia Ruth **Suehn,** ne-au dat instrucţiuni cu zâmbete largi - se părea că ne aşteptau. Aşa ca ne-am continuat călătoria. Soţia mea era dusă în hamac în prima linie; eu mergeam în spatele lor cu băţul de un metru şi jumătate ce mă ajuta la mers; iar în spatele meu erau cei patru băieţi cu bagajele pe cap.

REÎNTÂLNIREA

La o scurtă distanţă în josul cărării, am zărit o altă casă dreptunghiulară. In curte, stătea o femeie aplecată asupra unei cutii, sortând haine. Soţia mea a recunoscut-o ca fiind Ruth şi i-a strigat pe hamali să se oprească şi s-o lase să coboare din hamac, dar ei au insistat s-o ducă până pe deal, la casa misiunii. In final am reuşit **să-i** convingem să se oprească.

EXTINDEREA LUCRĂRII NOASTRE

Ruth ne observase din grădina ei şi începuse să rugă spre noi. A ajuns întâi la mine, în locul unde mă oprisem pe cărare; soţia mea se lupta să se dea jos din hamac pentru a ni se alătura. Ruth nu a scos nici un cuvânt, ci doar m-a apucat de mijloc şi mă ţinea strâns. Sunt sigur că a fost o privelişte uimitoare pentru cărăuşi să mă vadă pe mine, un bărbat alb, înalt, de un metru optzeci şi doi, îmbrăţişat de această scundă, dar plină femeie africană. Când m-a lăsat din strânsoare, şi-a aruncat braţele în jurul lui Ruth, lacrimile curgându-i în voie.

în timp ce mă uitam la faţa ei radiantă, mi-am adus aminte de noaptea aceea, cu mulţi ani în urmă, când Dumnezeu ne-a ajutat s-o salvăm din sclavie şi s-o aducem la patul mamei sale muribunde. Emoţiile pe care le-am avut în momentul reîntâlnirii cu ea sunt imposibil de descris. După câteva minute, ne-am liniştit cu toţii şi ne-am îndreptat spre casă.

La început, Ruth abia putea vorbi. Dar după ce am ajuns la casa ei, ne-am aşezat pe nişte bănci sub streaşină lată, ce atârna, şi a început să ne împărtăşească ce se întâmplase în anii de când nu o mai văzusem. Abia îi venea să creadă că eram într-adevăr acolo. Şi-a ţinut mâna peste soţia mea, timp de mai multe ore, ca şi cum îi era teamă că va dispărea dacă îi dădea drumul. îndată ce ne-am aşezat, cei trei copii ai ei s-au lipit de noi cât de tare au putut. Era evident că ea le vorbise mult despre noi.

Am stat şi am vorbit ore întregi cu Ruth, dar din păcate, soţul ei, Benjamin, participa la o conferinţă bisericească într-un oraş îndepărtat, aşa că nu l-am văzut şi pe el. în timpul după-amiezei, două din fetele creştine pe care le văzusem pe cărare când am intrat în Barclayville, au venit acasă, şi fără un cuvânt, sau semn din partea lui Ruth, au început să pregătească cina din unt de palmier şi orez.

Spre apus, Ruth şi copiii ei ne-au condus pe dealul înalt, spre centrul misionar abandonat - o privelişte tragică, deprimantă, ce ne-a mişcat profund. Am văzut urmele canalelor în pământ făcute de termite deasupra fundaţiei de piatră şi în pereţi. In Africa de Vest, odată ce o clădire este abandonată, termitele preiau rapid controlul asupra ei, la fel cum făcuseră şi aici. In drumul de întoarcere spre casa lui Ruth, ne-am oprit pentru a ne odihni într-o pădurice de copaci de cafea ce se aflau în floare. Părea

Ce ai** iit: **spus** înainte sti te ucidem **si** să ie. **mâneam

un loc arat de idilic, mireasma ce umplea aerul amintindu-ne de aroma portocalilor înfloriţi.

Când am ajuns acasă, am văzut că bagajele noastre fuseseră duse într-o cameră mare care am bănuit că era dormitorul lui Ruth. Un raft de 50 de centimetri aflat la un metru de podea se întindea pe doi pereţi ai camerei şi era acoperit cu o pânză albă, curată. **într-un** colţ, se afla un pat dublu, cu o pânză împotriva ţânţarilor, atârnând de pe rama de deasupra capului. Am presupus că aici trebuia să stăm.

Peste câteva minute, fetele au anunţat că „bucăţile" erau gata. Intrând în sufragerie, am văzut o masă mare, lucrată de băştinaşi, cu farfurii şi linguri pentru două persoane. Ruth ne-a spus să ne aşezăm şi să mâncăm, dar noi am insistat ca ea şi copiii ei să vină şi să mănânce cu noi. Au fost încântaţi de idee, iar fetele au zâmbit cu mândrie când au adus platourile şi ne-au servit. Amestecaţi cu sosul de unt de palmier, erau pui, cartofi dulci şi varză de palmier. Ce tratajie! Nu mai mâncasem „bucăţi de palmier" de douăzeci şi trei de ani şi evident, Ruth le-a avertizat pe fete să aibă grijă cu ardeiul iute. Avea gustul potrivit, fără a ne băşica limbile.

Am vorbit cu Ruth în acea seară până la ora nouă. Băieţii noştri au instalat patul nostru dublu de campanie în camera cea mare în care fuseseră puse bagajele noastre. Când ne pregăteam să ne retragem, Ruth a intrat în cameră de câteva ori, nu a zis nimic, a ezitat un pic, apoi a ieşit. In final, soţia mea a spus: „Ruth, ce s-a întâmplat?"

Ea a ezitat un moment şi apoi a zis: „Mama, e mult timp de când nu am mai dormit în aceeaşi cameră cu tine şi cu tata."
Soţia mea a răspuns: „Ruth, daca vrei să dormi şi tu aici, nu e nici o problemă. Faci cum vrei." Ea a dat din cap, a zâmbit şi a plecat din cameră. Nu ştiu cum a reuşit, dar după ce ne-am cuibărit în patul nostru de campanie şi am stins lanterna, şi-a culcat copiii în pat cu ea, în aceeaşi cameră, fără a scoate un sunet.
A doua zi dimineaţa, la ora cinci, ne-am trezit pentru a constata că Ruth şi copiii erau deja treji. Nu numai că se îmbrâcaseră, dar se gătiseră ca pentru o ocazie specială. Când am întrebat-o pe Ruth care era motivul, ea a zis: „O, mergem pe plajă cu tine."

Băieţii noştri ne-au ajutat să ne împachetăm lucrurile şi ne-am pregătit de plecare la ora şase dimineaţa. Ruth şi-a legat-o în spate pe micuţa Helen, iar cu Henry de cinci ani şi cu Nancy de opt ani, ce umblau pe lângă ea, ne-a urmat pe cărarea de 16 kilometri spre Pickaninny **Cess.** Aproape că trebuia să alerge pentru a ţine pasul cu bărbaţii ce cărau hamacul soţiei mele, dar Ruth dorea să stea alături de hamac, lângă draga „mama". în final, am **convins-o** să renunţe şi să umble cu mine, într-un ritm mai lejer.

O NOUĂ DESPĂRŢIRE

Am ajuns pe plajă pe la opt şi jumătate şi am început să-i adunăm pe barcagii pentru a ne vedea lucrurile în barcă. Am văzut că barca era deja încărcată cu mai multe boccele, saci mari **cu** sâmburi de palmier, boabe de cafea, boabe de cacao şi nuci de cocos uscate. De asemenea, o femeie africană fusese luată şi ea ca pasager.
După ce ne-am luat rămas bun, cu lacrimi, de la Ruth şi copii, am urcat în barcă. Cum stăteam în partea din spate a bărcii, ne-am putut uita spre ţărm, în timp ce barca se îndepărta de plajă, ocolind debarcaderul pietros. Soţia mea stătea aproape faţa în faţă cu vâslaşul ce avea grijă de cârmă. Lacrimile îi curgeau pe faţă în timp ce îi făcea cu mâna lui Ruth şi copiilor ce stăteau pe ţărm şi care, la rândul lor, ne făceau şi ei cu mâna. Bărbatul de la cârmă le-a spus celorlalţi că femeia albă plângea. Când Ruth şi-a ridicat şi celălalt braţ pentru a continua să facă cu mâna, capul celeilalte pasagere i s-a strecurat sub braţ şi s-a uitat direct la faţa soţiei mele pentru a vedea dacă plângea într-adevăr. întreaga experienţă a vizitei noastre la Barclayville îi lăsa perplex pe aceşti africani.
Aceea a fost ultima dată când am văzut-o pe Ruth. Nu ne-am putut abţine, ci ne-am amintit de ziua demult apusă când o lăsasem stând pe plajă plângând şi văitându-se: „Mă-mi-coooo...". Şi acum, după atâţia ani, iată-ne fluturându-ne mâinile şi plângând din nou, doar că de data aceasta, ea stătea într-o tăcere deplină, cu copiii strânşi în jurul ei. Ajunşi la Capul

Palmas, am stat acolo câteva zile într-o casă misionară, timp în care am aşteptat **un** avion militar cu care să putem zbura spre Monrovia, pentru a ne continua călătoria.
Intr-o dupa-amiază, un străin a bătut la uşă şi **a** întrebat **dacă-1** poate vedea pe tata Garlock. Era Benjamin, soţul lui Ruth. Ne-a spus **că** a ajuns acasă târziu, în după-amiaza zilei în care plecasem şi a găsit-o pe Ruth întinsă pe pat şi plângând. Ea i~a spus: „Când a murit mama, Dumnezeu mi-a dat o altă mamă, dar după un timp ea a plecat şi **m-a** părăsit. Ieri, a venit să mă vadă din nou, iar acum m-a părăsit iarăşi.". El s-a simţit neputincios, **rară** s-o poată mângâia, dar după ce a auzit cuvintele ei, a simţit că trebuia să facă pur şi simplu acea călătorie lungă pentru a veni şi a ne întâlni.
Din acel moment, am păstrat legătura prin scrisori. De-a lungul anilor, Ruth şi Benjamin au păstorit mai multe biserici în zona tribului Kru de pe coasta liberiană, iar el a bătut nenumăraţi kilometri prin junglă în perioada lungă a mandatului său de superintendent general. In final, când l-au lăsat picioarele, Benjamin nu a mai putut umbla foarte mult şi nici să stea în picioare, la amvon, pentru a predica. Cu zelul ei pentru Dumnezeu şi cu pregătirea pe care o primise, Ruth a putut să preia multe din responsabilităţile lui. înainte ca Benjamin să moară, episcopul metodist, recunoscându-i **abilitatăţile,** caracterul evlavios şi credincioşia sa, a ordinat-o pe deplin pentru a continua lucrarea lui Benjamin.
Câţiva ani mai târziu, fiica ei cea mai mare a murit şi a lăsat cinci copii, aşa că Ruth a preluat şi responsabilitatea creşterii unei a doua familii. Noi am reuşit să-i trimitem o maşină de cusut pentru ca ea să le facă haine copiilor.
Uitându-ne înapoi, nu putem decât să ne minunăm de bunătatea lui Dumnezeu şi de infinita Sa

înţelepciune în planificarea atâtor detalii care, în ansamblu, **au** împlinit scopul **Lui** glorios în vieţile multor oameni. Oricare au fost riscurile asumate în misiunea de salvare a lui Ruth, în 1922, ceea ce a urmat a făcut ca totul să merite. Ea a devenit o fiică de care orice părinte ar putea fi mândru.

PAISPREZECE

ÎNTOARCEREA LUI KWIKALI

Aşa că nici cel ce sădeşte, nici cel ce udă nu sunt nimic; ci Dumnezeu, care face să crească.
i CORINTENI 3:7

w

In acea călătorie în Liberia, din perioada 1945-1946, în timp ce Ruth **a** stat la centrul Newaka, mi-am planificat să vizitez toate centrele misionare din ţară. Deşi primul nostru avion misionar ajunsese în ţară cu câteva luni înainte, nu exista încă, în interiorul continentului, nici o pistă **de** aterizare suficient de largă pentru **a** face faţă avionului. Aşa că după ce am strâns un grup de cărăuşi pentru a transporta pe cap, puţinele mele unelte de călătorie, am pornit la drum pe jos. După absenţa mea de mai mult de douăzeci de ani, vechile cărări păreau mult mai dificile decât cum fuseseră cu două decade în urmă, iar ritmul meu era mai încet.

Cu toate acestea, era un privilegiu să revizitez această parte a ţării. în unele privinţe - mai ales căile de acces - părea să se fi schimbat foarte puţin, cu excepţia faptului că unele din satele pe care mi le aminteam, fuseseră de mult distruse.

Intr-o noapte, în timp ce mă pregăteam să predic, un bărbat de vârstă mijlocie **a** venit în fugă spre mine şi strigând: „Kwi **Kali,** Kwi Kali!".

Când l-am întrebat cum de **mă** cunoştea, mi-a răspuns: „Cum aş putea vreodată să te uit? Tu mi-ai salvat viaţa!". Atunci l-am recunoscut că era Kuso, omul, care alături de mine fusese atât de aproape de a fi mâncat. După ce a relatat bisericii în detaliu povestea miraculoasă a eliberării sale, **nc-am** bucurat împreună de faptul că **nc-am** revăzut după atât de mulţi ani.

1 50 *Ce ai de spus înainte să te ucidem **fi să** le **mâncăm***

UN OM ALB DIFERIT

Sosind într-o seară, pe vârful unui deal înalt, într-un sat din interior, **m-am** aşezat pentru a mă odihni pe veranda acoperită cu paie a colibei conducătorului. Eram extenuat şi chiar **îmi** venea să cânt cântecul lui **Balaam:** „O, de aş muri de moartea celor neprihăniţi, şi sfârşitul meu să fie ca al lor!" (Numeri 23:10).

Peste puţin timp, liderul satului a sosit acasă de la ferma sa de orez, cu un târnăcop pe umăr. M-a scrutat rapid cu privirea şi m-a întrebat dacă eram obosit.

I-am spus că eram foarte obosit, deoarece ziua fusese fierbinte, iar cărările mi s-au părut neobişnuit de lungi. După ce mi-a oferit să beau apă, **s-a** aşezat şi a început să-mi spună că albii nu erau la fel de puternici ca negrii. Mi-a spus că atunci când soţia sa a dat naştere ia un copil, palmele mâinilor iui şi tălpile picioarelor erau albe. Dar după ce copilul a crescut, ele s-au înnegrit, iar el a devenit foarte puternic.

După ce mi-a vorbit puţin despre slăbiciunea congenitală **a** oamenilor **albi,** a făcut un comentariu despre faptul că el cunoscuse doar o singură excepţie. Că acesta era primul om alb care venise în regiunea sa, primul misionar, care a adus mesajul lui Crîstos la poporul său, primul om alb pe **care-1** văzuse vreodată. „Acest om alb era diferit de alţii", a zis el.

Când l-am întrebat prin ce era diferit, a continuat să descrie ceea ce părea a fi o persoană legendară. Acest alb era foarte înalt şi foarte puternic — un fel de uriaş herculian. Părea să nu obosească niciodată; putea întrece în mers pe orice negru din ţară. Nu a folosit niciodată un hamac „după cum o fac cei mai mulţi oameni albi în aceste zile", a spus el. De multe ori, făcea o călătorie de două zile într-una singură. Era un vânător puternic. Când împuşca un animal, nu rata niciodată şi de multe ori ucidea două animale cu un singur glonţ. El a fost primul om pe care 1-a văzut vreodată purtând haine.

L-am lăsat să vorbească un timp, iar apoi l-am întrebat care era numele acestei persoane remarcabile. „Noi îl strigam Kwi Kali", a spus el. „L-am numit după pasărea albă din ţara noastră."

„Unde esre acest alb ciudat acum?" am întrebat eu.

„O, probabil că a murit cu mulţi ani în urmă — nu l-am văzut şi nici n-am auzit de el de mult timp", a replicat el. „A venit aici pe când era tânăr, iar acum eu îmbătrânesc."

„Cine crezi că sunt eu?" l-am întrebat când nu am mai putut aştepta să-i ascult răspunsul.
Şi-a micşorat ochii şi s-a uitat cu atenţie la mine. După ce mi-a văzut privirea amuzată, a exclamat **dinti-o** dată: „Cred ca tu eşti Kwi **Kali!"**
Când cărăuşii i-au confirmat identitatea mea, **a** avut loc o adevărată sărbătoare în oraş. Şeful şi-a **aruncat** braţele spre mine şi aproape că mi-a stors viaţa din mine **în** timp ce striga: „Kwi Kali, Kwi Kali!". Apoi a început **să** danseze şi şi-a strigat familia şi sătenii să se strângă împreună. **„Tată!** nostru s-a întors la noi! El a venit acasă! Acesta este Kwi Kali! Kwi Kali este acasă!"
Conversaţia ulterioară a mi-a dezvăluit că el trăise într-un sătuc lângă **Rhodilly,** unde **locuisem** la început printre oamenii Pahn. El auzise despre mine cum am urcat pe Muntele **Geta** şi m-a auzit de câteva ori predicând. Şi vizitase centrul nostru misionar de **la** Rhodilly cu o ocazie, aşa că simţea că ne cunoştea. După plecarea noastră din teritoriul Pahn, satul său fusese distrus într-un război intertribal, iar el a fost reaşezat ca şef în acest sat în care mă oprisem în călătoria mea.
în seara aceea am ţinut un serviciu divin în sat şi am auzit că în zonă era un grup de creştini în plină dezvoltare. Am înţeles încă o dată că în lucrarea împărăţiei, unul seamănă, altul secera, dar Dumnezeu face să crească,

PREGĂTIND CALEA

Da, într-un fel, eram „acasă". Dar nu puteam rămâne. Mă chemau o sută de îndatoriri în alte locuri. Am avut multe cămine în Africa - şi totuşi, mi se părea totdeauna că eram un peregrin, plecând dintr-o zonă şi luând-o din nou, de la capăt, într-un loc necunoscut. Sunt fericit să spun că azi sunt pastori şi biserici umplute cu Duhul prin tot teritoriul Pahn.

*Ce iii de spus imtinte **să** te **ucidem ţi sa te mâncăm***
Din momentul în care am răspuns pentru prima dată chemării de a merge în Liberia, mulţi alţi misionari s-au dedicat lucrării din Africa, în timp s-au schimbat multe, bineînţeles, iar cele mai multe în bine. Canibalismul, de exemplu, era în anii 1920, un mod tradiţional de viaţă pentru multe triburi. Astăzi, el supravieţuieşte doar în ritualurile oculte secrete.
în timpul celor zece ani de lucrare ca director teritorial pentru Africa, am fost privilegiat să vizitez aproape fiecare ţară din acest vast continent. La un moment dat, Ruth şi cu mine am zburat la johanneshurg pentru a petrece ceva timp împreună cu fiul nostru John şi cu familia **lui,** în perioada în care conduceau o şcoală biblică în **Brakpan.** în timp ce ne aflam acolo, am luat maşina pe care o transportasem cu vaporul din Statele Unite, iar Ruth şi cu mine am mers spre nord şi de acolo până în Acera, Ghana, pe coasta de vest. în călătoria noastră de 8 000 de kilometri am vizitat centrele misionare şi am văzut câteva din cele mai spectaculoase peisaje **din** lume.
Uitându-ne înapoi, de multe ori am simţit că unele din metodele misionare pe care le-am folosit cândva, dacă le-am folosi acum, ar părea la fel de primitive ca oamenii de atunci. Dar ele au fost doar începutul. Şi **chiar** în locurile în care am văzut doar rezultate limitate, misionarii care **ne-au** urmat mai târziu, **au** avut un seceriş bogat. Cât de mulţumitor sunt!
Este o satisfacţie să ştim că pentru unii din ei, Ruth şi cu mine am deschis drumul şi i-am lansat în lucrarea misionară. Este ceva ce îţi dă mari satisfacţii în munca de pionierat.

PIONIERI

Noi nu vom călători pe drumul pe care-1 facem. Aici, zi de zi, foşnetul multor paşi Este auzit pe pietrele pe care, acum, noi le zdrobim, Noi vom ajunge acolo unde se bifurcă drumurile.
Pentru noi, arşiţa zilei, răceala nopţii,
Progresul foarte mic şi povara cea grea,
Iar moartea, în final, pentru a încheia lupta lung încrâncenată
Cu omul şi fiara şi piatra. Pentru ei, drumul!
Pentru **ei,** umbra copacilor pe care, acum, noi îi plantăm, Călătoria lină, sigură şi ţinta finală, Da, dreptul de naştere pe pământul legământului. Pentru noi - ziua de muncă şi lupta sufletului.
Şi totuşi, drumul e al nostru cum niciodată nu va fi al lor. Nu este ceva ce ne este oferit doar nouă? Pentru noi, bucuria supremă; O, pionieri; Noi nu vom călători, ci noi vom face drumul!
V. Helen Friedlaender

EPILOG

de JOHN GARLOCK

Povestirea pe care tocmai aţi citit-o, a trecut, într-o versiune anterioară, prin mai **mult£** reeditări în engleză, a fost tradusă în germană şi continuă să stârnească interes oriunde ajunge. Evenimentele petrecute cu mult timp în urmă, rămân relevante peste vremuri pentru toţi cei ce-şi practică credinţa în **vierea** împlinirii Marii însărcinări a **lui** Cristos de a evangheliza lumea cu adevărul Evangheliei Sale. Sunt multe mărturii ale modului în care **experienţele** părinţilor mei i-au inspirat şi încurajat pe lucrătorii creştini din întreaga lume.

Cartea a fost concepută şi produsă, în special, ca o scurtă relatare a primilor ani de misiune în **Liberia,** începând cu 1920. Cele câteva însemnări despre perioadele ulterioare, arată clar faptul că mama şi tata au rămas implicaţi în lucrarea din Mica mulţi ani după aceea.

Nu mai trebuie să adaug **to#*e** detaliile semnificative ale vieţii şi lucrării lor de vreme ce această c>arre a fost scrisă. Dar vă împărtăşesc câteva aspecte importante ale mod "lui în care a continuat viaţa lor şi cum s-a sfârşit - întotdeauna pentru ca*-[lza] misiunii.

O MUNCĂ MAI „UŞOARĂ"

Atunci când părinţii mei au renunţat să mai conducă o biserică destul de sănătoasă din Wichita, pentru £ merge din nou în Africa, în 1932, **eu** aveam opt ani, iar sora mea **Ruth, Şapte.** Mama şi tata s-au gândit că nepot lua cu ei pentru că credeau că vom găsi clima din Ghana mai uşor de suportat decât cea din Liberia.

*Ce ui de spus mustite să te tt<:id?.*n ţi $â te mâncăm*

Pentru mine, era **o** adevărată aventură, pentru **că** întotdeauna m-a **făcut să simt** că **şi** noi, copiii, eram parte a echipei misionare. La început, am locuit **în Yendi,** capitala tribului Dagomba, am învăţat limba (mai uşor decât adulţii) şi mi-am făcut prieteni printre copiii africani. Unul din prietenii mei de joacă, Amidou, a fost unul dintre primii convertiţi ce s-a întors de la animismul tribului său pentru a-L accepta pe Cristos ca Mânuitor al său. Ruthie şi cu mine am participat deseori la întâlnirile de evanghelizare în care predicau părinţii mei - uneori în locuri în care noi eram primii copii albi pe care îi văzuseră vreodată africanii.

Condiţiile erau primitive. Am trăit fără un sistem de canalizare, electricitate, frigider sau magazine alimentare. Nu am simţit nici o greutate, dar clima **şi-a** cerut tributul. Şi în ciuda faptului că luam cu regularitate chinină, sora mea şi cu rnîne am suferit de malarie în repetate rânduri. Nesiguranţa vieţii tropicale am conştientizat-o cu brutalitate atunci când **Guy Hickok,** un misionar necăsătorit, de 27 de ani, din grupul nostru, a murit. El era în Ghana de doar doi ani şi îmi era ca un frate mai mare. **Beulah** Buchwalter, o altă misionară necăsătorită, a fost şi ea deseori bolnavă, dar şi-a făcut timp să-mi dea prima lecţie de trompetă.

îmi amintesc cum misionarii, şase de toţi, se adunau în fiecare dimineaţă în jurul unei mese şi lucrau la elaborarea unor modalităţi de creare a unei forme scrise a limbii lor native, lucru ce nu mai fusese niciodată făcut înainte. Nu era nici un alfabet, gramatică, dicţionar sau Biblie. Eram amuzat de faptul că uneori erau şase modalităţi de scriere a vreunui cuvânt problemă, pentru că unele sunete, pur şi simplu, nu puteau fi scrise în litere, fn final, au folosit simboluri din alfabetul fonetic internaţional.

Cu toate că nici mama şi nici tata nu aveau pregătirea de a fi traducători, au avut o contribuţie la crearea primei Biblii pentru populaţia Dagomba. Mama a descoperit repede că nu exista nici un cuvânt care să însemne „cruce". Conceptul crucificării nu exista în această cultură. Ea a luat două cuvinte: *dago* - tot ce e făcut din lemn *şlpidi-* **un** legământ şi le-a combinat pentru a forma dapuli, cuvântul folosit acum în Noul Testament complet şi în bisericile Dagomba din fiecare denominaţie.

In 1933, familia noastră s-a mutat în Tamale, un oraş mai mare decât

Yendi. Aici mi-am făcut mai mulţi prieteni, mi-am îmbunătăţit vorbirea în limba respectivă şi am citit toate cărţile pe care le puteam găsi, inclusiv câteva împrumutate de la ofiţerii colonişti britanici ce guvernau ţara. Tata a cumpărat un ponei nărăvaş cu care mi-a făcut plăcere să explorez satele din

apropiere. Mama a făcut şcoală acasă cu sora mea şi cu mine, folosind cursul Calvert pe care 1-a comandat din Baltimore, dar ea a lărgit curriculum-ul adăugând mult studiu biblic.
Când, în 1935, problemele de sănătate ale lui Beulah Buchwalter s-au agravat, ea şi-a făcut planuri de întoarcere în **S.U.A.** Datorită faptului că sora mea şi cu mine ne-am luptat în repetate rânduri cu atacurile malariei, părinţii mei au decis să ne trimită cu Beulah, pentru a locui cu bunica noastră din New Jersey, în timp ce ei îşi terminau ultimul an al perioadei misionare petrecute în Ghana. într-un fel, aceasta a fost o altă aventură pentru mine - un voiaj, de treizeci de zile, peste Atlanticul furtunos cu o fregata. Apoi am avut un an lung, lung de tot, în aşteptarea întoarcerii părinţilor noştri.

EXTINDEREA LUCRĂRII LOR

Când tata şi mama s-au întors în S.U.A. în 1936, nu au simţit că Dumnezeu dorea ca ei să se întoarcă, pentru a treia oară, imediat, înapoi în Africa. O biserică din Kansas City i-a invitat să meargă ca şi pastori şi acela este locul unde mi-am petrecut restul anilor de şcoală. Ulterior, în timpul celor zece ani cât tata a slujit ca director teritorial pentru Africa, părinţii mei au parcurs încoace şi încolo, tot continentul, de multe ori, ca mentori şi consilieri pentru zeci de misionari în tot felul de circumstanţe. Ocazional, au avut binecuvântarea de a vedea o parte din roadele eforturilor lor anterioare, care mulţi ani mai târziu, încă mai reverberau.
De exemplu, în 1952, tatăl meu călătorea cu un Jeep împreună cu alţi doi misionari într-o zonă mai îndepărtată a Voltei de sus, cunoscută acum sub denumirea de Burkina-Fasso. Se îndreptau, prin junglă, spre un sat

izolat numit Po pentru a predica. Un articol al revistei ***PentecostalEvangel*** **din** 1**5** octombrie 1978, ne spune ce s-a întâmplat când au ajuns acolo:
"Bărbaţii au întrebat cum pot ajunge la şeful satului, după cum cere protocolul african, pentru a obţine aprobarea sa în ce priveşte serviciul de evanghelizare pe care doreau să-1 conducă. Şeful, un bărbat orb, **s-a** dovedit **a** fi prietenos şi a ascultat **cu** atenţie când George Flartery [unul din cei trei] i-a vorbit despre misiunea lor.
„Ai auzit vreodată tu sau poporul tău povestea lui **Isus** şi a dragostei Sale pentru toţi oamenii?", a întrebat el.
Spre uimirea celor trei misionari, bătrânul şef a replicat cu un zâmbet: „O, da, o ştim foarte bine. întreg satul crede în Lsus."
Bărbaţilor albi abia le venea să creadă ceea ce auzeau. Cum s-a întâmplat? Atunci, şeful a explicat: **„Ei** bine, cu douăzeci de ani înainte, ca tânăr, **mi-am** părăsit tribul pentru un timp şi am călătorit prin Ghana pentru a-mi găsi de lucru. In Tamale, am auzit Evanghelia predicată de un misionar pe nume **Garlock** şi L-am acceptat pe Isus **Cristos** ca Domn al meu. Am fost botezat la primul serviciu de botez al primei biserici construite în Tamale. Mai târziu, când m-am întors la tribul meu, am împărtăşit cu toţi oamenii mei credinţa pe care o găsisem."
Cei trei misionari se aşteptaseră să găsească un sat izolat care să nu ştie nimic despre Cristos. In loc de asta, vizita s-a transformat într-un timp de bucurie în părtăşia cu fraţii şi surorile africane în Domnul!

ÎNCĂ O PERIOADĂ DE MISIUNE

După retragerea din poziţia de director teritorial pentru Africa din Assemblies of God în 1954, Henry B. şi Rudi E. Garlock au slujit pe o perioadă de patru ani ca misionari în Malawi, Africa de Est, supraveghind, pregătind şi încurajând pastori africani. In timpul ultimului lor an în câmpul de misiune, nu mai puţin de treizeci şi trei de noi biserici indigene au fost dedicate Domnului.
In călătoriile prin Malawi, lui tata i-a plăcut să ia cu el în maşină câte un tânăr lucrator african. De obicei era Gideon Bomba, un ucenic sclipitor, dedicat, care a socotit oportunitatea ca pe un fel de şcoală biblică în călătorie.
In timp ce călătoreau de-a lungul drumurilor noroioase sau pietruite, de multe ori ajungeau într-un loc unde două sau trei pietre mari de mărimea verzelor atrăgeau privirile pe drum. Nu era nici un mister în ce le privea. Vreun şofer de camion, după ce folosea pietrele pentru a bloca roţile în timp ce schimba un cauciuc, pleca şi le lăsa acolo. Inrr-un astfel de loc, tatăl meu oprea maşina, cobora şi arunca de pe drum

pietrele. A făcut acest lucru de fiecare dată - prin tot Malawi.
La început, acţiunile sale l-au amuzat şi l-au lăsat perplex pe Gideon. „De ce te deranjezi pentru nişte pietre?", întreba el. „Nu eşti responsabil pentru ele. Şi nu-ţi deranjează nici maşina ta; le poţi ocoli."
„Da, dar gândeşte-te la oamenii care vin pe acest drum pe bicicletă, uneori în timpul nopţii", îi explica tata. „Pentru ei, pietrele pot fi un pericol mare ce poate duce la un cauciuc spart, o roată îndoită, sau poate o cădere şi un braţ rupt. Noi avem lumina zilei şi timp. Hai să facem drumul mai bun pentru cei ce vor veni mai târziu."
Gideon zâmbea şi-şi scutura, încurcat, capul. Dar, nu după mult timp, a început să se ofere să coboare el din maşină şi să aibă el grijă de pietre.
După ce mama şi tata şi-au încheiat ultima lor perioadă misionară în Africa, s-au pensionat. La câţiva ani după ce au părăsit Malawi, au fost invitaţi la o conferinţă internaţională ce aduna lideri de biserici din mai

multe ţări. Reprezentantul delegaţiei din Malawi era nimeni altul decât Gideon Bomba. întâlnirea sa cu **tatăl** meu **a fost** plină de râsete, lacrimi şi îmbrăţişări.
Gideon a zis: „Ştiţi, domnule, sunt mulţi ani de când dumneavoastră şi cu mine călătoream împreună pe drumurile din Malawi. Dar domnule, vreau să vă spun ceva: mă voi opri şi voi arunca de pe drum toate pietrele!"

PENSIONAREA

în anii 1960, mama şi tata au locuit în Bakersfield, California - la început într-o căsuţă pe care au cumpărat-o, iar apoi, timp de câţiva ani, **într-un** parc de rulote. în această perioadă, au fost invitaţi în mod frecvent ca vorbitori la întâlnirile pe teme misionare ale bisericilor locale. Atunci când sănătatea le-a creat probleme cu întreţinerea unui loc al lor, sora mea Ruth şi soţul ei, pastorul Kirk Soper, i-au primit în casa lor din San Jose, California. Le-a făcut o deosebită plăcere interacţiunea cu foarte activa familie Soper care avea cinci fete. Apoi, după moartea surorii mele în 1978, părinţii mei s-au mutat în Dallas pentru a fi aproape de mine şi familia mea, în timp ce eu predam la Institutul *Christ For Ihe Nations.*
în Dallas şi-au făcut repede mulţi prieteni. Studenţilor de la CFNI le plăcea să audă povestirile lor şi să pună întrebări. Ulterior, predând unul din cursurile mele, câţiva mi-au spus că au fost chemaţi la misiune atunci când l-au auzit pe Henry B. Garlock
Mai apoi, părinţii mei au locuit într-o casă de bătrâni, apoi, iar când tata a devenit fot mai bolnav, s-au mutat în casa noastră până când a necesitat îngrijire medicală permanentă. în această perioadă petrecută cu noi, am observat că părea să fie tot mai conştient de cer şi tot mai puţin preocupat de lucrurile pământeşti. Mare parte a timpului şi-1 petrecea în ceea ce noi îl numeam „scaunul rugăciunii". Aici, el citea Biblia şi se ruga zilnic pentru o listă lungă de oameni şi lucrări dragi inimii lui, rugăciune ce putea lua trei sau patru ore. în 1985, pe când stăteam lângă patul lui, tata a graduat

pentru a-şi primi răsplata, la vârsta de optzeci şi şapte de ani.
La serviciul funerar, mama a dorit să se adreseze mulţimii de prieteni prezenţi. Amintind recunoaşterea şi apoi stabilirea modelului de pionierar realizat de tatăl meu, a zis cu voce puternică uitându-se în jos la sicriu: „Ei bine, prieteni, aşa a făcut Henry întotdeauna. în orice loc ne-am mutat, el a mers acolo primul!"
Serviciul a fost o adevărată celebrare şi plin de bucurie pentru o viaţă trăită bine şi din plin.
Mutându-se din nou într-un apartament din casa de bătrâni, mama a trăit singură până ia vârsta de nouăzeci şi doi de ani. Am vizitat-o acolo, aproape în fiecare zi când nu eram în călătorie. De câteva ori a zburat cu avionul până în California pentru a-şi vizita nepoatele, fiicele încântătoare ale surorii mele Ruth. într-o astfel de ocazie, am dus-o la aeroportul Fort Worth din Dallas şi am apelat la serviciile de escortare în scaunul cu rotile până la poartă, în timp ce eu îmi parcam maşina. Omul nu avea nici o obligaţie în afara ducerii mamei mele până la poartă. Dar când am venit să mă întâlnesc cu ea, l-am văzut că era îngenuncheat, în lacrimi, lângă scaunul ei cu rotile, în timp ce ea îl conducea **să-L** accepte pe Isus Cristos ca Mântuitor al său. Se părea că ea purta cu sine, oriunde mergea, **duhul** ei misionar.
După ce s-a mutat într-un loc de îngrijire permanentă, vederea a început să-i slăbească, dar nu şi umorul. **Ruthanne** şi eu personal am făcut cu rândul **citindu-i** pasaje din Biblie la fiecare vizită făcută şi deseori,

le murmura împreună cu noi, deoarece cu mult timp în urmă, ea le memorase.
Când am vizitat-o în 19 ianuarie 1997, mama părea să fie cufundată într-un somn adânc, fără să aibă febră sau vreo durere vizibilă. Dar ea nu s-a mai trezit niciodată. Două zile mai târziu, la vârsta de nouăzeci şi nouă de ani, Ruth Eveline **Trotter** Garlock a plecat să se întâlnească cu iubitul ei soţ şi cu multele trofee cereşti pe care cei doi le-au câştigat împreună. Serviciul ei funerar a fost o comemorare plină de bucurie a vieţii sale absolut remarcabile.
Ca şi în cazul îndepărtării acelor pietre dispersate de pe drumurile din Malawi, tot aşa şi moştenirea lăsată de aceşti doi pionieri, mai face şi azi drumul mai bun pentru aceia care vin după ei.

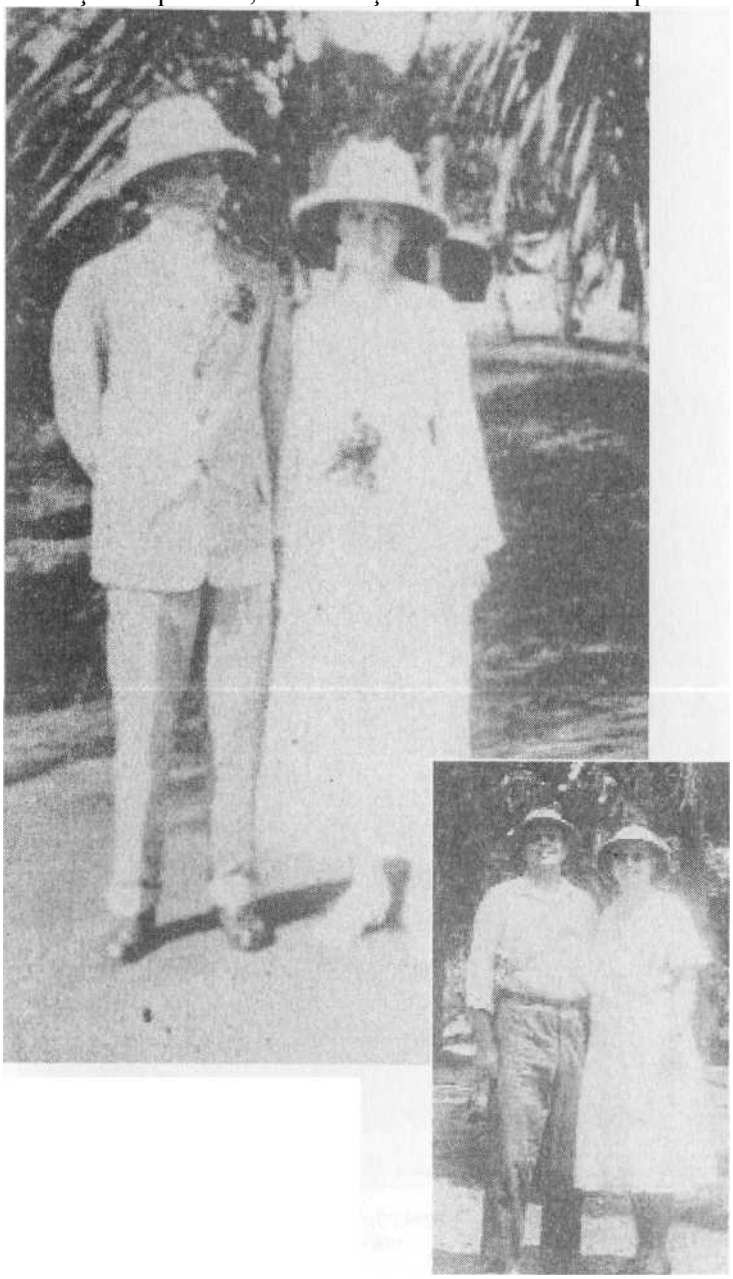

Nunta lui Henry şi a iui Ruth 28 iunie 1921, Garroway, Liberia
Henry şi Ruth revizitând Garraway-ul 29 Ianuarie 1946